

UZMAN GÖRÜŞ

SAYI

48

DİKA-KAŞİBAT-MART 2018

■ **makale**

Kıymet Kriterli Gözetim Uygulanması Üzerine Bir Değerlendirme
Hakan ÖZKAN

■ **sosyal sorumluluk**

Uyuşturucu Madde ve Alkol Bağımlılığında Ailenin Rolü
Ercan MUTLU

■ **sektörün sesi**

Sorunsuz İhracat ve Markalaşma
Yeşim YAZICI

KOLAY VE

GÜVENLİ TİCARET

PACIFIC EXPRESS

GÜVEN VE KALİTE

Altay Çeşme Mah. Camli Sokak No:16 Dap Royal Center
Kat:12 D Blok D:47 Maltepe 34843 İstanbul/TURKEY
Tel: +90 216 577 73 33 - Fax: +90 216 577 73 34

www.pasifikekspres.com

info@pasifikekspres.com

DENİZYOLU TAŞIMACILIĞI

Komple konteyner yüklemeleri (FCL) ve konteynere koyulamayan yük teslimatları için pazardaki en stabil ve güvenilir hizmet sunan deniz yolu taşımacılığı hizmeti tedarikçisi olarak, dünya genelinde yüze yakın acente ağımlık ve güçlü organizasyon yapımızla navlun desteği sunuyoruz.

Türkiye'nin ticaret yapısı ve konumu gereği, global standartların dışında hizmet ve kalite değerini taşıyoruz. Doğal olarak uzmanlık alanımız aynı zamanda tüm geleneksel kargo sevkiyatlarının odaklanmış ve profesyonel yönetimini de içerir.

KARAYOLU TAŞIMACILIĞI

Pacific Express, Karayolu, Demiryolu ve İntermodal Servislerinden oluşan esnek, güvenilir ve verimli uluslararası taşımacılık hizmetleri sunmaktadır. Dünya çapında hizmet veren şirketimiz Avrupa, Kuzey Afrika, Ortadoğu, Asya Pasifik, Kuzey ve Güney Amerika faaliyet göstermektedir.

HAVAYOLU TAŞIMACILIĞI

Havayolunu yoğun olarak kullanan ve müşterinin gereksinimlerine en iyi şekilde uyan teslimat hızlarında seçenekler sunuyoruz. Özenle seçilmiş tedarikçilerle çalışarak, verimliliğinizi arttırmak ve kusursuzlukla plan yapabilmemiz için dünyanın ana hatları üzerinde faaliyet gösteriyoruz.

Pacific Ekspres , müşterinin özel gereksinimlerini karşılamak üzere oldukça esneklik. Kapıdan kapiya nakliyat bizim standart hizmetimizken, havaalanından havaalanına, kapıdan havaalanına ve havaalanından kapiya seçeneklerimiz de ayrıca mevcuttur.

DEPOLAMA VE DAĞITIM İŞLEMLERİ

Pacific Express bünyesinde çalışan uzmanlar sorunlarınızı anlayarak, iş ve lojistik ihtiyaçlarınızı tahmin ederek, işinize değer katacak sağlam çözümler sunar.

Hangi sektörde çalışıyor olursanız olun, Pacific Express müşterilerinize vaat ettiğiniz hizmetleri sunabilmenizi sağlamak için hazır ve çok kullanıcı depolama, dağıtım faaliyetleri yürütmektedir.

ARGÜDEN GOVERNANCE ACADEMY

Good Governance for
Quality of Life

ARGÜDEN YÖNETİŞİM AKADEMİSİ VATANDAŞLAR İÇİN BELEDİYE YÖNETİŞİM KARNESİ GELİŞTİRDİ

Kâr amacı gütmeyen Argüden Yönetişim Akademisi kamu, sivil toplum ve özel sektör kuruluşlarında “yönetişim” kalitesinin geliştirilmesi amacıyla 2014 yılında kuruldu. Akademi, dünyada sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasının ve insanların yaşam kalitesinin artmasının toplumda güven ortamının sağlanmasından geçtiğini savunuyor. Toplumı yöneten kurumlar ile vatandaşlar arasında güvenin gelişmesi için ise Türkiye’de “İyi Yönetişim” iklim ve kültürünün gelişmesine yönelik faaliyetler sürdürüyor.

Argüden Yönetişim Akademisi, “Vatandaş Bakışıyla” İstanbul İlçelerinin Belediye Yönetişim Karnesi adlı çalışma ile Türkiye’de bir ilke imza attı. Proje ile vatandaşları merkeze alarak ve somut verilere dayanarak, belediyelerde yönetimin yeşerdiği ortam ve iklimi, başka bir deyişle yönetişim kültürünü inceledi. İstanbul’daki ilçe belediyelerinde farklı süreçler, yönetişim ilkeleri ve bunların hepsinin kurum içinde öğrenme döngüsü yaklaşımıyla hayata geçirilmesini değerlendirdi. Yapılan çalışmanın belediyeler için yönlendirici bir kılavuz niteliğinde olduğu vurgulandı.

Argüden Yönetişim Akademi Kurucusu Dr. Yılmaz Argüden, proje hakkında şunları ifade etti:

“Yerel yönetimler, vatandaşın kamu yönetimiyle en sık temasta bulunduğu alanları oluşturuyor. Kentleşmenin olağanüstü boyutlarda hızlanmasıyla, yerel yönetimlerin toplumsal yaşamımızdaki yeri giderek daha fazla önem kazanıyor. Sürdürülebilir ve kapsayıcı yönetimin içinde yeşerebileceği iklimi tesis eden iyi yönetişime, günümüzde en fazla yerel yönetimlerde ihtiyaç duyuluyor. Tutarlılık, sorumluluk, hesap verebilirlik, adillik, şeffaflık, etkililik ve katılımıcılıktan oluşan 7 iyi yönetişim ilkesini benimseyen kamu kurumları, toplumsal güveni de artırıyorlar. İyi yönetişim ilkelerini bir bütün olarak hayata geçiren yerel yönetimler, vatandaşın kendilerine daha çok güven duymasını sağlıyorlar.”

Proje sonuçları, 16 Nisan 2018 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirilen Konferansta kamuoyu ile paylaşıldı. Araştırma sonuçlarına göre, İstanbul İlçe Belediyeleri’nin iyi yönetişim açısından karne notları, 1000 puanlık bir skala üzerinden, büyük ölçüde 625 puanın altında kalıyor. 625 puan üstüne sadece 3 belediye çıkabiliyor: Bunlar alfabetik sıra ile Avcılar, Bağcılar ve Kadıköy Belediyeleri. Genel olarak ele alındığında belediyelerin iyi yönetişim alanında önemli gelişim alanları bulunduğu tespit edildi ve öneriler sunuldu. Konferansta Avrupa Konseyi İyi Yönetişim Daire Başkanı Jutta Gützkow, Darmstadt Teknik Üniversitesi’nden Prof. Hubert Heinelt gibi uluslararası konuşmacıların yanı sıra Emeritus Prof. Dr. Korel Göymen, Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu, Fikret Toksöz ve Doç. Dr. Erbay Arıkboğa gibi uzmanlarda görüş ve yorumlarını paylaştı.

Argüden Yönetişim Akademisi tarafından hazırlanan yaygın içerisinde iyi yönetişimi belediyeler düzeyinde geliştirmek için somut politika önerileri de yer alıyor. Anlamlı paydaş katılımının sağlanması, veri temelli yönetim anlayışının benimsenmesi, entegre düşüncenin benimsenmesi ve ölçülebilir göstergeler ile sürekli öğrenmenin sağlanması başlıkları altında toplanan bu politika önerileri altında ayrıca bu alanlara ilişkin yasal düzenlemeye ilişkin öneriler de bulunuyor.

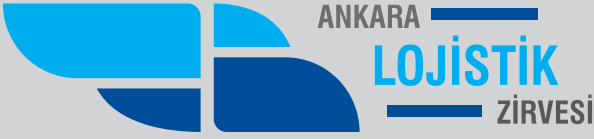
Karneler ve konu hakkında daha fazla bilgiye www.belediyekarnesi.argudenacademy.org/ web sitesi üzerinden ulaşılabilir.

BAŞKENT ANKARA'DA

ULUSLARARASI LOJİSTİK PLATFORMU

Eş zamanlı 2 Gün Konferans / 3 Gün Fuar

ANKARA
LOJİSTİK
ZİRVESİ

11-13 EKİM 2018

www.ankaralojistikzirvesi.com

 / AnkaraLojistikZirvesi   / Ank_Lojistik

DESTEKLEYEN KURULUŞLAR

ULUSLARARASI NAKLİYECİLER DERNEĞİ

Uluslararası Taşımacılık ve
Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği

ELODER

Daha fazla bilgi için

TÜRKEK FUARCILIK A.Ş.

Huzur Mah. Fatih Cad. 4. Levent Plaza No: 67/6, 34396 İstanbul / TURKEY

Tel: +90 212 284 23 00 / 168 Fax: +90 212 283 00 75 E-mail: lojistikzirvesi@turkel.com.tr

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
GÜMRÜK VE TİCARET 'Uzman Görüş' Dergisi
YIL: 2018
SAYI: 48
(Ocak - Şubat - Mart)

SAHİBİ
Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Adına Yönetim Kurulu Başkanı
Ruken MERMER

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU
Sibel AVGÖREN

**Gümrük ve Ticaret Uzmanları
Derneği Yönetim KURULU**
Ruken MERMER
Hakan TUNÇAĞIL
Sevecen GÖKATALAY ÇIKAN
Davut ORHAN
Yeliz ÖZKAYA

**Gümrük ve Ticaret Uzmanları
Derneği Yayın KURULU**
Sibel AVGÖREN
Emine Sultan ÇAPAR
Gözde KURT
Davut ORHAN
Oğuz METE
Elif Ayşenur ALBAYRAK
Burcu KORKMAZ
Emel ERGE
Ömer KOÇ

YÖNETİM ADRESİ
Dünya Ticaret Merkezi Tahrân Caddesi
No:30 801/F Çankaya/ANKARA
Ayrıntılı bilgi ve talepleriniz için:
www.gtud.org

ISSN: 1303-7722

Copyright © 2017 Gümrük ve Ticaret
Uzmanları Derneği Her hakkı saklıdır.
Yaygın süreli yayın. Dergide
yayımlanan yazılardaki görüşler
yazarlarına aittir.

YAPIM
Alban Tanıtım Ltd. Şti.
Tunalı Hilmi Cad. Büklüm Sokak No:
45/3 Kavaklıdere/ANKARA
Tel: 0.312 430 13 15
www.albantanim.com.tr

BASKI
Korza Yayıncılık Basım San. ve Tic. A.Ş.
Yenice Mah. Çubuk Yolu No:3
Esenboğa / ANKARA
Tel: 0 312 342 22 08 (Pbx)

İÇİNDEKİLER

04

Yönetim Kurulundan

05

Yayın Kurulundan

MAKALE

06

Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin
Genel Kurul Toplantısında Alınan
Kararların İnternet Sitesinde
Yayımlanması Zorunluluğu
Mustafa Umut ÖZGÜL

14

Kıymet Kriterli Gözetim Uygulanması
Üzerine Bir Değerlendirme
Hakan ÖZKAN

21

Turistik Kolaylıklar Kapsamı Yabancı
Plakalı Kara Taşıtlarının İşlemleri
Ali İhsan YİĞİTOĞLU

28

Üçgen Trafik Sistemi Hakkında
Bilinmesi Gerekenler
Eda BAYRAMOĞLU MUTLU

32

Ön Ödemeli Konut Satışı Nedir?
Ön Ödemeli Konut Alım ve Satımında Dikkat
Edilmesi Gereken Hususlar Nelerdir?
Salih USTA

40

Dampinge Karşı Tahakkuk Eden Verginin
Türk Ceza Hukuku İle Zamanaşımı
Açısından Değerlendirilmesi
Hasan Türkün ZOP

50

Sınır Geçişlerine İlişkin Bir Öneri:
Elektronik Sınır Kuyruğu
Erkin APARI

55

Türkiye'de Akaryakıt Ürünlerine
Uygulanan Özel Tüketim Vergisi ve
Akaryakıt Fiyat Oluşumunda Vergi Etkisi
Özlem YILMAZ ARPAÇUKURU

61

Dış Ticaret İşlemlerinde Risk Yönetimi
Hatice DINDAR KOÇ

70

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışında Türk
Gümrük İdaresi'ndeki Yönetişim Modeli
Çağtay HALAÇ

SOSYAL SORUMLULUK

74

Uyuşturucu Madde ve Alkol
Bağımlılığında Ailenin Rolü
Ercan MUTLU

SEKTÖRÜN SESİ

80

Sorunsuz İhracat ve Markalaşma
Yeşim YAZICI

84

Yetkilendirilmiş Yükümlü
Sertifikasının Getiremedikleri
Sadi VATAN

DERNEKTEN HABERLER

86

YÖNETİM KURULUNDAN

Değerli Okurlar,

Gümrük ve Ticaret “Uzman Görüş” dergimizin 48. sayısı ile sizlerle birlikteyiz.

Günümüz dünyasında yeni kamu yönetimi anlayışını ifade eden tek bir kavram yok ama bunların hepsinden biraz daha önemli bir kavram var: Yönetişim. Yaşadığımız dönem milenyum çağı olarak adlandırılıyor, bilgi iletişim teknolojilerindeki hızlı değişim toplum yapısını şekillendiriyor, teknolojik bir devrim yaşıyoruz. Parçası olduğumuz bilgi toplumu, yaşanan değişim karşısında kamu kurumlarının kendilerini yenilemelerini zorunlu hale getiriyor.

Çağımızın yeni yaklaşımında kamu kurumları tarafından sunulan hizmetlerden faydalananların da yönetim sürecine dâhil edilmesi zorunlu ve bu ihtiyacın geleneksel kamu yönetimi anlayışı ile karşılanması mümkün değil, hatta tek başına “yönetim” kavramı da yetersiz kalıyor. Bu noktada karşımıza “birlikte yönetim” anlayışını içeren “yönetişim” kavramı çıkıyor.

Yönetişim bir tarafın diğerlerini yönetmesinden ziyade karşılıklı etkileşimin ön planda olduğu bir ilişkiler bütünü. Katılımcı, paylaşımcı, tutarlı, sorumlu, şeffaf, etkin, hesap verebilir ve adil bir yaklaşımla karşılıklı etkileşime dayalı yönetim faaliyetlerini ifade etmek için kullanılıyor. Yani yönetim süreci sadece seçilmişler tarafından yürütülüyor; özel sektör, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, meslek örgütleri gibi çeşitli grupları da sürece dâhil ederek gerçekleştiriliyor.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı çalışanları olarak “ticaretin daha kolay ve daha güvenli yapıldığı ülke” olmayı hedefleyerek hizmet veriyoruz. İç ve dış ticaretle alakalı konularda birçok paydaşımız, çok geniş bir hizmet yelpazemiz ve yoğun bir çalışma tempomuz var. Sürekli değişen koşullara ve ihtiyaçlara hızlıca adapte olmak zorundayız. Gümrük ve Ticaret Uzmanları olarak paydaşlarımıza hizmet sunarken, bunun için gerekli politikaları oluştururken beklentileri karşılamak ve daha kaliteli hizmet sunmak istiyoruz.

Kamuda iyi yönetişim nasıl sağlanır, kamu kurumlarına duyulan güven nasıl artırılır, sunulan hizmetin kalitesi nasıl iyileştirilir, alınan hizmetten duyulan memnuniyet düzeyi nasıl yükseltilir gibi önemli soruların cevaplarını konunun uzmanları ile birlikte bulabilmek için Dernek Yönetim Kurulu olarak Argüden Yönetişim Akademisi ile işbirliği yapmaya karar verdik. Akademi'nin kamu sektörüne yönelik ücretsiz eğitim programları arasında yer alan, 96 saatlik Kamuda İyi Yönetişim Sertifika Programı'na katılarak topluma fayda sağlayacak kamu politikalarının üretilmesine katkıda bulunmayı, “yönetişim ve sürdürülebilirlik” konularında bilgi düzeyimizi arttırmayı ve edineceğimiz tecrübeleri meslektaşlarımızla paylaşmayı amaçlıyoruz.

Derneğimizin eğitim konusundaki çabalarının artarak devam edeceğini bildirmekten mutluluk duyuyoruz.

Beğeneceğinizi ümit ettiğimiz yeni sayımızı hazırlayan Yayın Kurulumuza emekleri için teşekkür ediyor, gümrük ve ticaret konularını alanında uzman isimlerden öğrenmek isteyen herkesin faydalanabileceği dergimizin 48. sayısını keyifle okumanızı umuyoruz.

**Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Yönetim Kurulu**

YAYIN

KURULUNDAN

Değerli Okurlarımız,

Değişen dünyada hızlıca akıp giden zamanın içinde bizlerle bilgisini, emeğini paylaşan; katkısını ve mesaisini harcayan herkese teşekkür eder ve Dergimizin yeni sayısını sunarız.

Değerli yazarlarımızın katkılarıyla yeni sayımızda hemen herkese hitap edecek dolu dolu bir içerik hazırlamaya çalıştık. Bakanlığımızın faaliyet alanları arasında bulunan gümrük ve ticaret konuları ile ilgili olarak merak edilenleri, belki bazılarımızın cevap aradığı hususları, kendimiz ve çevremizdekileri ilgilendiren güncel konuları sizler için derledik.

Bu sayımızda, Türk Ticaret Kanunu uyarınca bağımsız denetime tabi şirketlere ilişkin bilgilere, bu şirketlerin yükümlülüklerine; ithalatta Gözetim Belgesinin ne olduğuna, Kıymet Kriterli Gözetim Uygulamasının detaylarına yer verilmektedir.

Birçoğumuzun bildiği, kendisinin ya da bir tanıdığına, yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımız yararlandığı turistik kolaylıkların neler olduğuna, bu kapsamda yabancı plakalı kara taşıtlarının gümrük işlemlerine ilişkin bilgilere, üçgen trafik sisteminin ne olduğuna, haberlerde karşımıza çıkan uzun TIR kuyruklarının azaltılmasına, sınır geçişlerinin kolaylaştırılmasına yönelik elektronik sınır kuyruğu uygulamasına ilişkin faydalı olacağını düşündüğümüz bilgileri sizlerle paylaşıyoruz.

Bu konulara ilaveten hepimizin birer tüketici olması sebebiyle ön ödemeli konut satışının ne olduğunu, bu satış sözleşmelerinde nelere dikkat edilmesi gerektiğini, tüketici olarak haklarımızın neler olduğunu inceledik. Yine tüketim ile ilgili olarak Özel Tüketim Vergisi ve akaryakıtın vergilendirilmesi konusunda bilgi vermeye çalıştık.

“Dış Ticaret İşlemlerinde Risk Yönetimi” konulu makalemizde ise dış ticaret işlemlerinde karşılaşılan riskler, bu risklerin taraflar arasında ne tarz uyumsuzluklara konu olabileceği, uyumsuzlukların ve risklerin azaltılmasına yönelik öneriler paylaşılmaktadır.

Yeni kamu yönetimi çerçevesinde gümrük idarelerinin yönetim modeline ilişkin değerlendirmeler de sizlerin değerlendirmesine sunulmuştur.

“Sorunsuz ihracat ve Markalaşma” başlıklı makale ile markalaşmanın önemine dikkat çekmeye çalışılmış, Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikasının durumuna ilişkin sektörün görüşü Dergimizin ‘Sektörün Sesi’ bölümünde yer bulmuştur.

Diğer taraftan, toplum sağlığını, güvenliğini ve esenliğini tehdit eden geleceğimiz gençlerimizi, çocuklarımızı hedef alan, önemli bir toplumsal sorun olan uyuşturucu madde kullanımına ilişkin uzman görüşü ‘Uyuşturucu Madde ve Alkol Bağımlılığında Ailenin Rolü’ makalesinde sunulmuş ve konuya dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Dergimizin gümrük ve ticaret ile doğrudan veya dolaylı ilgisi bulunan her konuya ve paylaşacak sözü, düşüncesi olan herkese açık olduğunu bir daha belirtmek isteriz.

Bir sonraki sayıda görüşmek dileğiyle...

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Yayın Kurulu

BAĞIMSIZ DENETİME TABİ ŞİRKETLERİN GENEL KURUL TOPLANTISINDA ALINAN KARARLARIN İNTERNET SİTESİNDE YAYIMLANMASI ZORUNLULUĞU

I-Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1524 üncü maddesinde yapılan düzenleme ile bağımsız denetime tabi şirketlere internet sitesi kurma zorunluluğu getirilmiş, internet sitesinde yer alması gereken içerikler ile bu içeriklerin hangi süre içerisinde internet sitesinde konulacağı ve ne kadar süreyle yayımlanacağı, aksi davranışların yaptırımının ne olacağı açıklanmıştır.

Mustafa Umut ÖZGÜL

İç Ticaret Genel Müdürlüğü
Daire Başkanı

Şirket genel kurulu; şirket pay sahiplerinin veya pay sahiplerinin temsilcilerinin bir araya gelerek, başta 6102 sayılı Kanunda belirtilen görev ve yetkiler olmak üzere şirket sözleşmesinde belirlenen görev, yetki ve hakların kullanıldığı, şirket faaliyetlerinin görüldüğü bir karar organıdır. Genel Kurulda alınan kararlar pay sahiplerinin tümünü ve şirketin yürütme organı olan yönetim kurulunu bağlayacak, iç ilişkide ve dış ilişkide sonuç doğuracaktır.

Genel kurulda alınan kararlara ilişkin genel kurul toplantı tutanağı Ticaret Sicili Müdürlüğüne verilecek, tescil ve ilana tabi hususların tescili sağlanacaktır.

Bağımsız denetime tabi şirketler bakımından ise, ayrıca tescil ve ilana tabi olsun ya da olmasın genel kurulda görüşülen kararlara ilişkin toplantı tutanağı şirketin internet sitesine konulacaktır.

Genel kurul toplantıları yapılmış olmasına rağmen söz konusu genel kurul tutanaklarının bağımsız denetime tabi şirketlerde kimi zaman internet sitesine konulmadığı yahut süresi içerisinde gerekli işlemlerin

“

Genel Kurulda alınan kararlar pay sahiplerinin tümünü ve şirketin yürütme organı olan yönetim kurulunu bağlayacak, iç ilişkide ve dış ilişkide sonuç doğuracaktır.

tekemmül ettirilmediği görüldüğünden, şirket yöneticilerinin istenmeyen durumlarla karşılaşmaması için internet sitesi zorunluluğu hakkında açıklamalar yapılmıştır.

II- Bağımsız Denetime Tabi Şirketler Ve İnternet Sitesi Zorunluluğu

6102 sayılı Kanun ile denetçiler anonim şirketin organı olmaktan çıkarılmış, şirket denetiminin bağımsız

“

Denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır.

denetçiler tarafından yapılacağı ve şirket denetiminin konusunun, şirketin ve şirketler topluluğunun yıl sonu finansal tabloları ile yıllık raporların ve envanter de dâhil olmak üzere, tüm muhasebenin denetimi olduğu ifade edilmiştir.

Bu denetimin kimler tarafından ve nasıl gerçekleştirileceği hususu ise anılan Kanunun 397 nci maddesinde gösterilmiştir.

Mezkûr hüküm gereği, Kanunun 398 inci maddesi kapsamında denetime tabi olacak şirketler Bakanlar Kurulu Kararı¹ ile belirlenmiştir. Bunun dışında kalan anonim şirketler ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşlarının denetiminin ne şekilde ve kimler tarafından yapılacağı hususunun ise Gümrük ve Ticaret Bakanlığına hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği söz konusu maddenin beşinci fıkrasında açıklanmıştır. Anılan Yönetmelik çalışmalarının halen devam ettiği bilinmektedir.

Anılan Yönetmelik ile belirlenen şirketlerin denetimi, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş bulunan denetçiler tarafından yapılacaktır.²

Bu denetçiler tarafından, şirketin, finansal tablo ve diğer finansal bilgileri, finansal raporlama standartlarına uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtları elde edilmek suretiyle, denetim standartlarında öngörülen bağımsız denetim teknikleri uygulanarak denetlenecek ve sonuçları bir rapor halinde şirket genel kurulunda görüşülmek üzere yönetim kuruluna sunulacaktır.

Kanunun 1524 üncü maddesi uyarınca, Kanunun 397 nci maddesi kapsamında denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, bu Kanunda belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi açılıncaya kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin açıldığı tarihte internet sitesine konulacaktır.

Bağımsız denetime tabi olduğu halde, internet sitesinin açılmaması yahut internet sitesinde yer alması gereken ilanların yer almaması hali, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebinin oluşturabilecektir. Cezai sorumluluk hali saklı kalmak suretiyle, söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde, kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu doğabilecektir.

İnternet sitesi açılmasına ve bu sitenin belirli bir bölümünün şirketçe, kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanması için özgülenmesine ve bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmasına ilişkin usul ve esaslar Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelikte gösterilmiştir.³

Yönetmeliğin 5 inci maddesi gereğince, Kanunun 397 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca,

¹ Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair 2012/4213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 23/01/2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete

² 26/12/2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmi Gazete, Bağımsız Denetim Yönetmeliği

³ Resmi Gazete Tarihi: 31.05.2013 Resmi Gazete Sayısı: 28663

“

Kanun koyucu alınan genel kurul kararları ve bu kararlara istinaden yapılacak işlemlerin bilinmesi ve takip edilebilmesi için bu kararların internet sitesinde yayımlanmasını zorunlu tutmuştur.

bağımsız denetime tabi olan şirketlerin kuruluşlarının ticaret siciline tescil edildiği tarihten itibaren, Bakanlar Kurulunca çıkarılan Yönetmelikte belirlenen ölçütler nedeniyle bağımsız denetime tabi olunması halinde ise bağımsız denetim kapsamına girdikleri tarihten itibaren üç ay içinde internet sitesi açmaları ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanması için özgülemeleri gerekecektir.

Bağımsız denetime tabi şirketlerin internet sitesinde yer alacak sürekli içerikler ile en az altı aylık süre için yayımlanması gereken hususlar Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde tadadi olarak sayılmıştır.

a) İnternet Sitesinde Süresiz Olarak Yayımlanacak İçerikler

Şirketin; MERSİS numarası, Ticaret unvanı, Merkezi, Taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı,

Anonim şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin, limited şirketlerde müdürlerin, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticilerin ad ve soyadları.

Bir tüzel kişinin; anonim şirketlerde yönetim kuruluna üye olarak limited şirketlerde müdür olarak seçilmesi durumunda; tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına tüzel kişi tarafından belirlenen gerçek kişinin de tescil ve ilan olunduğuna ilişkin açıklama, seçilen tüzel kişinin MERSİS numarası, ticaret unvanı, merkezi ve tüzel kişi ile birlikte tescil edilen gerçek kişinin adı ve soyadı.

Bağımsız denetçinin adı ve soyadı/unvanı, yerleşim yeri/merkezi, varsa tescil edilmiş şubesi

Süresiz olarak yayımlanan içeriklerde değişiklik olması halinde bu içeriklerin yeni hali, değişikliğin meydana geldiği tarihte internet sitesinde yayımlanması gerekir.

b) İnternet Sitesinde en az altı ay süreyle Yayınlanacak İçerikler ve İnternet Sitesine Konulma Süresi

Birleşme sözleşmesi, birleşme raporu, son üç yılın finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporları, gereğinde ara bilanço	Ortakların incelemesine sunulmak üzere genel kurul kararından önceki otuz gün içinde
Şirket birleşmesinde ortakların inceleme hakkının belirtildiği, bu belgelerin nereye tevdi edildiklerine ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarına ilişkin ilan	Belgelerin tevdi tarihinden itibaren en az üç iş günü önce
Birleşmeye katılan şirketlerin, alacaklılarına, alacaklarının teminat altına alınması için talepte bulunabileceklerine dair sicil gazetesinde yedişer gün arayla üç defa yapılan ilan	Birinci ilanın sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Bölünme sözleşmesi veya planı, bölünme raporu, son üç yılın finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporları ve varsa ara bilançoları üzerinde inceleme yapma hakkına işaret eden ve bu belgelerin nereye tevdi edildiklerine ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarına dair ilan	Bölünme kararının alındığı tarihten iki ay önce
Bölünmeye katılan şirketler tarafından alacaklıların alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için talepte bulunmaya çağırılmasına ilişkin sicil gazetesinde yedişer gün arayla üç defa yapılan ilan,	Birinci ilanın sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirkete fesih davası açılmış ise davanın açıldığı hususu ile fesih davasına ilişkin kesinleşmiş olan mahkeme kararı	TTSG'de yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin ilan	En geç sicil gazetesinde yayımlandığı tarihte
Anonim şirket genel kurulunda, finansal tabloların ve buna bağlı konuların müzakeresinin bir ay sonraya ertelenmesi halinde pay sahiplerine yapılan ilan	Erteleme kararı tarihinden itibaren en geç beş gün içinde
Şirketin genel kurul toplantı tutanağı ile imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun toplantı tutanağı	Genel kurul tarihinden itibaren en geç beş gün içinde
Genel kurul kararına karşı iptal veya butlan davasının açıldığı hususu ve duruşma günü	Şirket sözleşmesine uygun olarak yapılan ilan tarihinden itibaren en geç beş gün içinde
Genel kurul kararının iptaline veya butlanına ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı	Tescil tarihinden itibaren en geç beş gün içinde
Şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararı	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı, çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşme maddesinin yeni şekli, yeni payların itibar değerleri, cinsleri, sayıları, imtiyazlı olup olmadıkları, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamalar ve kullanılma şartları ile bunların süresi, prime dair kayıtlar ve bunun uygulanması hakkındaki kurallar	Şirket sözleşmesine uygun olarak yapılan ilan tarihinden itibaren en geç beş gün içinde
Yeni pay alma hakkının kullanılabilmesinin esaslarının belirlenmesine ilişkin yönetim kurulunun kararı	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Esas sermayenin azaltılması durumunda, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağına ilişkin ayrıntılı açıklamalar, bu açıklamaların da yer aldığı genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanı	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Genel kurulun esas sermayenin azaltılmasına ilişkin kararı üzerine alacaklılara sicil gazetesinde yedişer gün arayla üç defa yapılan ilan	Birinci ilanın yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Mütemerrit pay sahibine temerrüde konu olan pay tutarını bir ay içinde ödemesi, aksi halde, ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağı ve sözleşme cezasının isteneceğine ilişkin yapılan davet ve ihtar mesajı	Bu davet ve ihtarın sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Mütemerrit nama yazılı pay senedi sahiplerine, davet ve ihtarın ilan yerine iadeli taahhütlü mektupla yapılması	Davet ve ihtar iadeli taahhütlü mektubun gönderildiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde

Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Alacaklı oldukları, şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılmayan ya da yerleşim yerleri bilinmeyen diğer alacaklılara yönelik şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilmelerine ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılmalarına ilişkin sicil gazetesinde birer hafta arayla üç defa yapılan ilan	Birinci ilanın yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirketler topluluğuna dâhil bir teşebbüs tarafından payların, Kanununun 198 inci maddesinde belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılmasına ilişkin açıklama	Gerçekleşme tarihinden itibaren en geç beş gün içinde
Kanunun 966 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca malik ve diğer hak sahiplerinin kimler olduğunun veya yerleşim yerlerinin belli olmadığı hallerde, geminin gemi sicilinden silinmesine ve belirlenen süreye ilişkin olarak sicil gazetesinde yapılan ilan	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirketler topluluğuna dâhil olan teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticilerinin, kendileri, eşleri, velayetleri altındaki çocukları ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak yapacakları açıklama	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirketler arasında yapılan hâkimiyet sözleşmesi	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirketteki pay sahibi/ortak sayısının bire düşmesi ya da şirketin tek pay sahipli/ortaklı olarak kurulması halinde, şirketin tek pay sahipli/ortaklı olduğu hususu ve tek pay sahibi/ortağın adı, soyadı, yerleşim yeri ve vatandaşlığına dair bilgiler	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirket sözleşmesi ve sözleşmede yapılan değişiklikler	Kuruluşun ya da değişikliğin sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşme	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Yönetim kurulunun veya müdürler kurulunun temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir karar	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Anonim şirketlerde genel kurulun çalışma usul ve esaslarını içeren iç yönerge	Sicil gazetesinde yayımlandığı ilan tarihini izleyen beş gün içinde
Yönetim kurulunun rüçhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini, yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini, primin nasıl hesaplandığını gösteren rapor	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir yönetim/müdürler kurulunca hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor,	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Yönetim/müdürler kurulunun pay bedellerinin ödenmesine ilişkin çağrı ilanı	Bu ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Yönetim kurulunun mütemerrit pay sahibinin senedini iptal etmesine ilişkin kararı	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Yönetim kurulu veya müdürler kurulu ile genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması veya bu toplantılara elektronik ortamda katılım sağlanması hallerinde, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin ispatlandığı teknik rapor	Sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde
Kanun ve diğer kanunlar uyarınca yapılması gereken ilanlar	İlgili mevzuatta öngörüldüğü şekilde

“

Söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde, genel kurul kararlarının iptal edilmesinin sebebi oluşabilecek, kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu doğacak ve bu kişiler cezai yaptırımlarla da karşılaşabilecektir.

Bağımsız denetime tabi şirketlerde genel kurulun yılda en az bir kez ve olağan olarak toplanması zorunlu olup, anonim şirketlerde pay sahiplerinin, limited şirketlerde ise ortakların katılımıyla yapılan genel kurul toplantısında şirket faaliyet ve işlemleri görüşülmekte ve çeşitli kararlar alınmaktadır. Alınan kararlar gerek iç ilişkide gerekse dış ilişkide hüküm ifade etmekte olup, bağımsız denetime tabi şirketler bakımından alınacak bu kararların üçüncü kişiler tarafından bilinmesi büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, Kanun koyucu alınan genel kurul kararları ve bu kararlara istinaden yapılacak işlemlerin bilinmesi ve takip edilebilmesi için bu kararların internet sitesinde yayımlanmasını zorunlu tutmuştur.

Kanunun 1524 üncü madde hükümleri doğrultusunda, Kanunun 397 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketlerinin kuruluşlarının internet sitesi açmaması ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların hiç yapılmaması yahut zamanında yapılmaması hallerinde, 1524 üncü maddede öngörülen internet sitesini oluşturmayan şirketlerin yönetim organı üyeleri, yüz günden üç yüz güne kadar adli para cezasıyla ve aynı madde uyarınca internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun bir şekilde koymayan, bu fıkrada sayılan failler yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır.

Bu çerçevede, ister olağan isterse olağanüstü olsun bağımsız denetime tabi şirketlerde yapılan genel kurul toplantıları ile bu toplantıda alınan kararlar gereği yapılacak işlemlerin internet sitesinde gösterilmesi gerekmektedir.

III-Sonuç

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Bakanlar Kurulunca belirlenen bağımsız denetime tabi şirketler internet sitesi kurmak ve ilgili Yönetmelik gereği süreli veya süresiz olarak bu sitede yer alacak bilgileri zamanında yayımlamak zorundadırlar.

Söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde, genel kurul kararlarının iptal edilmesinin sebebi oluşabilecek, kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu doğacak ve bu kişiler cezai yaptırımlarla da karşılaşabilecektir.

Bağımsız denetime tabi şirketler tarafından yapılan genel kurul toplantıları sonrasında, kimi zaman internet sitesinde yayımlanması gereken genel kurul toplantı tutanağı ile alınan kararlara ilişkin hususların zamanında internet sitesine konulmadığı yahut süresi geçtikten sonra konulduğu durumlarla karşılaşılabilir.

Bu bağlamda, şirket genel kurul toplantılarının sıklıkla yapıldığı bu dönem içerisinde yapılan genel kurul toplantıları ve alınan kararlar sonrasında internet sitesine konulacak hususlar hakkında şirket yönetim kurulu tarafından yapılması gereken işlemlerin unutulmaması hem şirket menfaatleri hem de şirket yöneticileri için gerekli görülmektedir.

YAZAR HAKKINDA

Mustafa Umut ÖZGÜL

İç Ticaret Genel Müdürlüğü

Daire Başkanı

m.ozgul@gtb.gov.tr

0312 449 48 46

1975 yılında Ankara'da doğmuştur. 1998 yılında Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye bölümünden mezun olmuştur. 2017 yılında Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bankacılık ve Finans Bölümünde yüksek lisansını tamamlamıştır. 1998 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğüne Kontrolör olarak girmiş, mülga Sanayi ve Ticaret Bakanlığında Başkontrolör iken 640 sayılı KHK ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığına başmüfettiş olarak atanmıştır. 2011 yılında İç Ticaret Genel Müdürlüğüne Daire Başkanı olarak atanmış halen bu görevi yürütmektedir. Yazar Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olup, bağımsız denetçi unvanına da haizdir.

Kıymet Kriterli Gözetim Uygulanması Üzerine Bir Değerlendirme

Hakan ÖZKAN

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

I. Hukuki Dayanak

29/05/2004 tarihli ve 25476 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2004/7304 sayılı İthalatta Gözetim Uygulanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararıyla; ithalatın gelişimi, ithal şartları ve ithalatın yerli üreticiler üzerindeki etkisi dikkate alınarak bir malın ithalatında gözetim uygulanmasına Dış Ticaret Müsteşarlığınca (Ekonomi Bakanlığınca) karar verilebileceği, gözetime tabi bir malın ithalatında gümrük mevzuatının gerektirdiği belgelerin yanı sıra “Gözetim Belgesi”nin de aranacağı belirlenmiştir.

Bu kapsamda, ithal edilen eşyanın ülke ekonomisine ve yerli üreticiye olumsuz bir etkisinin bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla Ekonomi Bakanlığınca inceleme başlatılmakta; inceleme konusu eşyanın ithalat etkilerinin izlenmesi

amacıyla da bu eşyanın ancak gözetim belgesi ile ithalatı öngörülmekte ve gözetim konusu her eşya veya eşya grubu için ayrı tebliğler yayımlanmaktadır.

İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğlerde, Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) ve tanımı belirtilen eşyanın yalnız karşısında gösterilen CIF kıymetin altında birim kıymetlerini haiz olanlarının ithalatında ileriye yönelik olarak menşe ülke belirtilerek veya ülke ayrımı yapılmaksızın yürütülecek olan gözetim uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirtilmektedir.

Yürürlükte olan tebliğler incelendiğinde, ülke ayrımı yapılmadan gözetim uygulamasının tercih edildiği görülmektedir. Örneğin; 22.06.2017 tarihli ve 30104 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin 2017/9 sayılı Tebliğ ile, 70.13 tarife pozisyonunda 24 ayrı GTİP numarasında sınıflandırılan bazı cam eşya ithalatında, ülke ayrımı yapılmaksızın, ileriye yönelik olarak yürütülecek olan gözetim uygulamasına ilişkin usul ve esaslar belirtilmektedir.

31.12.2009 tarih ve 27449 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin 2010/1 sayılı Tebliğ ile, tebliğ ekinde fasıl numarası ile gümrük tarife pozisyonu belirtilen tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin ithalatının kayda alınmak suretiyle ileriye yönelik olarak gözetime tabi tutulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Söz konusu tebliğ eki listede yer alan fasıllarda sınıflandırılan eşyalar arasında tekstil eşyası olarak sınıflandırmayabilecek eşyaların da bulunduğu görülmektedir. Tebliğ metni, kıymet kriteri içermediğinden kayıt belgesi uygulamasının ayrı bir çalışmada ele alınması uygun olacaktır.

Söz konusu tebliğlerde “Gözetim belgesi, Gümrük Kanunu’nun ‘Eşyanın Gümrük Kıymeti’ne ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez. Bu Tebliğ’de belirtilen kıymetler Gümrük Kanunu’nun ‘Eşyanın Gümrük Kıymeti’ne ilişkin hükümlerinin uygulanmasına esas teşkil etmez.” hükmü yer almakta, tebliğlerin “Gözetim belgesi gümrük beyannamesinin tescilinde ilgili gümrük idaresince aranır.” hükmü ile de gümrük idarelerine sorumluluk yüklenilmektedir.

“

Gözetim belgesi gümrük beyannamesinin tescilinde ilgili gümrük idaresince aranır.

Bu yolla, esasları Ekonomi Bakanlığınca düzenlenen kıymet kriterli gözetim uygulaması gümrük idareleri aracılığı ile yapılmaktadır.

II. 2012/3 Sayılı Genelge ve Genelgede Yapılan Değişiklikler

Kıymet kriterli gözetim uygulamalarına ilişkin çıkartılan 2012/3 sayılı Genelge ile, ilgili tebliğlerde belirtilen gözetim değerinden düşük beyanda bulunulması halinde cari beyannamelerde ve sonradan kontrollerde tespit edilen durumlar için çözümler getirilmeye çalışılmıştır.

2012/3 sayılı Genelgenin 1. fıkrasına göre, gözetime tabi eşyanın ithali sırasında gözetim belgesi ibraz edilmesi durumunda bu belgeye istinaden eşyanın serbest dolaşıma girişi sağlanacaktır. Tabii ki buradan, yükümlülere beyan edilen gümrük kıymetinin gözetim tebliğinde belirtilen kıymetten düşük olması hali anlaşılmalıdır; gözetim tebliğindeki kıymetten yüksek olması halinde eşya zaten gözetim kapsamında yer almayacaktır. 2012/3 sayılı Genelgenin konusu “Kıymet kriterli gözetim uygulamaları” olduğundan kıymet kriteri olmadan gözetim öngören tebliğler için yukarıdaki hükmün -her ne kadar geçerli olsa da- düşünülmediği değerlendirilmektedir.

Söz konusu Genelgenin ikinci fıkrasında, birinci fıkranın devamı niteliğinde cari işlemlerde; gözetim belgesi olmadığı halde beyan edilen kıymetin ithal eşyasının kıymeti ile ilgili tebliğinde belirtilen kıymete ulaşması veya bu kıymeti aşması durumunda yükümlüden ihtirazi kayıt yapmayacağına dair taahhüt alınarak serbest dolaşıma giriş rejimi işlemlerinin tamamlanacağı ifade edilmektedir.

Bu fıkradaki “ihtirazi kayıt” terimine kısaca bakalım. Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan çevrimiçi sözlükte “çekinme, sakınma; çekince” olarak tanımlanan

“ihtiraz” kelimesi, Gümrük Kanununda ve Gümrük Yönetmeliğinde geçmemektedir. “İhtirazi kayıt” ifadesi terim olarak, beyanın bağlayıcılığı esas olmasına karşın, yükümlülerin beyan ettikleri kıymete karşı -haklı nedenlerle- itiraz haklarını korumaları durumu ifade etmektedir.

Konu vergi mevzuatı açısından incelendiğinde ise, Vergi Usul Kanunu’nun “Dava konusu” başlıklı 378. maddesinin ilk fıkrasında “Vergi mahkemesinde dava açabilmek için verginin tarh edilmesi, cezanın kesilmesi, tadilat ve takdir komisyonları kararlarının tebliğ edilmiş olması; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin yapılmış ve ödemeyi yapan tarafından verginin kesilmiş olması lazımdır.”; ikinci fıkrasında da “Mükellefler beyan ettikleri matrahlara ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamazlar. Bu Kanunun vergi hatalarına ait hükümleri mahfuzdur.” Hükümlerinin yer aldığı görülmektedir. İlk bakışta, bu maddeden gümrük vergileri açısından çıkan anlam, Bu madde gümrük vergileri açısından incelendiğinde, ilk bakışta, maddi hata olmadığı sürece, mükelleflerin beyan ettikleri kıymet

nedeni ile tahakkuk eden vergilere karşı dava açamayacakları anlamı çıkmaktadır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki Vergi Usul Kanununun “Gümrük ve tekel vergileri” başlıklı 2. maddesinde gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimlerin VUK kapsamında olmadığı belirtilmektedir. Bu itibarla, VUK’un hükümleri gümrük mevzuatı bakımından geçerli olmayacaktır.

Bununla birlikte, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27’nci maddesinin dördüncü fıkrasında “Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26 ncı maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlem den kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemi durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.” denilmektedir. İYUK’un anılan maddesinde VUK’a atıfta bulunulmadığından bu maddenin gümrük mevzuatı açısından da bağlayıcı olduğu değerlendirilmektedir.

İhtirazi kayıt kavramının, İYUK’ta geçmesi nedeni ile kabul edilir olması gerektiği görülmektedir. İhtirazi kayıt vermenin yükümlüler için dezavantajı, ihtirazi kayıt verdikleri beyannamelere ilişkin dava açmaları halinde, diğer davaların aksine, tahsil işlemlerinin durmamasıdır.

Uygulamada, yükümlülerce, ihtirazi kayıt yapılmaya çağına dair taahhüt verilerek Genelgenin 2’nci maddesi hükmünden yararlanılmakta, akabinde dava açılmakta ve mahkemede söz konusu taahhüdün mecburen verildiği, aslında eşyanın gümrük kıymetinin yükseltmek zorunda kalındığı, beyan edilen kıymetin gerçeği yansıtmadığı ifade edilmektedir. Diğer bir yöntem ise taahhüt verildikten sonra, noter aracılığı ile ihtirazi kayıt dilekçesini göndererek dilekçenin kayıtlara girmesini sağlamaktır. Konuya ilişkin açılan davalar ise genellikle idare aleyhine sonuçlanmaktadır. Mahkemeler, yukarıda belirtilen yöntemleri kanuna karşı hile olarak değerlendirmemektedir. Dolayısıyla, Genelgenin mezkur maddesinin işlevsiz bırakılabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

29/11/2016 tarihli, 2016/18 sayılı Genelge ile 2012/3 sayılı Genelgenin 3'üncü maddesi,

“Gümrük Yönetmeliği”nin 180. maddesi kapsamında yapılan kontrolde, gözetim belgesi olmadığı halde beyan edilen kıymetin ilgili tebliğde belirtilen kıymete ulaşmaması durumunda, yükümlü ek beyanı ile ithal eşyasının kıymetinin ilgili tebliğde belirtilen kıymete ulaşmasını sağlarsa eşyanın serbest dolaşıma girişinde gözetim belgesi aranılmayacaktır. Söz konusu ek beyan, BİLGE programında usulüne uygun olarak “Yurt Dışı Diğer Giderler” altında yapılabilecektir. Mükellefin ek kıymet beyanı sonucu oluşan kıymet, eşyanın nihai kıymeti olarak değerlendirilerek, başka bir işleme gerek kalmaksızın, serbest dolaşıma giriş rejimi işlemleri tamamlanacaktır.

Ancak; daha önce yukarıda belirtildiği şekilde işlem yapmasına karşın kıymet artırımına karşı dava açtığı tespit edilen yükümlüler, tekrar yukarıda izah edilen uygulamadan faydalanamayacaktır. Bu durumda, yükümlüler, 2004/7304 sayılı İthalatta Gözetim Uygulanması Hakkında Karar'ın 4. maddesinde yer alan “ İleriye yönelik gözetime tabi bir malın ithalatında gümrük mevzuatının gerektirdiği belgelerin yanı sıra ‘Gözetim Belgesi’ de aranır.” hükmü gereğince Ekonomi Bakanlığından ilgili eşya için alacakları Gözetim Belgesini ibraz etmek zorundadır. Gözetim Belgesi ibraz edilmemesi halinde ise eşyanın serbest dolaşıma girmesine izin verilmeyecektir.” şeklinde değiştirilmiştir.¹

Bu değişiklik ile ileriye dönük olarak kıymet kriterli gözetim uygulamasında karşılaşılan sorunların giderilmesi amaçlanmış olmakla birlikte, uygulamada kötü niyetli firmaların bu önlemi aşabilecekleri değerlendirilmektedir.

Her ne kadar, yukarıda belirtildiği şekilde dava açan firmaların takibi BİLGE sistemi üzerinden yapılmakta ise de, yeni bir şirket kurulması suretiyle farklı bir vergi numarası alınması ve eşyanın gümrük kıymetinin yükseltilecek gözetim uygulamasından kaçınılmasının önlenemeyeceği açıktır. Hukuki açıdan yeni kurulan

“

Gümrük kıymetinin belirlenmesinde, fiilen ödenen veya ödenecek fiyata Gümrük Kanunu'nun 27 nci maddesinde öngörülenler dışında hiçbir ilave yapılamaz.

şirket farklı bir gerçek, tüzel kişilik veya tüzel kişiliği olmayan işletme olduğundan dava açan firmadan farklı olarak değerlendirilmek durumundadır.

Dava açan şirketin ortaklarının bir kısmının veya tamamının yeni firmada da yer alması durumunda ise 2016/18 sayılı Genelge uyarınca eşyanın ithalinin engellenmesi mümkün bulunmamaktadır. Böyle bir uygulama için ayrı bir mevzuat düzenlemesi gerekmektedir. Söz konusu mevzuat düzenlemesinin yapılması halinde, bu düzenlemenin hukuki sıhhati ise ayrı bir tartışma konusudur. Konunun uygulamadaki zorluğunu anlatmak için anonim şirketlerin ortak sayılarının sınırsız olduğunun belirtmesinin yeterli olacağı kanısındayız.

Ayrıca, Anayasal bir hak olan dava açma hakkını kullandığı için yükümlülerin bu şekilde ikinci kez ithalatta bulunmalarının engellenmesinin hukuki bir zemininin bulunup bulunmadığı da tartışmalı bir konudur. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasının davaya konu edilmesi halinde, uygulama pratik nedenlerle mümkün olsa da düzenlemenin savunulması esnasında hukuki dayanak açısından zorlanılacağı açıktır.

Mükelleflerin gözetim kıymetine ulaşması için gümrük kıymetine ilavede bulunmaları ve bunu da “yurtdışı gider” adı altında gerçekleştirmeleri hususu gümrük kıymeti boyutu açısından değerlendirildiğinde, hemen Gümrük Kanunu'nun ithal eşyasının fiilen ödenen veya ödenecek fiyatına yapılacak ilaveleri düzenleyen 27'nci maddesi dikkat çekmektedir. Söz

¹ Söz konusu maddenin değiştirilmeden önceki hali “Gümrük Yönetmeliği”nin 180 inci maddesi kapsamında yapılan kontrolde, gözetim belgesi olmadığı halde beyan edilen kıymetin ilgili tebliğde belirtilen kıymete ulaşmaması durumunda, yükümlü ek beyanı ile ithal eşyasının kıymetinin ilgili tebliğde belirtilen kıymete ulaşmasını sağlar ve ihtirazi kayıt yapmayacağına dair taahhüt verirse eşyanın serbest dolaşıma girişinde gözetim belgesi aranılmayacaktır. Söz konusu ek beyan, BİLGE programında usulüne uygun olarak “Yurt Dışı Diğer Giderler” altında yapılabilecektir. Mükellefin ek kıymet beyanı sonucu oluşan kıymet, eşyanın nihai kıymeti olarak değerlendirilerek, başka bir işleme gerek kalmaksızın, serbest dolaşıma giriş rejimi işlemleri tamamlanacaktır.” şeklinde idi.

konusu maddenin 1'inci fıkrasında yapılacak ilaveler belirtilmekte, 2'nci fıkrada "fiilen ödenen veya ödenecek fiyata yapılacak ilaveler için nesnel ve ölçülebilir veriler esas alınacağı" ifade olunmakta, 3'üncü fıkrasında da "Gümrük kıymetinin belirlenmesinde, fiilen ödenen veya ödenecek fiyata bu maddede öngörülenler dışında hiçbir ilave yapılamaz." hükmü yer almaktadır.

Genelgede belirtilen "yurtdışı giderin" Kanununun 27'nci maddesinin ilk fıkrasına uygun olup olmadığı ve 2'nci fıkrası konusu nesnel veriye dayanıp dayanmadığı tartışmalıdır. Gerçekte olmayan bir harcama, sırf gözetim değerine ulaşmak için var gibi gösterilmektedir. Gerçekte var olmayan böyle bir harcamanın varlığının belge ile ispatının istenmesi de haliyle mümkün olmayacaktır. Kanununun 27'nci maddesinin 3'üncü fıkrası eklenecek unsurlara eklemeye yapılamayacağını hüküm altına aldığından genelge gibi ikincil mevzuatla bir ilave yapılması mümkün bulunmamaktadır.

"Yurtdışı gider" hususunun diğer bir sakıncası da cari açık açısından olacaktır. Net rakamlar bilinmemekle birlikte, olmayan bir harcama için beyan edilen gider ve olmayan döviz ödemesi ülkemiz dış ticaret dengesini doğru olarak tespit etmemizi güçleştirecektir. Ekonomi Bakanlığınca kıymet kriterli gözetim tebliğlerinin yayımlanmasının artarak devam ettirildiği dikkate alındığında cari açık rakamlarının sıhhati de tartışılır olmayı sürdürecektir.

İkincil ve sonradan kontroller neticesinde eşyanın farklı GTİP numaralarında sınıflandırıldığı tespit edildiğinde belirlenen yeni GTİP numaralarında yer alan eşyanın gözetime tabi olması halinde Gümrük Kanunu'nun 235'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (c) bendi "eşyanın ithali, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halinde, eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir." hükmünün tatbik edilip edilmeyeceği hususunda tereddüt yaşanmaktadır.

Şöyle ki; Gümrük Yönetmeliğinin 181'inci maddesinin 10'uncu fıkrasının (b) bendinde muayene veya kontrol sonucunun yapılan beyanın aksine eşyanın ilgili kurumun ithalat veya ihracat kontrolünü gerekli kılması durumunda, gerekli kontrollerin yapılmasını

teminen yükümlünün ilgili kuruma yönlendirileceği, (c) bendinde denetime ilişkin belgenin veya referans numarasının beyannamede yer almadığının beyannamenin kapatılmasından veya eşyanın tesliminden sonra yapılan kontroller neticesinde anlaşılması durumunda ilgili kurumun bilgilendirileceği, (ç) bendinde ise yapılan yönlendirme veya bilgilendirme neticesinde; ilgili kurumca gerçekleştirilen denetimin olumsuz sonuçlandırıldığı bildirilmesi veya ithali ve ihracı lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olan eşyanın denetlendiğine dair belge veya referans numarası alınmadığı halde alınmış gibi gösterilmesi halinde Gümrük Kanunu'nun 235'inci maddesi hükümleri uygulanacağı belirtilmektedir.

Yapılan ikincil ve sonradan kontroller sonucu belirlenen yeni GTİP'lerde yer alan eşyanın gözetime tabi olduğunun tespit edilmesi halinde konu hakkında düzenleme getiren Gümrük Yönetmeliği'nin 181'inci maddesi ile 2012/3 ve 2016/9 sayılı Genelgeler gereği durum Ekonomi Bakanlığına bildirilmektedir. Anılan Bakanlıkça verilen muhtelif cevaplarda ise geriye dönük gözetim belgesinin düzenlenmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir.

Bu durumda bir denetim yapılmadığından, sonucun olumsuz olarak değerlendirilip Gümrük Kanunu'nun 235'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (c) bendinin ve buna bağlı olarak 4'üncü fıkrasının uygulanıp uygulanmayacağı sorunu ile karşılaşılacaktır. Bilindiği üzere, 235'inci maddenin dördüncü fıkrası eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesini öngörmektedir.

2004/7304 sayılı İthalatta Gözetim Uygulanması Hakkında Karar'ın "Yaptırım" başlıklı 7'nci maddesinde "Gözetim uygulaması konusu ithalat işlemlerine esas olan belgelerde tahrifat yapıldığının, sahte belge kullanıldığının, Gözetim Belgesinin üçüncü kişilere devredildiğinin veya verilen taahhünelere aykırı davranıldığı Denetim Birimlerince belirlenmesi durumunda, Müsteşarlıkça firmaların Gözetim Belgeleri iptal edilir ve gözetim uygulaması yürürlükte olduğu süre içerisinde bir daha Gözetim Belgesi düzenlenmez." denilerek başka bir yaptırıma yer verilmemektedir.

Soruna kısmen çözüm getirilebilecek bir düzenleme 2012/3 sayılı Genelgede değişiklik yapan 20/2/2018 tarihli, 2018/3 sayılı Genelge ile yapılmak istenmiştir.

Anılan Genelge ile 2012/3 sayılı Genelgeye 5'inci madde eklenmiştir. Bu maddeye göre "Yapılan ikincil ve sonradan kontroller sonucu eşyanın vergilendirme unsurlarında herhangi bir aykırılık olmamasına karşın, beyan edilen kıymetin ilgili Gözetim Tebliğindeki kıymetten düşük olduğunun anlaşılması halinde, gümrük idaresince yükümlülere bu husus bildirilir. Yapılan bildirimden sonra otuz gün içinde yükümlü tarafından farklılığa ilişkin vergilerin ödenmesi halinde 4458 sayılı Gümrük Kanununun 235 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (c) bendinin ve buna bağlı olarak 4 üncü fıkrasının tatbik edilmeyeceği belirtilmektedir.

Yukarıdaki paragraflarda da vurgulandığı üzere, bu durumda da kişilerin önce Genelgenin 5 inci maddesinde değinilen farkı ödemeleri, akabinde dava açmaları yine mümkün bulunmaktadır ve tecrübe ile sabit olduğu üzere davalar kaybedilebilmektedir.

Madde metninin lafzından, Gümrük Kanununun 235 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan "Eşyanın ithali, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu halde uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halinde, eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir." hükmün gözetim belgeleri için geçerli kabul edilmediği, gözetim belgesinin bir izin belgesi olarak da addedilmediği anlaşılmaktadır. Zira, aksi durumda yukarıda belirtilen 235'inci madde birinci fıkrada hükmünde tatbiki hükmolunan cezanın ve elbette, akabinde 235'inci maddenin 4'üncü fıkrasının da uygulanması gerekirdi.

Bu açıdan bakmaya devam edersek, sadece vergi farkının alınması, para cezasının tahsil edilmemesi gözetim belgesini, izin belgesi olarak görülmediği-

“

Gümrük Kanununa kıymet kriterli gözetim uygulamalarının 235 inci madde kapsamı dışında olduğunu belirten bir düzenleme yapılarak çözümlenebileceği değerlendirilmektedir.

nin delili olsa da gözetim tebliğinde belirtilen değer ile eşyanın gümrük kıymeti arasındaki farkın ödenmesinin istenmesi, gözetim değerini gümrük kıymeti olarak algılandığı sonucunu doğuracaktır ki bu husus gümrük kıymetine ilişkin uluslararası mevzuata tamamen aykırı olacaktır. Kaldı ki bu durumda da para cezası (Gümrük Kanununun 234. maddesi) uygulanması gerekecektir. Oysa; gözetim belgesini izin belgesi olarak görmemenin doğal sonucunun, sonradan kontrollerde (çoğu zaman GTİP değişikliği nedeni ile kaynaklanmaktadır) gözetime tabi olduğu tespit edilen eşyalar ve beyan sahipleri için bir işlem yapılmayıp sadece Ekonomi Bakanlığına bildirilmesi olacaktır.

Ayrıca hukuk tekniği açısından da pürüzler dikkat çekmektedir: "Yapılan bildirimden sonra otuz gün içinde" ifadesindeki "sonra" kelimesinin yorumu nasıl yapılmalıdır? Sonra ne zaman başlamaktadır? Mesele, bildirimden 10 gün sonrası "sonra" olarak addedilip 30 günlük ödeme süresinin bu tarihten itibaren başlayacağı ileri sürülürse karşı savı nasıl olacaktır?

Bir diğer husus da “bildirim” kelimesinden kaynaklanmaktadır: Yükümlülere telefon edilerek bildirimde bulunulsa bildirim görevi yerine getirilmiş olacak mıdır?

Bu itibarla, “Yapılan bildirimden sonra” ifadesi yerine “Yapılan tebligat tarihinden itibaren” ifadesinin kullanılmış olmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

2012/3 sayılı Genelgenin tamamı açısından bakıldığında, açık beyannameler için ve kapanmış beyannamelerdeki sonradan kontroller bakımından bir düzenlemenin olduğu ancak basitleştirilmiş usulden faydalanan ve mavi hatta işlem gören beyannameler için gerçekleştirilen ertelenmiş kontrollerin Genelgede düzenlenmediği görülmektedir.

2012/3 sayılı Genelgede yapılan bir başka değişiklik de “İhtirazi kayıt ile beyan yapan firmaların beyanname numaralarının ve 7/2/2012 tarihinden sonra ihtirazi kayıtlı yapılacak beyanlara ilişkin davalara Ekonomi Bakanlığının müdahil olabilmesini teminen ilgili Gümrük Müdürlüğü aleyhinde açılan davaların mahkeme ve esas numaraları, dava dilekçeleri ve ekinde yer alan belgelerin ivedilikle Ekonomi Bakanlığına intikal ettirilmesi gerekmektedir.” hükmünün, Ekonomi Bakanlığının davalara müdahil olmak istemediğini Bakanlığımıza bildirmesi üzerine, 20.12.2017 tarihi, 2017/24 sayılı Genelge ile yürürlükten kaldırılmasıdır.

III. Sonuç

Sonuç olarak; Gümrük Kanununun 235 inci maddesi hükmünün ağırlığı nedeni ile kıymet kriterli gözetim uygulamalarından kaynaklı problemleri bu madde kapsamı dışında tutma amaçlı olduğu görülen 2012/3 sayılı Genelge ve Genelgede sonradan yapılan yukarıda incelenen değişiklikler soruna kesin çözüm getirmemektedir.

Meselenin Gümrük Kanununa kıymet kriterli gözetim uygulamalarının 235 inci madde kapsamı dışında olduğunu belirten bir düzenleme yapılarak çözümlenebileceği değerlendirilmektedir. Bir alt düzeyde Gümrük Yönetmeliğinin 181 inci maddesinin 10 uncu fıkrasında ilgili kurumun geriye yönelik denetim yapmaması halinde gerçekleştirilecek işlemin açıkça yazılması, Gümrük Kanununun 235 inci maddesinin uygulanmayacağı belirtilmesi de bir çözüm olarak düşünülebilir, ancak bu yolun Kanundan dayanak alarak uygulanabileceği düşünülmektedir.

Tabii yukarıdaki değerlendirme, gözetim belgesini, izin belgesi olarak görmeme eğiliminin bir yansımasıdır. Aksi durumda yapılacak mevzuat düzenlemesi daha basit olmaktadır: Sonradan kontrollerde Gümrük Kanununun 235 inci maddesinin tatbiki gerektiğinin bir Genelge ile duyurulması yeterli olacaktır. Çünkü, 235 inci madde metni böyle bir yoruma fazlasıyla müsaittir.

Bir diğer ihtimal 235 inci maddede öngörülen cezanın hafifletilmesi olabilir, ancak hafifletilmiş dahi olsa anılan madde hükmünün tatbik edilip edilmeyeceği sorusu cevap bekleyecektir.

Dış ticaret politikası önlemi olarak yürütüldüğü görülen kıymet kriterli gözetim uygulamalarının, dış ticaret önlemleri arasındaki yerinin bu önlemleri ele alan başka bir makalede açıklanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Anayasa
- 4458 sayılı Gümrük Kanunu
- Gümrük Yönetmeliği
- 2004/7304 sayılı İthalatta Gözetim Uygulanması Hakkında Karar
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin 2010/1 sayılı Tebliğ
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin 2017/9 sayılı Tebliğ
- 2012/3 sayılı Genelge
- 2016/18 sayılı Genelge
- 2017/24 sayılı Genelge
- 2018/3 sayılı Genelge

YAZAR HAKKINDA

Hakan ÖZKAN

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzmanı
haozkan@gtb.gov.tr
0312 449 31 46

1973 yılında Afyonkarahisar'da doğdu. İlk ve lise öğrenimini Afyonkarahisar'da tamamladı. 1999 yılında A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. 2002 yılında Gümrük Müsteşarlığında Gümrük Uzman Yardımcısı olarak göreve başladı. Halen, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğünde Gümrük ve Ticaret Uzmanı olarak görevine devam etmektedir.

Turistik Kolaylıklar Kapsamı

YABANCI PLAKALI KARA TAŞITLARININ İŞLEMLERİ

Ali İhsan YİĞİTOĞLU
Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1. Giriş

Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik kişilerin belirli bir süre Türkiye’de kullanılmak üzere getirdikleri yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin işlemler, geçici ithalat rejimi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Bu taşıtların bir kısmı ticari amaç dışında kişisel amaçlar için kullanılmak üzere bir kısmı da ticari amaç için ülkemize getirilmektedir.

Ülkemizin coğrafi konumu, karayolu taşımacılığının dünya ticaretindeki payı, yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımızın ve turistik amaçla ülkemize gelen yabancı turistlerin sayısı dikkate alındığında her yıl ülkemize giren kişisel ve ticari kullanıma mahsus kara taşıtlarının sayısı artış göstermektedir.

Yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımız özellikle yaz aylarında tatillerini geçirmek için Türkiye'ye gelmekte ve bunların bir kısmı yabancı plakalı kara taşıtları ile ülkeye giriş yapmaktadırlar. Ayrıca, gurbetçi vatandaşlarımızın yanısıra yabancı ülke vatandaşları da turistik amaçla taşıtları ile Türkiye'ye gelmektedirler.

Yaz aylarında ülkemize giriş yapan bu taşıt sayısındaki artış sınır kapılarında yoğunlukların yaşanmasına sebebiyet verebilmektedir. İşlemlerin gümrük idarelerinde hızlı gerçekleşebilmesi için bir yandan gümrük idarelerinde taşıtlara ilişkin işlemlerin kolay biçimde gerçekleştirilmesi bir yandan da taşıt getiren kişilerin hak ve yükümlülükleri ile ilgili temel bilgilere vakıf olması gerekmektedir.

Gümrük idarelerinde bu taşıtlara ilişkin işlemlerin beyan üzerinden birkaç belge kontrolü yapılarak ve kayıtların da Taşıt-1 programı üzerinden gerçekleştirilmesi, işlemleri önemli ölçüde kolaylaştırmaktadır. Ancak, uygulamada taşıt sahiplerinin Türkiye'ye geçici olarak getirecekleri yabancı plakalı taşıtları ile ilgili hak ve yükümlülüklerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmamaları bir takım mağduriyetlerin oluşmasına veya sınır gümrük idarelerinde iş yoğunluğunun artmasına sebebiyet verebilmektedir.

Bu çalışmada, geçici ithalat rejimi içerisinde yer alan turistik kolaylıklar kapsamı yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin olarak taşıtların Türkiye'ye getirilebilmesine ilişkin koşullar, taşıtların süresi, kimler tarafından bu taşıtların kullanılacağı gibi temel konular ele alınacaktır.

“

Yabancı plakalı kara taşıtları, kişisel ve ticari kullanım olmak üzere iki temel kullanım amacı doğrultusunda Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmektedir.

2. Turistik Kolaylıkların Kapsamı

Yabancı plakalı kara taşıtları, kişisel ve ticari kullanım olmak üzere iki temel kullanım amacı doğrultusunda Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmektedir. Kişisel kullanımda, yabancı plakalı kara taşıtı, kişisel amaçlara dönük ve ticari amaç dışında geçici olarak Türkiye'ye getirilmektedir. Ticari kullanımda ise yabancı plakalı kara taşıtı, bedel karşılığında insan taşınmasında veya bedel karşılığında olsun olmasın eşya nakliyesinde kullanılmak üzere Türkiye'ye geçici olarak getirilmektedir.

Kişisel kullanım kapsamında getirilen taşıt işlemleri turistik kolaylık kapsamında getirilen taşıt işlemleri, çalışmak veya öğrenim görmek amacıyla gelen kişilere ait taşıt işlemleri olmak üzere iki ana başlık altında ele alınabilir.

Kişisel kullanıma mahsus kara taşıtları kavramı, kişisel amaçlara yönelik ve ticari amaç dışında kullanılan her türlü motorlu kara taşıtı ile bunlarla birlikte kullanılacak karavan ve römorkları ifade etmektedir. Geçici İthal Edilen Kara Taşıtlarına İlişkin 1 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliğinde düzenlenen kişisel kullanıma mahsus kara taşıtına ek taşıtın kapsamı, 2011/10 Sayılı Genelge ile biraz daha genişletilmiş olup, kişisel kullanıma mahsus kara taşıtları ile birlikte deniz motoru, jet-ski, kum motoru, yat, motosiklet vb. araçların da 1 No.lu Taşıt Takip programına ek taşıt olarak kaydedileceği düzenlenmiştir.

Turistik kolaylıklar ile Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin işlemler de kişisel kullanıma mahsus kara taşıtları kapsamında gerçekleştirilmektedir. Aşağıda turistik kolaylıklar kapsamında yabancı plakalı taşıt getirebilecek kişiler sıralanmıştır.

Turistik Kolaylıklar Kapsamında Taşıt Getirebilecek Kişiler

Yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımız

Mavi kartlılar (5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu 28. maddesi kapsamı kişiler)

Yabancı ülke vatandaşları

3. Turistik Kolaylıklar Kapsamı Taşıt Getirebilme Koşulları

Turistik kolaylıklar kapsamında yabancı plakalı kara taşıtının Türkiye Gümrük Bölgesine getirilebilmesi için belirli koşulların sağlanması gerekmektedir. Taşıtın Türkiye'ye girişinde gümrük idaresince bu şartların kontrolü yapılmakta ve şartları sağlayamayan taşıtların ülkeye girişine izin verilmemektedir.

Burdaki koşulları; kişiler ile ilgili koşullar ve taşıtlara ilişkin koşullar olmak üzere iki ana başlık altında ele alabiliriz.

Kişiler ile ilgili Koşullar

Yabancı plakalı kara taşıtını Türkiye Gümrük Bölgesine getirecek kişinin, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında ikamet ediyor olması ve Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik olması gerekmektedir. Bu koşullar esas itibarıyla ön koşul niteliği taşımakta olup, taşıt, Türkiye Gümrük Bölgesine girmek için gerekli koşulları sağlamış olsa bile kişinin ikamet ve yurtdışında yerleşik olma koşulunu sağlamaması durumunda taşıtın Türkiye Gümrük Bölgesine girişine izin verilmemektedir.

Ancak bu koşulun bir istisnası bulunmaktadır. 2016 yılında 2009/15481 sayılı Kararda yapılan düzenleme ile yurtdışında yerleşik olma koşulunu sağlamayan Avrupa Birliği üyesi ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği ülkelerinde yerleşik kişilere, Türkiye'ye girmek istedikleri tarihten geriye doğru bir yıl içerisinde bir defa olmak üzere Türkiye'ye taşıtları ile birlikte giriş yapabilmelerine imkan sağlanmıştır. Bu durumda, bu kişilerin taşıtlarına 1 aylık süre verilmektedir.

Bu düzenleme ile esas itibarıyla uzun yollardan Türkiye'ye gelen gurbetçi vatandaşlarımızın sınıra geldikten sonra gerekli koşulları sağlamaması durumunda yeniden geri dönme zorunluluğunun oluşmaması ve ayrıca, kapılarda yığılmaların önlenmesi amaçlanmıştır.

Yurtdışında yerleşik olma koşulu, kişisel veya mesleki bağlar nedeniyle bir kişinin Türkiye'ye son giriş tarihinden geriye doğru bir yılda en az 185 (yüzseksenbeş) gün yurtdışında bulunması koşulu olarak tanımlanabilir. Buradaki 185 günün yurtdışında kesintisiz olarak geçirilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Son 1 yılın 185 günü, kesintili veya kesintisiz olarak yurtdışında geçirilebilir.

“

Yabancı plakalı kara taşıtını Türkiye Gümrük Bölgesine getirecek kişinin, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında ikamet ediyor olması ve Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik olması gerekmektedir.

Yurtdışında yerleşik olma koşulundaki 185 günlük süre hesabı yapılırken kişinin sadece kara taşıtı ile Türkiye'ye giriş yaptığı tarihler değil kara, deniz, demir ve hava yoluyla yaptığı tüm girişler dikkate alınmaktadır.

Bir başka ifade ile, kişinin uçakla, gemiyle, otobüsle, otomobile veya tren ile Türkiye'ye geldiği ve kaldığı tüm süreler, yurtdışında yerleşik olma koşulunun hesabında dikkate alınmaktadır.

Ayrıca, taşıtın vekaleten Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmek istenilmesi durumunda hem taşıt sahibinin hem de taşıtı vekaleten getiren kişinin birlikte yurtdışında yerleşik olma koşulunu sağlaması gerekmektedir. Aşağıda, yurtdışında yerleşik olma koşuluna ilişkin örnek verilmiştir.

Yurtdışında Yerleşik Olma Koşulu

Türkiye Gümrük Bölgesine Giriş Tarihi
01.06.2017

Yerleşik Olma Koşulu için Bakılacak Dönem
01.06.2016-01.06.2017

Türkiye Gümrük Bölgesinde Geçirilen Süre (Gün)
55 gün

Yurtdışında Geçirilen Süre (Gün)
310 gün

Bu örnekte; kişi 01.06.2017 tarihinde yabancı plakalı taşıtı ile Türkiye'ye giriş yapmak için sınır gümrük idaresine başvuruda bulunmuş, gümrük idaresince kişinin giriş yapmak istediği tarihten geriye doğru 1 yıl içerisinde toplam 310 gün yurtdışında kaldığı tespit edilmiştir. Bu durumda, kişi yurtdışında yerleşik

olma koşulu olan 185 gün şartını sağlamıştır. Bu koşulun sağlanması sonrasında taşıta ilişkin koşulların yerine getirilip getirilmediği gümrük idaresince incelenecektir. Dolayısıyla yurtdışında yerleşiklik koşulu ön koşul niteliğindedir. Gümrük idaresince ilk bakılan koşul yurtdışında yerleşik olma koşuludur.

Yurtdışında Yerleşik Olma Koşulunun İstisnaları

Türkiye Gümrük Bölgesine geçici olarak getirilecek yabancı plakalı kara taşıtı ile ilgili ön koşul, taşıtı getirecek kişinin yurtdışında yerleşik olma koşuluna sahip olmasıdır. Bu koşulun sağlanması durumunda taşıtın koşulları ve süre hesabına ilişkin gümrük idarelerince inceleme yapılmaktadır.

Ancak, bazı istisnai durumlarda turistik kolaylıklar kapsamı taşıt işlemlerinde yurtdışında yerleşik olma koşulu aranmadan işlem yapılabilmektedir. 2009/15481 sayılı Karar ve Geçici İthal Edilen Kara Taşıtlarına İlişkin Gümrük Genel Tebliğinde bu istisnai durumlar düzenlenmiştir. Aşağıdaki tabloda, bu istisnai durumlar açıklanmıştır.

Yurtdışında Yerleşik Olma Koşulunun Aranmadığı Durumlar

1-Türkiye’de Bulunan ve Yurtdışından Emekli Olanlara Ait Taşıtlar

Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik kişilerden Türkiye Gümrük Bölgesi dışından emekli olanlar ile Türkiye’de oturma iznine sahip Türkiye Gümrük Bölgesi dışından emekli yabancıların emeklilik tarihinden sonra Türkiye Gümrük Bölgesine ilk defa getirecekleri kişisel kullanıma mahsus kara taşıtları için Türkiye’ye son giriş tarihinden geriye doğru bir yılda en az yüzseksenbeş gün Türkiye Gümrük Bölgesi dışında bulunması koşulu aranmaz

2-Yurtdışında Emekli Olan ve Taşıt Süresi Bulunan Taşıt Sahiplerinin Taşıtları ile Türkiye’ye Giriş ve Çıkışları

Geçici ithalat izin sürelerinin tamamını kullanmadan taşıtıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkan emeklilerin, izin süresi içinde olmak koşuluyla, izinden kalan sürelerini kullanmak üzere taşıtıyla yeniden Türkiye Gümrük Bölgesine girişlerinde Türkiye’ye son giriş tarihinden geriye doğru bir yılda en az yüzseksenbeş gün Türkiye Gümrük Bölgesi dışında bulunma koşulu aranmaz.

Taşıtlara İlişkin Koşullar

Taşıtı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişinin sahip olması gereken ve yukarıda açıklanan koşulların yanısıra taşıtlara ilişkin bazı koşulların da sağlanması gerekmektedir. Bu koşullar sağlanmadan taşıtın Türkiye’ye girişine müsadde edilememektedir. Aşağıdaki tabloda, taşıta ilişkin koşullar sıralanmıştır.

Koşullar

Taşıtın yurtdışında ikamet eden ve yerleşik olan bir kişi adına kayıtlı olması

Taşıtın Türkiye Gümrük Bölgesi dışında tescil edilmiş olması

Taşıtın Türkiye Gümrük Bölgesine giriş için gerekli belgelere sahip olması

Taşıtın Türkiye’ye giriş için süre şartını sağlaması

Taşıtın Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik kişiler tarafından kullanılması

4. Taşıtlara İlişkin Beyan İşlemleri ve Ön Beyan

Geçici ithalat rejimi kapsamında yapılan işlemler genel olarak, geçici ithalat izninin alınması, beyanname verilmesi, tam muafiyette eşyanın gümrük vergilerinin teminata bağlanması, kısmi muafiyette yararlanılan ay kadar vergilerin %3’nün ödenmesi ve kalan kısmın teminata bağlanması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bir başka ifade ile geçici ithalat rejimi kapsamındaki işlemler, İZİN/BEYAN/TEMİNAT/VERGİ şeklinde özetleyebileceğimiz süreç çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Turistik kolaylıklar kapsamında belirli bir süreyle getirilen yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin işlemler ise yukarıda belirtilen geçici ithalat rejimine ilişkin genel uygulama olan izin/beyan/teminat/vergi işlemlerinin dışında oldukça basit bir sisteme dayanmaktadır.

Turistik kolaylıklar kapsamında belirli bir süreyle getirilen yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin işlemler, taşıta ilişkin bilgilerin sınır gümrüğünde gümrük memuru tarafından 1 No.lu Taşıt Takip Programına

girişinin yapılması ile gerçekleştirilmektedir. Yapılan işlemler herhangi bir ücrete tabi olmayıp, taşıt ile ilgili herhangi bir teminat veya vergilendirme de yapılmamaktadır. Dolayısıyla yapılan işlemlerin oldukça kolaylaştırılmış olduğunu söyleyebiliriz.

Ön Beyan Uygulaması

Turistik kolaylıklar kapsamında taşıt Türkiye Gümrük Bölgesine gelmeden web üzerinden “Taşıt Ön Beyan” uygulaması ile taşıta ilişkin bilgilerin önceden gümrük idaresine iletilmesi mümkün bulunmaktadır. Bu yolla beyan yapılan taşıtlar için sınır gümrük idarelerinde ayrı peronlar oluşturularak daha önceden alınmış bilgiler üzerinden taşıtların işlemlerinin daha hızlı biçimde gerçekleştirilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

5. Turistik Kolaylıklar Kapsamı Taşıtlar İçin Gerekli Belgeler

Yabancı plakalı taşıtların Türkiye Gümrük Bölgesine girişinde, belirli belgelerin gümrük idaresine sunulması gerekmektedir. Bu belgeler gümrük idaresine sunulmadan gümrük idaresince taşıt işlemleri yapılmamaktadır. Aşağıdaki tabloda, turistik kolaylıklar kapsamında gümrük idaresine sunulması gerekli belgeler sıralanmıştır.

Gümrük İdaresine Sunulması Gerekli Belgeler

Mülkiyet Belgesi

Sigorta Poliçesi

Taşıtların vekaleten getirilmesi durumunda vekalet belgesi

6. Turistik Kolaylıklar Kapsamı Taşıtların Süreleri

Ülkemize geçici olarak getirilen taşıtlar ile ilgili olarak en çok sorulan soruların başında, bu taşıtlara ne kadar süre verileceği gelmektedir.

Turistik kolaylıklar kapsamında ülkemize getirilen yabancı plakalı kara taşıtlarına 2 yıl (730 gün) süre verilmektedir.

Ülkemizde taraf olduğu Geçici İthalat Sözleşmesinde, taşıtlara 6 aylık sürenin verilmesi öngörülmüştür.

“

Turistik kolaylıklar kapsamında taşıt Türkiye Gümrük Bölgesine gelmeden web üzerinden “Taşıt Ön Beyan” uygulaması ile taşıta ilişkin bilgilerin önceden gümrük idaresine iletilmesi mümkün bulunmaktadır.

Ülkemizde verilen 2 yıllık süre, söz konusu Sözleşme düzenlemesi ile karşılaştırıldığında oldukça uzun bir süre olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımızın sayısı ve sık sık taşıtları ile Türkiye’ye gelme ve kalma istekleri sürenin uzatılması ihtiyacını doğurmaktadır.

25 Temmuz ve 13 Ekim 2015 tarihlerinde 2009/15481 sayılı Karar’da yapılan değişiklikler öncesinde, yurtdışında emekli olanlara bir yıl, diğerlerine 6 ay süre verilmekteydi. 25 Temmuz ve 13 Ekim 2015 tarihlerinde 2009/15481 sayılı Karar’da yapılan değişiklikler ile bir yıllık ve altı aylık süreler, 2 yıla çıkarılmıştır.

Aslında, Türkiye'ye geçici ithalat kapsamında getirilen yabancı plakalı kara taşıtlarının hepsi 730 günlük süreden yararlanmamaktadır. 730 günlük süreden; yurtdışında yerleşik ve ikameti bulunan gurbetçi vatandaşlarımız, mavi kartlı olarak ifade edilen 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu 28. maddesi kapsamı kişiler, Türkiye'de 730 gün oturma izni bulunan yabancılar yararlanabilir. Ayrıca, 730 günlük süreden yararlanacak bu kişilere de her zaman 730 günlük sürenin tamamı verilmemektedir. Bu kişilerin giriş yapacakları taşıtları ile daha önce Türkiye'de geçirdikleri süreler, 730 günlük süreden düşülmekte ve kalan süre verilmektedir.

730 Günlük Süreden Yararlanabilecek Kişiler

Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlarımız

Mavi Kartlılar
(5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu 28. maddesi kapsamı kişiler)

Türkiye'de 730 Gün Oturma İzni Bulunan
Yabancılar

Yabancı ülke vatandaşlarının taşıtlarına verilen süre de ise farklı bir uygulama bulunmaktadır. Türkiye'de oturma izni bulunmayan yabancı ülke vatandaşlarının taşıtlarına 180 gün içinde toplam 90 gün süre verilmektedir. Bu süre uygulaması, taşıtlara verilecek sürenin kişilerin Türkiye'de kalabileceği süreden daha

uzun olamayacağına ilişkin düzenlemenin sonucudur.

Süre uygulamasına ilişkin olarak özellik arz eden ve sınır gümrük idarelerinde yığılmaların önlenmesine yardımcı olan bir uygulama daha bulunmaktadır. Bu uygulama, 2016 yılında 2009/15481 sayılı Karar'da yapılan değişiklik ile getirilmiştir. Türkiye Gümrük Bölgesine girebilmek için taşıtın süresinin olmadığı durumda, Avrupa Birliği ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği ülkelerinde yerleşik kişilerin ikamet yerlerinde adlarına kayıtlı olan kişisel kullanıma mahsus kara taşıtlarına Türkiye Gümrük Bölgesine giriş yapılmak istenilen tarihten geriye doğru 365 (üçyüzaltmışbeş) gün içerisinde bir kez olmak üzere bir ay süre verilmektedir.

Bu süreden sadece, Avrupa Birliği ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği ülkelerinde yerleşik kişiler yine bu ülkelerde adına kayıtlı taşıtları için yararlanabilmektedir. Ayrıca, bu süreden sadece Türkiye Gümrük Bölgesine giriş yapılmak istenilen tarihten geriye doğru 365 (üçyüzaltmışbeş) gün içerisinde bir kez yararlanılabilmektedir.

7. Turistik Kolaylıklar Kapsamı Taşıtların Türkiye'de Kullanımı

Turistik kolaylıklar kapsamında ülkemize getirilen taşıt ile taşıtı getiren kişi olarak ifade edebileceğimiz hak sahibi arasında bir bağ bulunmakta olup, kural,

taşıtı getiren kişinin taşıtı kullanmasıdır. Bir başka ifade ile, taşıtı getiren kişinin bu taşıtı başkasının kullanımına bırakması mümkün bulunmamaktadır. Bu durumun tespiti halinde taşıt ceza uygulanarak yurtdışı edilmektedir.

Ancak, turistik kolaylıklar kapsamında getirilen bu taşıtların hak sahibi dışında başkaları tarafından kullanılmasının iki istisnası bulunmaktadır.

- Taşıt, sahibinin yurtdışında yerleşik ve ikameti yurtdışında bulunan eşi veya usul ya da fûrularınca taşıt yurtiçinde kullanılabilir.
- Acil bir durum halinde taşıt sahibi de taşıt içerisinde bulunmak şartıyla üçüncü bir şahıs tarafından taşıt yurtiçinde kullanılabilir.

Bu istisnai durumlar dışında taşıtın hak sahibi kişi tarafından yurtiçinde kullanılması gerekmektedir.

8. Sonuç

Ülkemizde taraf olduğu Geçici İthalat Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), geçici ithalat işlemlerine çerçeve çizen ve işlemleri kolaylaştıran bir yapıya sahip olup, taşıt işlemlerinin de bir gümrük belgesi veya teminat aranmaksızın yapılacağını düzenlemiştir.

Ülkemiz uygulaması da geçici ithal edilen yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin işlemleri kolaylaştırıcı bir yapıya sahiptir. Geçici ithalatın genel uygulaması olan izin/beyan/teminat/vergi süreçleri yerine taşıt işlemleri, taşıtın ruhsatı ve sigorta poliçesi dikkate alınarak herhangi bir teminat aranmadan ve taşıt sahibine beyanname verme yükümlülüğü getirilmeden gerçekleştirilmektedir.

Yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımızın sayısı dikkate alındığında işlemlerin hızlı ve kolay bir biçimde yapılması büyük önem taşımakta ve sistem de bu çerçevede sade ve anlaşılır bir yapıya sahiptir.

Turistik kolaylıklar kapsamında ülkemize getirilen yabancı plakalı kara taşıtlarına ilişkin 2 yıllık süre, Geçici İthalat Sözleşmesinde yer alan 6 aylık süreden uzun olmakla birlikte sürenin uzun olması, yurtdışında yaşayan ülkemiz vatandaşlarının Türkiye’de taşıtları ile daha uzun kalma istekleri doğrultusunda bir ihtiyaç niteliği de taşımaktadır.

“

Yurtdışında yerleşik olma koşulu, kişisel veya mesleki bağlar nedeniyle bir kişinin Türkiye’ye son giriş tarihinden geriye doğru bir yılda en az 185 (yüzseksenbeş) gün yurtdışında bulunması koşulu olarak tanımlanabilir.

Ayrıca, sınır gümrük idarelerinde işlemlerin daha hızlı gerçekleştirilebilmesini teminen taşıtları ile Türkiye’ye gelen gurbetçi vatandaşlarımızın hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmeleri de büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Geçici İthalat Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu
- Gümrük Yönetmeliği
- 2009/15481 Sayılı 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar
- Geçici İthal Edilen Kara Taşıtlarına İlişkin Gümrük Genel Tebliği (Seri No:1)
- 15.06.2011 tarihli, 2011/10 Sayılı Genelge

YAZAR HAKKINDA

Ali İhsan YİĞİTOĞLU

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzmanı
a.yigitoglu@gtb.gov.tr
0312 449 32 81

Lisans ve yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Maliye bölümünde tamamlamıştır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığında Gümrük ve Ticaret Uzmanı olarak görevine devam etmektedir. Ortak yazar olduğu “100 Soruda Dahilde İşleme Rejimi” adlı bir kitabı bulunmaktadır. İyî derecede İngilizce bilmektedir.

ÜÇGEN TRAFİK SİSTEMİ

Hakkında Bilinmesi Gerekenler

Eda BAYRAMOĞLU MUTLU
Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

Özet

Bu çalışmada, Türkiye ve Avrupa Topluluğu arasında oluşturulan Gümrük Birliği neticesinde ortaya çıkan ve temelini ekonomik etkili gümrük rejimlerinden biri olan hariçte işleme rejiminin oluşturduğu üçgen trafik sisteminin ne olduğu örneklerle açıklanmıştır. Uluslararası ticareti yapılan eşyanın üçgen trafik sistemi kapsamında bulunduğunu ispatlayan belge olan INF 2 Bilgi Formu tanımlanarak söz konusu bilgi formunun nasıl düzenlendiği ve tabi olduğu esaslar ortaya konulmuştur. Ayrıca üçgen trafik sisteminde vergilendirmenin nasıl yapıldığı ile üçgen trafik sistemin sağladığı faydalardan bahsedilmiştir.

Giriş

Üçgen trafik sistemi, uluslararası ticarete ülkeleri adeta bir üçgende birleştiren, söz konusu sistemi kullanan ülkelere büyük kolaylıklar ve ekonomik avantajlar sağlayan bir sistemdir.

Üçgen trafik sisteminin de içinde bulunduğu AT ile Türkiye arasında 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile tesis edilen Gümrük Birliği'nin uygulanmasına ilişkin esaslar, 1/2006 sayılı AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi (GİK) Kararı (Köprü Mevzuat) ile düzenlenmiş olup söz konusu Karar, 2006/10895 sayılı "Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Oluşturulan Gümrük Birliğinin Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Karar" ile mevzuatımıza aktarılmıştır.

Üçgen trafik sistemi başta tekstil ve otomotiv sektörü olmak üzere birçok sektörde kullanılan bir sistem olup bünyesinde uluslararası ticarete her biri önemli yere sahip olan birçok kavramı barındırmaktadır.

Üçgen Trafik Sistemi Nedir?

Üçgen trafik sisteminin esaslarını hariçte işleme rejimi oluşturmaktadır. Hariçte işleme rejimi, serbest dolaşımdaki eşyanın hariçte işleme faaliyetlerine tabi tutulmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak ihracı ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle yeniden serbest dolaşıma girişine ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir.

Hariçte işleme rejimi ihracı, ödenmiş ithalat vergilerinin geri verilmesine veya teminata bağlanmış ithalat vergilerinin kaldırılmasına yol açan veya ihracı, ihracat vergi iadesini gerektiren veya ihracı nedeniyle tarım politikası çerçevesinde vergi iadesi dışında bir mali avantaj sağlanan, serbest dolaşımdaki eşyaya uygulanmamaktadır. Hariçte işleme rejiminin kullanılmasıyla ithal vergilerinden tam veya kısmi muafiyet sağlanmış olmaktadır.

Hariçte işleme rejimi çerçevesinde serbest dolaşımda olan eşya örneğin kumaşlar Fas'a hariçte işleme faaliyetlerine tabi tutulmak üzere yani işlenmek üzere geçici ihraç edilmektedirler. Kumaşlar Fas'ta işleme faaliyetlerine tabi tutulduktan sonra gömlek haline gelmekte ve ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle Türkiye'de serbest ulaşımına girmektedirler.

Üçgen trafik sistemi ise, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin bir parçasından geçici olarak ihraç edilmiş

Üçgen trafik sistemi başta tekstil ve otomotiv sektörü olmak üzere birçok sektörde kullanılan bir sistem olup bünyesinde uluslararası ticarete her biri önemli yere sahip olan birçok kavramı barındırmaktadır.

olup, üçüncü ülkede işlem görmüş ürünlerin Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin diğer parçasında kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girmesi usulüdür.

Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi; Avrupa Topluluğu'nun Gümrük Bölgesi ile Türkiye'nin Gümrük Bölgesi demektir. Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin Bir Parçası ise; bir taraftan Avrupa Topluluğu'nun Gümrük Bölgesi'ni öte yandan da Türkiye'nin Gümrük Bölgesi'ni ifade etmektedir.

Üçüncü Ülke ise Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi dışında kalan ülke veya bölgeler olarak tanımlanmakta olup Fas, Malezya gibi ülkeler üçüncü ülke tanımına uymaktadır.

Üçgen trafik sistemini yukarıda yer aldığı şekilde tanımladıktan sonra konuyu bir örnekle detaylandıralım. Serbest dolaşımda olan kumaşları Fas'ta gömlek haline getirdikten sonra Almanya'ya ihraç etmek isteğimizi düşünelim.

Üçgen trafik sisteminin kullanılmasıyla, kumaşlar önce Türkiye'den üçüncü ülke olan Fas'a işlenmek üzere geçici ihraç edilmekte ve Fas'ta işleme faaliyetlerine tabi tutulduktan sonra gömlek haline gelmektedirler. Bu gömlekler Türkiye'ye gelmeden Almanya'da kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girmektedirler.

Üçgen trafik sisteminin kullanılmaması durumunda kumaşlar önce işlenmek üzere Fas'a geçici ihraç edilecek, Fas'ta işlendikten sonra gömlek haline getirilecekler ve Türkiye'de serbest dolaşıma girdikten sonra eğer Almanya'ya ihraç edilmek isteniyorsa Türkiye'den Almanya'ya ihracat işlemi yapılacaktır. Bu durumda da nakliye, geçici depolama yeri ve iş gücü bedeli gibi masraflar doğacaktır.

Üçgen trafik sistemi çerçevesinde serbest dolaşıma giren işlem görmüş eşya ya da ikame ürünün tam ya da kısmi ithalat vergisi muafiyetinden yararlanması için INF 2 Bilgi Formu kullanılır.

Özetlemek gerekirse, üçgen trafik sistemi sayesinde nihai amaç olan Türkiye'den Almanya'ya gömlek ihracatı için, söz konusu gömleklerin Türkiye'ye getirilmeden Almanya'da serbest dolaşıma girmesiyle hem kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyeti sağlanmakta hem de nakliye, geçici depolama yeri ve iş gücü bedeli gibi masraflar ortaya çıkmadığından ekonomik avantaj elde edilmektedir.

Üçgen trafiğin kullanılmasına hariçte işleme rejimi çerçevesinde ihracat işleminin yapıldığı gümrük idaresi tarafından izin verilir. Üçgen trafik iznini veren gümrük idaresi aynı zamanda hariçte işleme rejiminin başladığı gümrük idaresidir.

INF 2 Bilgi Formu

Üçgen trafik sisteminin kapıları INF 2 Bilgi Formunun kullanılmasıyla açılmaktadır. INF 2 Bilgi Formu, hariçte işleme rejimi kapsamında üçgen trafik kullanımına izin veren gümrük idaresi tarafından düzenlenen ve Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin bir parçasından geçici olarak ihraç edilerek üçüncü ülkede işlem görmüş ürünlerin, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin diğer parçasında kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girişine imkân veren belgedir.

Üçgen trafik sistemi çerçevesinde serbest dolaşıma giren işlem görmüş eşya ya da ikame ürünün tam ya da kısmi ithalat vergisi muafiyetinden yararlanması için INF 2 Bilgi Formu kullanılır. INF 2 Bilgi Formu geçici ihraç eşyasının üçgen trafik kapsamında bulunduğu ispatlar.

Hariçte işleme rejimine konu olan ve işlem gördükten sonra Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin başka bir parçasına götürülmek istenen eşya ile ilgili olarak,

talep halinde hariçte işleme iznini veren gümrük idaresi tarafından INF 2 Bilgi Formu düzenlenir ve işlem görmüş ürüne veya ikame ürüne ait INF 2 Bilgi Formunun aslı ile numune ve belgeler serbest dolaşıma giriş beyannamesi ile birlikte eşyanın serbest dolaşıma gireceği gümrük idaresine ibraz edilir.

Üçgen trafik çerçevesinde INF 2 Bilgi Formu ile yapılan işlemlerinde, Ekonomi Bakanlığınca verilen hariçte işleme izin belgesi mutlaka aranır ve söz konusu belge tarih ve sayısı INF 2 formunun 6 numaralı kutusuna kaydedilir.

Hariçte işleme izin belgesi; hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj malzemelerinin daha ileri bir düzeyde işlem görmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere gönderilmek istenmesi halinde Türkiye' de yerleşik firmalara müracaat üzerine Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğüne tanzim edilmektedir.

Hariçte işleme izin belgesi kapsamında ihraç edilen geçici ihracat eşyasının gerekli işleme faaliyetine tabi tutulduktan sonra işlem görmüş ürün olarak, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin başka bir parçasına gönderilmek istenmesi durumunda, ihracat işlemini gerçekleştiren gümrük idaresi tarafından INF 2 bilgi formu düzenlenmesi kaydıyla, işlem görmüş ürünün ve bu ürünün üretimi için gönderilen geçici ihracat eşyasının yurda geri getirilmesine gerek bulunmamaktadır. Bu durumda, geçici ihracata konu eşya için alınan teminatlar irat kaydedilir veya alınmayan vergi tahsil edilir.

INF 2 Bilgi Formunun aslı, geçici ihraç eşyasının gümrük bölgesinden ihraç edildiği gümrük idaresine (çıkış gümrük idaresi) ibraz edilir. Bu gümrük idaresi, eşyanın söz konusu bölgeyi terk ettiğini belgenin aslı üzerinde formu mühürlenmek suretiyle onaylar ve belgeyi ibraz eden kişiye iade eder.

Bahse konu kişi sonraki aşamada, işlem görmüş ürüne ait INF 2 Bilgi Formunun aslını serbest dolaşıma giriş beyannamesi ile birlikte eşyanın serbest dolaşıma gireceği gümrük idaresine ibraz eder.

İşlem görmüş veya ikame ürünlerin tek bir partide veya aynı gümrük idaresine parti parti getirilerek serbest dolaşıma sokulması halinde, gümrük idaresi, INF 2 Bilgi Formunun aslına işlem görmüş ürünlerin bünyesinde kullanılan geçici ihracat eşyasının miktarını yazar. Bu şekilde işlemi biten INF 2 Bilgi Formu

serbest dolaşıma giriş beyannamesine eklenir. INF 2 Bilgi Formunun işlemi tamamen bitmemiş ise, eşyanın düşümü yapılmak suretiyle belge sahibine iade edilir. Yapılan işlem serbest dolaşıma giriş beyannamesine yazılır.

Üçgen Trafik Sisteminde Vergilendirme

Üçgen trafik sisteminde vergilendirme hariçte işleme rejimi kapsamında yapılan vergilendirmeyi esas almaktadır. Hariçte işleme rejiminde ithalat vergileri, işlem görmüş ürünlere ait ithalat vergileri tutarından, geçici ihracat eşyasına en son işleme faaliyetine tabi tutulduğu ülkeden aynı tarihte ithal edilse idi uygulanacak olan ithalat vergileri tutarının indirilmesi suretiyle hesaplanır.

Üçgen trafik sisteminde, eşyanın vergileri, yükümlünün talep etmesi ve söz konusu eşyanın, Topluluk veya Türkiye menşeli olması veya Topluluk veya Türkiye Gümrük Bölgesi'nde sıfırdan yüksek bir gümrük vergisi oranı ile serbest dolaşıma sokulmuş üçüncü ülke menşeli olması halinde, gümrük kıymeti olarak hariçte işleme rejimi kapsamında yapılan işlemin maliyetine eşit bir tutar dikkate alınarak, işlem görmüş ürünlerin serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tes-cil edildiği tarihte, bu ürünlere uygulanacak vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurlarına istinaden belirlenir. Eşyanın menşelinin belirlenmesinde Gümrük Kanunu'nun tercihsiz menşe hükümleri esas alınır.

Diğer taraftan, Topluluk veya Türkiye menşeli olmayıp sıfır gümrük vergisiyle serbest dolaşıma sokulan geçici ihracat eşyasının, serbest dolaşıma sokulmasının yegâne amacının bu maddenin birinci fıkrası hükümlerinden yararlanmak olduğunun, işlem görmüş ürünler serbest dolaşıma girmeden önce tespit edilmesi halinde, işlem görmüş ürünlerin ithalat vergilerinin hesaplanmasında birinci fıkra hükümleri uygulanmaz. Söz konusu eşyanın vergileri, işlem görmüş ürünlere ait ithalat vergileri tutarından, geçici ihracat eşyasına en son işleme faaliyetine tabi tutulduğu ülkeden aynı tarihte ithal edildiğinde uygulanacak olan ithalat vergileri tutarının indirilmesi suretiyle hesaplanır.

Sonuç

Üçgen trafik sistemi, Türkiye veya Avrupa Topluluğu'nda serbest dolaşımda bulunan eşyanın ticareti ile Gümrük Birliği taraflarının üçüncü ülkeler üzerinden yaptıkları ticarete taraflara hem gümrük vergisinden tam yada kısmi muafiyet sağlamakta hemde nakliye, geçici depolama yeri ve iş gücü bedeli gibi masraflarının da tamamen ya da kısmen ortadan kalkmasına yol açmaktadır.

Üçgen trafik sisteminin daha fazla kullanılmasının uluslararası ticarete önemli ekonomik katkılar sunacağı düşünülmektedir. Bu amaçla üçgen trafik sistemini anlatan makaleler yazılması, konuyla ilgili seminerler düzenlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu", Resmi Gazete, 04.11.1999, 23866.
- "Gümrük Yönetmeliği, Resmi Gazete, 07.10.2009, 27369.
- "2006/10895 sayılı Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Oluşturulan Gümrük Birliğinin Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Karar", Resmi Gazete, 26.09.2006, 26303.
- "Hariçte İşleme Rejimi Kararı", Resmi Gazete, 05.04.2007, 26484.
- "Hariçte İşleme Rejimi Tebliği", Resmi Gazete, 11.05.2007, 26519.
- "Gümrük Genel Tebliği (Hariçte İşleme-Geçici İhracat Seri No:1)", Resmi Gazete, 30.5.2009, 27243.

YAZAR HAKKINDA

Eda BAYRAMOĞLU MUTLU

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzmanı
E.Bayramoglu@gtb.gov.tr
0312 449 31 61

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun olmuştur. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğünde Gümrük ve Ticaret Uzmanı olarak görev yapmaktadır. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

ÖN ÖDEMELİ KONUT SATIŞI NEDİR?

Ön Ödemeli Konut Alım ve Satımında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Nelerdir?

Salih USTA

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
Gümrük ve Ticaret Müfettişi

Özet

Tüketiciler ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişilerdir. Bu bağlamda tüketicilerin mal piyasasında, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile kurdukları her türlü sözleşme ve hukuki işlem, tüketici işlemi olarak değerlendirilmektedir. Tüketiciler çoğunlukla bu sözleşme ve hukuki işlemlerin zayıf tarafını oluşturmakta ve bu nedenle kendisine dayatılan sözleşmeleri imzalamak zorunda kalmaktadır. Bu durum ise tüketici mağduriyetlerine neden olmaktadır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile bu mağduriyetlerin ortadan kaldırılması amacıyla bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bunlardan birisi de ön ödemeli konut satışlarına ilişkin düzenlemelerdir. Ön ödemeli konut satışları ile ilgili tüketicilerin hak ve yükümlülükleri 6502 sayılı kanununun 40 ila 46'ncı maddeleri arasında yer alan düzenlemelerle belirli bir şekilde büründürülmeye çalışılmıştır. Söz konusu düzenlemeler sayesinde halk arasında maketten satış olarak ifade edilen konut satışlarında belirli bir standardın sağlanması ve tüketici mağduriyetlerinin önlenmesi amaçlanmıştır. Piyasada sat-yap olarak da ifade edilen bu tür işlemler henüz ortada bir konut olmadan tüketicilerin para ödemeye başladıkları bir sistem olması nedeniyle tüketicilerin ekstra bir koruma altına alınmaları elzemdir.

“

Ön ödemeli konut satışları ile ilgili uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve tüketicilerin ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda birtakım düzenlemelerde bulunulmuştur.

Giriş

1. Ön Ödemeli Konut Satışı Nasıl Yapılır?

Ön ödemeli konut satışının yapılabilmesi için öncelikle alıcı ve satıcı arasında yazılı bir sözleşme akdedilmesi gerekmektedir. Söz konusu sözleşmenin belirli şekil şartlarını taşıması önem arz etmektedir. 6502 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasında Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesi tanımlanmış, ikinci fıkrasında tüketicilerin mağduriyet yaşamamaları düşüncesiyle alıcı ve satıcı arasında akdedilecek olan sözleşmenin belirli şartlarını ihtiva eden ön bilgilendirme formunun bir gün öncesinde tüketiciye verilmesi zorunluluk haline getirilmiş ve böylece tüketicinin daha bilinçli hareket etmesi amaçlanmıştır. Yine bahse konu maddenin üçüncü fıkrasında ise alım satıma konu taşınmazın yapım ruhsatının alınmış olması zorunluluğu getirilmiştir ki bu husus önemli bir düzenlemedir. Çünkü bu alan daha önceleri ayrıntılı düzenlenmediği için birçok vatandaşımız dolandırıcılar tarafından kandırılarak zarara uğratılmıştır. Dolandırılmanın yahut kandırılmanın bir nebze olsun önüne geçebilmek adına ‘alım satıma konu taşınmazın yapım ruhsatının alınmış olması zorunluluğu getirilmesi’ hususunu önemsiyoruz.

6502 sayılı Kanun ile ön ödemeli konut satışlarında alıcı ile satıcı arasında yapılan sözleşmelerin tüketiciyi korumak amacıyla resmi şekil şartına tabi tutulması uygun görülmüştür. Dolayısıyla geçerli bir sözleşme akdedilebilmesi için resmi şekil şartına uyulması gerekmektedir. Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri yani taşınmaz satış vaadi sözleşmeleri noterde re’sen düzenlenme şeklinde yapılmalıdır. Ayrıca yapılmış olan bu ön ödemeli konut satış sözleşmesinin tapu siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Her ne kadar bahse konu sözleşmeler resmi şekil şartına tabi tutulmuş olsalar da resmi şekil şartına uymadan ön ödemeli konut satış sözleşmesi yapan satıcılar da bulunmaktadır. Bu tür yasal mevzuatta belirtilen şekil şartlarına uymaksızın yapılan sözleşmeler ile ilgili olarak da 6502 sayılı Kanunda satıcıların sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremeyeceği hüküm altına alınmıştır. Yine resmi şekil şartına uymaksızın yapılan sözleşmeler ile ilgili olarak satıcıların tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasını veya tüketiciyi borç altına sokan herhangi bir belge vermesini istemesinin mümkün olmadığı açıkça ifade edilmektedir. Bu itibarla noterden resmi şekilde sözleşme yapılmadan veya konut satışı tapu siciline tescil edilmeden satıcıların tüketiciden ödeme kabul etmeleri yahut tüketicileri borç altına sokan herhangi bir belge almaları yasaktır. Satıcılar bu yasağa rağmen tüketicilerden ödeme alacak olurlarsa tüketiciler her zaman yapmış oldukları ödemeleri getirileriyle birlikte geri isteme hakkına sahiptirler.

2. Ön Ödemeli Konut Satışlarında Riskleri Minimize Etmek İçin Alınan Tedbirler

Ön ödemeli konut satış işlemleri ile ilgili olarak çok büyük problemlerin ortaya çıkmasının en önemli sebeplerinden bir tanesi de ön ödemeli konut satışı sözleşmeleri ile satıcıların belirli kampanyalar düzenleyerek, konut yapımı için yüzlerce tüketici ile sözleşme akdetmeleri ve çok yüksek tutarda meblağları piyasadan toplamalarıdır. Piyasadan büyük miktarlarda para toplama yetkisi aslında sadece bankalara verilmiş olan bir yetki olmasına rağmen, ön ödemeli sözleşme yapısı çerçevesinde dolaylı olarak satıcılara da verilmiştir. Bu sebeple tüketicilerin ödemelerini yaptıkları konutları edinmeleri ya da ödedikleri meblağı güvence altına alacak bir koruma sağlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu itibarla söz konusu koruyucu mekanizmanın oluşabilmesi için Bakanlıkça projedeki konut adedi ya da projenin toplam bedeli kriterine göre belirlenecek büyüklüğün üzerindeki projeler için satıcının ön ödemeli konut satışına başlamadan önce; kapsamı, koşulları ve uygulama esasları Hazine Müsteşarlığına belirlenen bina tamamlama sigortası yaptırması veya Bakanlıkça belirlenen diğer teminat ve şartları sağlaması zorunlu hale getirilmiştir. Aksi takdirde satıcının iflası ile birlikte ödemede bulunan tüketicilerin ciddi şekilde mağdur olması tehlikesi ortaya çıkacaktır. Konuyu örneklendirerek açıklamak gerekirse 200.000 TL bedelle konut sözleşmesi yapıldığını ve 80.000 TL ön ödemede bulunduğu varsayalım. Geri kalan 120.000 TL eşit taksitler veya

ara ödemelerle üç yılda ödenecek olsun. Sözleşmenin imzalanmasından bir yıl sonra 80.000 TL ön ödeme yapıldığını ve 40.000 TL tutarındaki birinci yıl taksitlerinin ödendiğini varsayalım. Satıcının iflası halinde tüketici kendisine teslimi taahhüt edilen konutu alamadığı gibi, o ana kadar satıcıya ödediği 120.000 TL tutarındaki ödemelerini de alamama riski ile karşı karşıya kalacaktır. Bu risk de bina tamamlama sigortası yaptırma zorunluluğu getirilerek ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Dolayısıyla Bakanlıkça projedeki konut adedi ya da projenin toplam bedeli kriterine göre belirlenecek büyüklüğün üzerindeki projeler için inşaat ruhsatı almış olan satıcının ön ödemeli konut satışı yapmadan önce bina tamamlama sigortası yaptırması zorunlu kılınmıştır. Bu sigortanın kapsamı, koşulları ve uygulama usul ve esaslarının Hazine Müsteşarlığına belirlenmesi öngörülmüştür. Bu sayede, konut edinmek amacıyla yüksek meblağlar ödemiş olan tüketicilerin satıcı iflas etse bile bina tamamlama sigortası sayesinde nihai amacı olan konutları edinmeleri sağlanmıştır.

Öte yandan satıcılara sadece bina tamamlama sigortası yaptırma zorunluluğu dikta ettirilmemiştir. Bina tamamlama sigortası yaptırmak istemeyen satıcılara bunun yerine Bakanlıkça belirlenen (hak ediş sistemi, bağlı kredi, ön ödeme tutarı gibi) diğer teminat veya şartları sağlayarak tüketicilerin ödemelerini garanti altına alma olanağı sunulmuştur.

Eğer satıcı tarafından bina tamamlama sigortası yaptırılmış fakat satıcı iflas yahut tasfiyeye gitmiş ise yapılan bina tamamlama sigortası kapsamında sağlanan tazminat, teminat ve benzeri güvenceler iflas veya tasfiye masasına dâhil edilemez, haczolunamaz, üzerlerine ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz konulamaz. Bu hususla da sigorta şirketi tarafından binanın tamamlanmasına yönelik bir an önce çalışmalara başlanmasını sağlamak ve karşılaşılabileceği olası engelleri ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.

3. Ön Ödemeli Konut Satışlarında Cayma Hakkı Nasıl Kullanılır?

6502 sayılı Kanun ve alt mevzuatı yardımıyla ön ödemeli satışlarda tüketiciyi korumaya yönelik cayma hakkı getirilmiştir. Çünkü genel itibarıyla yoğun reklamlarla cazibesi artırılan ve maket üzerinden proje aşamasında çeşitli tanıtımlarla satışları yapılan bu tür işlemlere ilişkin sözleşmelerin düşünülmeden akde-

dilmiş olması ihtimali yüksektir. Bu tür sözleşmelerde özellikle yazılı sözleşme metninin ayrıntılı ve dikkatli bir şekilde okunması gerekmektedir. Çünkü tüketicilerin uzun bir süre ödeme yaptıktan sonra ancak edime hak kazanacakları hususunu iyice algılamalıdır. Bu çerçevede yazılı sözleşme metnini ayrıntılı ve dikkatli bir şekilde okuyup hak ve yükümlülüklerini iyice algılayan tüketicilerde sözleşmeden kurtulma isteğinin doğması muhtemeldir. Bu açıdan tüketicilere sözleşme metnini ayrıntılı ve dikkatli bir şekilde okuyup hak ve yükümlülüklerini iyice algılayabilecekleri bir süre verilerek, yani on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin ön ödemeli sözleşmeden cayabilme hakkı tanınmıştır.

Öte yandan tüketicinin cayma hakkını kullanabilmesi için on dört gün içinde satıcıya sözleşmeden caydığını bildirmesi yeterlidir. Bunun yanı sıra bildirim satıcı veya sağlayıcıya varması veya onun tarafından öğrenilmiş olması aranmaz. Cayma hakkı konusunda tüketicinin bilgilendirildiğini satıcı ispat etmek zorunda olacaktır.

4. Ön Ödemeli Konut Satışlarında Tüketicilerin Seçimlik Hakları

Ön ödemeli konut satış sözleşmesi çerçevesinde satışı yapılan konutun gereği gibi ifa edilmemesi durumunda tüketicinin, satıcıya karşı ileri sürebileceği haklar vardır. Ayrıca tüketicinin ödediği bedelin tamamı veya bir kısmı satıcı ile konut finansmanı kuruluşu arasındaki anlaşmaya dayanılarak konut finansmanı kuruluşu tarafından karşılanırsa bağlı kredi sözleşmesi söz konusu olur. Konut finansmanı sözleşmesi ile konut tedarikine ilişkin sözleşme arasındaki bu yakın bağıllık, iki sözleşmenin de bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunu doğurur. Dolayısıyla konutun gereği gibi ifa edilmemesi durumunda tüketicinin, satıcıya karşı kullanacağı haklarına bağlı olarak konut finansmanı kuruluşuna karşı da ödemeleri durdurma veya azaltma hakkı vardır. Örneğin taşınmazdaki bir ayıp nedeniyle tüketici bedel indirimi hakkını kullanmışsa konut finansmanı kredisi de bu oranda indirilir ve ödeme planı değiştirilir. Tüketici eğer sözleşmeden dönmeyi tercih etmişse, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı ve konut finansmanı kuruluşu müteselsil olarak sorumludur. Bağlı kredi sözleşmesi, tüketiciye tanınmış olan cayma süresi geçtikten sonra geçerlilik kazanacak olup, cayma hakkı süresi içerisinde tüketiciden faiz, komis-

“

Ön ödemeli konut satışının yapılabilmesi için öncelikle alıcı ve satıcı arasında yazılı bir sözleşme akdedilmesi gerekmektedir.

yon, yasal yükümlülük gibi isimler başta olmak üzere hiçbir masraf ta talep edilmemesi gerekmektedir. Böylece, cayma hakkını kullanan tüketicinin satıcıya ödemiş olduğu bedeli geri alamama riski ve krediye ilişkin masraf da faiz gibi yükümlülükleri ödeme zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır. Örneğin, 100.000 TL bağlı kredi kullanan tüketici, satıcı ile imzaladığı ön ödemeli konut satım sözleşmesinden onuncu günü caymak istediğinde her ne kadar bağlı krediyi kullandığı kuruluşlara yazılı bildirimde bulursa da satıcıdan bu süre içerisinde ödemiş olduğu bedeli geri alamama dolayısıyla krediyi geri ödeyememe ihtimali bulunmaktadır. Bu nedenle, bu tür problemlerle karşılaşmamak amacıyla bağlı kredi sözleşmelerinin on dört günlük cayma hakkı süresi sonunda yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Cayma hakkının kullanılması durumunda, satıcının aldığı bedeli ve tüketiciyi borç altına sokan her türlü belgeyi iade ettiği tarihten itibaren, tüketici on gün içinde edinimlerini iade etmesi gerekmektedir.

5. Ön Ödemeli Olarak Alınan Konutların En Geç Ne Kadar Süre İçerisinde Teslim Edilmesi Gerekir?

Ön ödemeli konut satış sözleşmelerinde tüketiciyi korumaya yönelik olarak yapılan düzenlemelerden bir diğeri de konutun devir veya teslim süresinin sınırlandırılması konusudur. Bu şekilde tüketicinin uzun yıllar ödeme yapıp hiçbir edim elde etmemesi ihtimali engellenmek istenmiş ve devir veya teslim süresi piyasa şartları da dikkate alınarak otuz altı ayla sınırlandırılmıştır.

Devir veya teslim için asıl olan tüketiciye kat mülkiyeti tapusunun verilmesidir. Ancak, piyasa şartları da dikkate alındığında bazı durumlar nedeniyle tüketiciye kat mülkiyeti tapusu verilemese de fiili olarak konut teslim edilebilmektedir. Bu durumda da tüketici zilyet-

“

Ön ödemeli konut satış sözleşmesi çerçevesinde satışı yapılan konutun gereği gibi ifa edilmemesi durumunda tüketicinin, satıcıya karşı ileri sürebileceği haklar vardır.

liği devredilen ön ödemeli konut satışı sözleşmesine konu konutu kullanabilmekte olduğu için otuzaltı ay olan teslim veya devir süresi hesaplanırken zilyetliğin devri hususu da dikkate alınabilmektedir. Ancak zilyetliğin devri ile birlikte kat irtifak tapusunun da tüketiciye verilmesi gerekmektedir. Öte yandan, bu husus konutun sözleşmede belirlenen zamanda veya nitelikte teslim edilmemesi halindeki tüketicilerin haklarını ara-malarının önünde bir engel olarak yorumlanmamalıdır.

6. Ön ödemeli konut satışı sözleşmesine konu konutun devir ve teslim edilmesine kadar herhangi bir gerekçe göstermeden sözleşmeden dönülebilir mi?

6502 sayılı kanun ile tüketicilere ön ödemeli konut satışı sözleşmesinin kurulduğu tarihten itibaren yirmidört aya kadar herhangi bir gerekçe göstermeden sözleşmeden dönme hakkı tanınmıştır. Ancak bu hakkın kullanılması durumunda satıcıyı korumak amacıyla satıcıya tüketiciden; konutun satışı veya satış vaadi sözleşmesi nedeniyle oluşan vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülüklerden doğan masraflar ile sözleşme tarihinden itibaren ilk üç ay için sözleşme bedelinin yüzde ikisine, üç ila altı ay arası için yüzde dördüne, altı ila oniki ay arası için yüzde altısına ve oniki ila yirmidört ay arası için de yüzde sekizine kadar tazminatın ödenmesini isteyebilme hakkı verilmiştir.

Öte yandan tüketicilere aşağıda maddeler halinde belirteceğimiz dört durumda sözleşmeden dönme cezası ödemeksizin ön ödemeli konut satışı sözleşmesinden dönme hakkı tanınmıştır.

- Bunlardan ilki, tüketici, satıcı edimlerini hiç yâda gereği gibi yerine getirmediği için sözleşmeden dön-nerse pek tabi olarak sözleşmeden dönme cezası ödemeyecektir.

- İkincisi, konutun devir ve teslim edilmesinden önce tüketicinin ölmesi halinde mirasçılarının dönme hakkıdır. İhtiyaç duyup duymadıkları meçhul bir edim için mirasçıların geleceğe dönük olarak yükümlendirilmesi doğru bulunmamıştır.
- Üçüncü ihtimal ise tüketicinin kazanç elde etmekten sürekli olarak yoksun kalması sebebiyle ön ödemeleri yapamayacak duruma düşmesidir. Burada da tüketicinin maddi imkânları son derece kısıtlanmış olmasına rağmen gelecekte kavuşacağı bir edim için ödemelere devam etme yükümlülüğü altında bırakılması engellenmek istenmiştir.
- Dördüncü ihtimal ise sözleşmenin yerine olağan koşullarla yapılacak bir taksitle satış sözleşmesinin konulmasına ilişkin tüketici önerisinin satıcı tarafından kabul edilmemesi halidir.

Bu bağlamda sözleşmeden dönülmesi durumunda tüketiciye iade edilmesi gereken tutarın ve tüketiciyi borç altına sokan her türlü belgenin, satıcı tarafından dönme bildiriminden satıcıya ulaştığı tarihten itibaren en geç yüzseksen gün içerisinde geri verilmesi gerekmektedir. Tüketicilere sözleşmenin teslim tarihinden itibaren on dört gün içinde cayma hakkı, ön ödemeli konut satışı sözleşmesinin kurulduğu tarihten itibaren yirmidört aya kadar ise sözleşmeden dönme hakkı tanınmıştır. Tüketicinin, bu haklarını kullanması halinde satıcı da yükümlülüklerini yerine getirir ise tüketici konutu pek tabi olarak satıcıya devir veya teslim etmek zorunda olacaktır. Satıcının bu yükümlülüğü yerine getirdiği tarihten itibaren tüketici konutu devralmış ise on gün içinde de bu konutu satıcıya devredecektir.

Sonuç

Ön ödemeli konut satışları ile ilgili uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve tüketicilerin ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda birtakım düzenlemelerde bulunulmuştur. Söz konusu düzenlemeler yapılırken AB Yönergelerinde yer alan hususlar da dikkate alınmıştır. Dolayısıyla 6502 sayılı Kanun çerçevesinde şimdiye kadar sipesifik olarak bir düzenlemeye tabi olmayan ön ödemeli konut satışı, yani maketten satış hususu ele alınmış ve bu alan ile ilgili tüketicileri korumaya yönelik birtakım tedbirleri de içeren düzenlemelerde bulunulmuştur. Bu düzenlemeler sayesinde alıcı ve satıcı arasında oluşabilecek bir takım uyumsuzlukların ortadan kaldırılması ve alıcıların yani tüketicilere

rin maruz kalabileceği mağduriyetlerin ise minimize edilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında satıcıların da yaşayabilecekleri mağduriyetler de düşünülerek tüketicilerin bir dönme cezası ve konutun satışı veya satış vaadi sözleşmesi nedeniyle oluşan vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülüklerden doğan masrafları ödemeleri hususunun sözleşme ile kararlaştırılabilme imkânı tanınarak satıcıların da zarara uğramaları engellenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmamızda yukarıda ayrıntılı olarak açıklamaya çalıştığımız ön ödemeli konut satışı hususunda 6502 sayılı Kanun hükümleri ile ilgili olarak tüketicilerin bilgilendirilmesi ve daha bilinçli hareket etmeleri amaçlanmıştır.

Bilinçli tüketici; tüketim süreci içinde tüm hak ve yükümlülüklerini ve bunlara göre davranmasını bilen tüketicidir. Tüketici kaliteli mal ve hizmeti talep etmeli, satın aldığı mal veya hizmet ile ilgili olarak karşılaştığı veya karşılaşılabileceği mağduriyetleri önlemeye yönelik olarak yasal mevzuat çerçevesinde hakkını aramalıdır. Akıllı tüketici yasalara ve haklarına saygılıdır. Tüketiciler yasaların kendilerine tanıdığı hakları kullanmaktan çekinmemelidirler. Hak arandıkça haksızlıklar azalacaktır. Hak aramak hukukun yolunu açmak, sorunları çözmektir. Bilinçli bir tüketici her zaman hakkını savunmalı ki satıcı, üretici veya ithalatçı tarafından mağduriyete sebep olabilecek ürünlerin satışa çıkarılması (piyasaya arzı) önlenir. Ayrıca tüketiciler, katlanmış oldukları zararlar satıcı, üretici veya ithalatçı tarafından karşılanmaz ise karar süreçlerinin uzun olmadığı ve katlanılacak masrafların düşük olduğu yargı yollarına (tüketici hakem heyetlerine ve mahkemelere) başvurmalıdır.

Öte yandan tüketicilerin etkin korunmasının sağlanması için sadece yasal zeminin hazırlanması yeterli olmamaktadır. Tüketicilere yönelik kanuni düzenlemelerin etkin biçimde uygulanması için, tüketicilerin hakları konusunda bilinçlenmelerinin sağlanması, haklarını kullanmaları konusunda teşvik edilmeleri ve Kanunla oluşturulan tüketici kurumlarının yapısının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Tüketici Dernekleri vasıtası ile tüketici bilincinin geliştirilmesi, tüketicilerin yasal haklarını kullanmaları konusunda özendirilmesi, tüketici talep ve tercihlerini dikkate alan firmaların teşvik edilmesi, tüketici hukuku veya tüketicinin korunması ile ilgili bilimsel çalışmaların özendirilmesi amaçlarına yönelik çeşitli çalışmaların yapılması büyük önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Bursa Barosu, Tüketici Sözleşmelerinde 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun İle Yapılan Değişiklikler ve 4077 Sayılı Yasa İle Karşılaştırma,
- 28/11/2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun,
- Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun,
- 04/02/2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu,
- 17/06/2014 tarihli ve 29033 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik,
- Ankara Barosu, 4077-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Karşılaştırması,
- Birleşmiş Milletler Tüketici Hakları Evrensel Bildirgesi,
- http://tuketici.gtb.gov.tr/data/520a1cad487c8e0c74543a78/bilinc-li_tuketicikitap.pdf
- http://tuketici.gtb.gov.tr/data/520a32cb487c8e0c74543aa0/101_soru.pdf
- <http://www.tuketici.gov.tr/?wsit=57A5C94A-2D72-428F-8B1E-DFA-CE5BD9FFC>
- <http://tuketici.gtb.gov.tr/>
- <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss490.pdf>
- <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171231.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171231.htm>

YAZAR HAKKINDA

Salih USTA

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
Gümrük ve Ticaret Müfettişi
S.Usta@gtb.gov.tr
0312 449 65 05

1987 yılında Antalya'nın Kaş ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sütleğen İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini Elmalı Lisesi'nde ve lisans eğitimini KTÜ İİBF Maliye Bölümü'nde tamamladı. Çalışma hayatına 2009 yılında Maliye Bakanlığı Vergi Denetmen Yardımcılığı sınavını kazanarak başladı. Daha sonrasında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nda Müfettiş Yardımcılığı görevinde bulundu. Halen de Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nda Müfettiş olarak görev yapmaktadır.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

Telefonunuza indirmek için
kodu okutun

YOLCULAR İÇİN GÜMRÜK REHBERİ

Yurt Dışından Ne Getirebilirim?

TÜKETİCİ HAKEM HEYETLERİNE BAŞVURU LİMİTLERİNİN ARTTIRILDIĞINI BİLİYORMUYDUNUZ !

* 6860 TL'YE KADAR UYUŞMAZLIKLARDA
HAKEM HEYETLERİNE

E-Devlet Kapısı Üzerinden
Elektronik Ortamda

VEYA

Hakem Heyetine
Giderek

BAŞVURABİLİR HİÇBİR MASRAF YAPMADAN HAKKINIZI ARAYABİLİRSİNİZ !!!

*NOT:4.570 Liranın altındaki başvuruları ilçe tüketici hakem heyetlerine, 4.570 Lira ile 6.860 Lira arasındaki başvuruları il hakem heyetlerine yapabilirsiniz.

DAMPİNGE KARŞI

TAHAKKUK EDEN VERGİNİN TÜRK CEZA HUKUKU İLE ZAMANAŞIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hasan Türkün ZOP
Türkiye Barolar Birliği
Ankara Barosu

Serbest dolaşıma giriş, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun temel çatısını oluşturmaktadır. Hemen hemen bütün gümrük rejimleri ve gümrükçe onaylanmış diğer kullanım şekilleri, eşyanın serbest dolaşımda olup olmasına bağlı olarak açıklanmaktadır. Bir eşyanın hangi durumlarda serbest dolaşım halinde olduğunun bilinmesi son derece önemlidir zira, ticaret politikası önlemlerinin uygulanması ve o malın ithali için ön görülen diğer işlemlerin tamamlanarak kanunen ödenmesi gereken vergilerin tahsil edilmesi buna bağlıdır.

“

Bir malın normal değerinden daha düşük bir fiyatla ihraç edilmesine “damping” denilmektedir.

Serbest dolaşımda bulunması gereken eşyadan ne anlaşılması gerektiği Gümrük Kanunu'nun 3'ncü maddesinin 6'ncı fıkrasında açıklanmaktadır. Buna göre Serbest dolaşımda bulunan eşya, tümüyle Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri buldurmaya veya şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik değer taşımadığı tespit edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen eşyayı ifade etmektedir.

Serbest dolaşıma giriş talebi yükümlü tarafından gümrük idaresine beyanda bulunulması ile yapılmaktadır. Serbest dolaşıma giriş beyannamesi eşya sahipleri ile onlar yerine hareket eden kişiler tarafından verilmektedir. Gümrük idarelerine verilen beyannamede imzası bulunan kişiler beyanname ve eklerinde yer alan bilgilerin gerçeğe uygun olmasından, rejimin gerektirdiği yükümlülüklere uyulmasından ve cezai hükümlerin uygulanmasından sorumludur.

Diğer taraftan, bir malın normal değerinden (ihracatçı veya menşe ülkedeki iç piyasa satış fiyatından) daha düşük bir fiyatla ihraç edilmesine “damping” denilmektedir. Danıştay 7. Dairesinin 2003/393 Esas ve 2004/1434 Karar sayılı ve yine aynı Dairenin 2003/1248 Esas ve 2004/1908 Karar sayılı düşünce yazılarında Dampinge karşı vergi kısaca şu şekilde tanımlanmıştır:

“Dampinge karşı vergi; Bir malın Türkiye ye ihraç fiyatının benzer bir malın normal değerinin altında olması nedeniyle öngörülmüş bir vergidir. Anti-damping uygulamalarının asıl amacı yerli üreticiyi ucuz ithal ürüne karşı korumaktır.”

Güncel kararlar ışığında, serbest dolaşıma giriş beyannamesi konusu eşyayla ilgili “anti damping vergisi” ödenmeden yalnızca KDV ödemek suretiyle “özel takas” yöntemiyle ithal edilen malların 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234'ncü maddesi gereği ithalat vergileri arasındaki fark %5'i aştığı takdirde, ithalat vergilerinden ayrı olarak bu farkın 3 katı para cezası alındığı görülmektedir.

Bu konuya ilişkin, Gümrük Kanunu 234'ncü maddesinde 11/04/2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6455 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle belirtilmesi gereklidir ki, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun “Vergi Kaybına Neden Olan İşlemlere Uygulanacak Cezalar” başlıklı 234'ncü maddesinin (a) bendinde yer alan “ithalat vergileri” ibaresi yerine 2013 yılından önce “gümrük vergisi” ibaresi yer almaktaydı.

Değişiklikten önce gümrük vergisi olma özelliğini haiz olmayan ‘anti-damping’ vergilerine cezai yaptırım öngörülmemiştir. Ancak değişiklikle birlikte “gümrük vergisi” ibaresi yerine “ithalat vergisi” ibaresine yer verildikten sonra dampinge karşı vergiye 2013 yılından sonra cezai yaptırım uygulanmaya başlanılmıştır.

Bunun en net kanıtı ise, 6455 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğe istinaden çıkarılan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 16/8/2013 tarihli ve 2013/39 numaralı ve Genelge'sinde görülmektedir. Bu kapsamda Genelge'nin "Zaman Bakımından Uygulama" başlığı altında "kanunun yürürlüğe girmesinden önce (2013 yılından önce) işlenen bir fiil nedeniyle dumpinge karşı verginin alınmadığının anlaşılması durumunda, Gümrük Kanunu'nun 234'ncü maddesine göre ceza uygulanmayacaktır" denilmektedir.

Yine 30/03/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 5'nci maddesinin birinci fıkrasında "26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir." denilmek suretiyle derhal uygulama ilkesinin geçerli olacağı ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerinin uygulanacağı kanunun amir emrinde sabittir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7'nci maddesinde ise, "işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilmez ve güvenlik tedbirine hükmolunmaz" denilmektedir.

I. Emsal Danıştay Kararları

- Danıştay 7'nci Daire 2015/5009 Esas ve 2016/3671 Kararı (Özet)

"2010 tarihi için, dumpinge karşı verginin dayanağını oluşturan 3577 sayılı Kanun, dumpinge karşı verginin noksan ödenmesi suretiyle gerçekleştirilen ithalatlara yönelik olarak ceza uygulanacağı yolunda herhangi bir hüküm içermediği gibi, 4458 sayılı Kanunun cezaya ilişkin maddelerinde de bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. ....damping vergisinin gümrük vergileri kapsamında değerlendirilmesi suretiyle, tahakkuk ettirilen dumping vergisi tutarı üzerinden ceza kararı alınması kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesine ay-

kırılık oluşturduğundan .....” denilmek suretiyle, dumpinge karşı verginin gümrük vergisi olmadığı ve 08/06/2010 tarihinde gerçekleştirilen beyanname kapsamında 2013 yılından önce tahsil edilmediği anlaşılan dumpinge karşı cezai yaptırım uygulanmayacağına açıkça hükmettiği görülmektedir.

- Danıştay 7'nci Daire 2014/2030 Esas ve 2016/3386 Kararı (Özet)

"4458 sayılı Kanun'un 238'nci maddesi hükmü uyarınca, aynı Kanun'un 3'ncü maddesinin yukarıda verilen fıkralarından hareketle, dumping vergisinin gümrük vergileri kapsamında değerlendirilmesi suretiyle, tahakkuk ettirilen dumping vergisi tutarı üzerinden ceza kararı alınması 'kanunsuz suç ve ceza olmaz' ilkesine aykırılık oluşturduğundan, mahkeme kararının anılan hüküm fıkrasında.....” denilmek suretiyle, 02/11/2006 tarihinde gerçekleştirilen beyanname kapsamında 2013 yılından önce tahsil edilmediği anlaşılan dumpinge karşı cezai yaptırım uygulanmayacağına açıkça hükmettiği görülmektedir.

Tüm bu yasal mevzuat hükümleri ve Danıştay kararlarından da anlaşılacağı üzere, 2013 yılından yani kanun değişikliğinden önce tahakkuk etmesine karşın tahsil işlemi gerçekleşmeyen Anti Dampinge karşı cezai bir yaptırım uygulanamayacaktır.

Kanun hükmü, 2013 yılından önce ödenmeyen anti-damping vergisine cezai bir yaptırım öngörmediğinden ve 5237 sayılı TCK'nın 7'nci maddesinde "işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz" hükmü gereğince aynı zamanda da Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 2013/39 sayılı Genelgesi'nde de açıkça belirtildiği üzere "kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenen bir fiil nedeniyle dumpinge karşı verginin alınmadığının anlaşılması durumunda ceza uygulanmayacaktır" ifadesi nedeniyle hakkında şüpheli sıfatıyla suç soruşturması başlatılan kişiler hakkında Savcılık makamınca "kovuşturmaya yer olmadığına" karar verilmesi gerekmektedir.

“

Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

II. T.C. Anayasası ve Sair Mevzuat Açısından Değerlendirme

- T.C. Anayasası'nın 38'inci maddesinin 7'inci fıkrası ile
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2'nci ve 5'nci maddeleri ışığında değerlendirme yapıldığında,

Anayasa'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38'inci maddesi de açıkça; "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez" denilmektedir.

Diğer taraftan, suç ve cezaların belirliliği kıstası esas itibarıyla TCK'nın "Suçta ve cezada kanunilik ilkesi" başlıklı 2'inci maddesi'nin birinci ve ikinci fıkralarında ifade olunmuştur. İlgili maddede; "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz, İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz" denilmektedir.

Yine 5237 sayılı TCK'nın 5'nci maddesinde "Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır" denilmektedir.

Özel hükümler içeren gümrük mevzuatı ile birlikte yukarıda belirtilen T.C. Anayasası ve TCK da belirtilen hükümlere ilişkin birlikte değerlendirme yapıldığında;

- **4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 181'inci Maddesinin 2'inci fıkrasında:**

"İthalatta gümrük yükümlülüğünde yükümlü, beyan sahibidir. Dolaylı temsil durumunda, hesabına gümrük beyanında bulunulan kişi de yükümlüdür. Dolaylı temsilde, temsilcinin yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutad olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlıdır" denilmektedir.

- **Gümrük Kanunu'nun 229'ncü Maddesinde:**

"..... Gümrük müşavirliğinin bir tüzel kişilik olması halinde, gümrük beyannamesi veya beyanname kabul edilen diğer belgeler üzerine imzasını atmış olanların vergi kaybına neden olan durumu bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde, bunlar gümrük idaresine karşı bağlı oldukları tüzel kişilikle birlikte müteselsilen sorumlu olurlar. Bu hallerde, ilgili gümrük müşavirinin kişisel cezai sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, işlemi yapan kişi ile birlikte tüzel kişilik de gümrük idaresince alınan vergiler ve verilen para cezaları yönünden müteselsilen sorumludur" denilmektedir.

Kanunun sarih hükmü gereği, Gümrük Kanunu çerçevesinde müteselsilen sorumlu kılınan taraflar;

- Alacaklı devletin müteselsil borçluları,
- Dış ticaret yapan şirket ve
- Bu şirkete müşavirlik hizmeti veren, bu kapsamda gümrük idaresi nezdinde ithalatçı şirket adına vekil sıfatıyla beyanda bulunan gümrük müşaviri ya da
- Gümrük müşavirliği şirketi yani tüzel kişiliktir.

229'ncü maddenin açık hükmü gereği, yaptırım uygulanabilmesi açısından birtakım şartların varlığı gerekmektedir. Bu kapsam da ilk olarak;

- Gümrük beyannamesi veya beyanname kabul edilebilecek belgeler üzerinde imzası bulunanların sorumluluğundan bahsedilmektedir.

“

Saniğin bir suçtan cezalandırılmasının temel şartı, suçun şüpheye yer vermeyen bir kesinlikle ispat edilmesidir. Gerçekleşme şekli şüpheli ve tam olarak aydınlatılamamış olaylar ve iddialar saniğin aleyhine yorumlanarak mahkûmiyet hükmü kurulamaz.

Gümrük Kanunu'nun 229. maddesinde ise açıkça gümrük beyannamesi veya beyanname niteliğini haiz belgeler üzerine imzasını atmış bulunanların vergi kaybına neden olan durumu bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde sorumlu tutulacağından bahsedilmektedir.

Bu nedenle mükellefler veya vekil sıfatını haiz gümrük müşavirleri tarafından serbest dolaşımda anti dampainge ilişkin verginin ödenmemesi ve buna ilişkin cezai yaptırımla muhatap kılınabilmeleri açısından beyannamelerin bizzat kendileri tarafından düzenlenmiş ve aynı zaman da imzalanmış olması gerekmektedir.

Bununla birlikte, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 229. madde hükmü gereği aşıkardır. Zira, 'gümrük beyannamesi ve beyanname kabul edilen diğer belgeler üzerine imzasını atmış olanların, bildiği veya bilmesi gerekenden sorumluluğu düzenlenmiştir.' Kanunun sair hükmünde kümülatif bir şart olduğu barizdir. Bu durumda şu üç şartın birlikte bulunması gerekmektedir;

- Gümrük beyannamesi veya beyanname niteliğini haiz bir belgenin varlığı,
- Bu belgelerin gümrük müşavirlerince düzenlenmesi ve imzalanmış olması,
- Bu belgeleri imzalayanların, imzaladıkları beyannamelerde hukuka aykırı bir durumu bildiği veya yeterli dikkat ve özeni göstermek suretiyle bilmesi gerekliliği ile sınırlı olmasıdır.

Yani bu üç şart kümülatif olarak sayılmıştır. Bu üç şarttan birinin dahi bulunmaması suçun unsurlarının oluşmadığı anlamına gelecektir.

Gümrük müşavirleri tarafından düzenlenen veya imzalanan herhangi bir beyanname ya da beyanname niteliği bulunan bir belgenin mevcut olmaması durumunda 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 229'ncü maddesinde belirtilen cezaların uygulanmayacağı sonucunu doğurmaktadır. Aksi durum yukarıda belirtildiği üzere Anayasa'nın 38'nci maddesi ve TCK'nın 2'nci, 5'nci ve 7'nci maddeleri ile Gümrük Kanunu'nun 229'ncü maddesine açıkça aykırılık teşkil edecektir.

III. Antidamping Vergisine Uygulanan Cezai Yaptırımın 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Başka Bir Suça Vücut Vermesi Ve 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu İle Birlikte Değerlendirilmesi

Suç genel teorisi içinde bir suçun oluşabilmesi için gerekli olan maddi unsurlar şu şekilde teşekkül etmektedir:

- Hareket,
- Netice ve
- Bu ikisi arasındaki nedensellik bağıdır.

Bununla birlikte suçun manevi unsuru da (kast-taksir) suçun oluşumu açısından önem arz eden diğer bir unsurdur.

Anti Damping vergisine yönelik cezai yaptırım kapsamında başlatılan idari soruşturma neticesinde söz konusu fiilin aynı zaman da Resmi veya Özel belgede sahtecilik suçuna da vücut verdiği ve olayın adli mercilere yönlendirildiği sıklıkla yaşanan bir durumdur.

TCK 204'ncü maddesinde;

'Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi' iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.' denilmektedir.

• Suçun maddi unsuru kapsamında değerlendirme

Hiç kimse kendi hareketinin neden olmadığı, kendi hareketinin sonucu olmayan bir neticeden sorumlu tutulamaz. Bir neticeden dolayı sorumlu tutulabilmenin temelini, hareket ile netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisini ifade eden nedensellik bağı oluşturur.

Suçun kanuni unsuru tipiklik unsurudur. Tipikliğin maddi unsuru dediğimiz şey, ortada bir fiilin bulunması şarttır. Dış alemde bir hareketle belirmeyen, fiil şeklinde ortaya çıkmayan fikir ya da niyet, ne kadar kötü olursa olsun, ceza hukuku dışında kalır ve suç teşkil etmez.

Netekim; Ceza muhakemesinin en önemli ilkelerinden biri olan ve Latince “in dubio pro reo” olarak ifade edilen “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi uyarınca, sanığın bir suçtan cezalandırılmasının temel şartı, suçun şüpheye yer vermeyen bir kesinlikle ispat edilmesidir. Gerçekleşme şekli şüpheli ve tam olarak aydınlatılmamış olaylar ve iddialar sanığın aleyhine yorumlanarak mahkûmiyet hükmü kurulamaz. Oldukça geniş bir uygulama alanı bulunan bu kural, bir suçun gerçekten işlenip işlenmediği veya işlenmiş ise gerçekleştirilme biçimi konusunda şüphe belirmesi halinde uygulanacağı gibi, suç niteliğinin belirlenmesi bakımından da geçerlidir. Ceza mahkûmiyeti, yargılama sürecinde toplanan delillerin bir kısmına dayanılarak ve diğer bir kısmı göz ardı edilerek ulaşılan ihtimali kanaate değil, kesin ve açık bir ispata dayanmalıdır. Bu ispat, hiçbir şüphe ve başka türlü bir oluşa imkân vermeyecek açıklıkta olmalıdır (Yargıtay Ceza Genel Kurulu Esas Numarası: 2012/6-1309 Karar Numarası: 2013/258).

“

Hiç kimse kendi hareketinin neden olmadığı, kendi hareketinin sonucu olmayan bir neticeden sorumlu tutulamaz.

• Suçun manevi unsuru açısından değerlendirme

1. Kast Unsuru

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 21. maddesinde kast, “suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek işlenmesi” şeklinde tanımlanmıştır. O halde, kanunumuz düzenlemesine göre de, kastın varlığı için failin hem suçun kanuni tanımında yer alan unsurlar bakımından bilgiye sahip olması (bilme, hem de bu unsurların gerçekleşmesini (isteme)si gerekmektedir.

2. Taksir Unsuru

Türk Ceza Kanunu'nun 22. maddesinde taksir; “dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir” şeklinde tanımlanmıştır. O halde hareketi bilerek ve isteyerek yapan ancak neticeyi istemeyen failin taksir sorumluluğu vardır, denilebilir.

TCK 22/1 e göre taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılırlar. Kanun da açıkça Taksirle işleneceği düzenlenmemiş olan fiillerin cezalandırılması “Kanunsuz Suç ve Ceza Olmaz” ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

5237 sayılı TCK'nın 204'ncü maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu yalnızca kasten işlenebilen bir suçtur. Bu suçun taksirli şekli kanunda düzenlenmemiştir. Bu nedenle bu suç taksirli şekilde işlenemeyecektir.

TCK kapsamında sahte bir resmi belgenin başka bir suçun işlenmesi sırasında kullanılması durumunda gerçek içtima hükümlerinin uygulanacağı ve işlenen her suçtan ayrı ayrı cezalandırılacağına ilişkin hüküm kurulacağı belirtilmektedir. Bu durum yalnızca TCK da yer alan suçlar açısından geçerli bir durum olsa da 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 4. Maddesinin 5. fıkrasında işlenen belgede sahtecilik suçunda da ayrıca cezalandırılacağı düzenlenmektedir.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ise bu suçun fikri sahtecilik şeklinde mi yoksa maddi sahtecilik şeklinde mi işlenmiş olduğudur.

Sahte evrak, beyanname, fatura veya benzeri bir belge düzenlemek suretiyle suçun işlendiğinin iddia edilmesi de, önceden mevcudiyeti bulunmayan belgelerin sonradan (fikri sahtecilik şeklinde) ortaya çıkarıldığı anlamını taşımaktadır.

Bu kapsam da, Resmi belge de sahtecilik suçu;

- Gerçek belgeyi değiştirme, başkalaştırma, bozma veya tamamen veya kısmen sahte belge düzenleme şeklinde gerçekleştirilebileceği gibi,
- Tahrif/tağyir (değiştirme, başkalaştırma, bozma) suretiyle sahtecilik; çıkarma veya ekleme yöntemiyle, taklit suretiyle sahtecilik de imza ve metin taklidi, sahte metin düzenlemek biçiminde de yapılabilmektedir.

Başka bir ifadeyle; belgede sahtecilikte gerçek iki türlü değiştirilebilir:

(1) Maddi sahtecilik; mevcut yazıda fiziksel değişikliktir ve maddi izler bırakır.

(2) Fikri sahtecilik; sonradan ortaya çıkarılır yani öze, içeriğe ilişkindir.

Maddi sahtecilikte, önceden gerçek bir resmi belge vardır. Suç bu belge üzerinde değişiklik yapılması suretiyle sonradan işlenir. Fikri sahtecilikte ise, önceden ortada gerçek bir belge yoktur. Sahtecilik sonradan belgenin düzenlenmesiyle ortaya çıkar.

Resmi belge de sahtecilik suçu sivil kişiler ve kamu görevlileri tarafından işlenebilen bir suçtur. Fakat resmî belgede sahtecilik suçunun failinin bir kamu görevlisi veya herhangi bir kişi olması, yalnızca faile verilecek cezanın miktarı (ağırlaştırıcı olması) bakımından değil, aynı zamanda suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler bakımından da farklılık göstermektedir.

Maddi sahtecilik, herkes tarafından gerçekleştirilebildiği halde, fikri sahtecilik sadece bir kamu görevlisi tarafından işlenebilmektedir. Maddi sahtecilik resmi veya özel her türlü belgeler üzerinde gerçekleştirilebildiği halde, fikri sahtecilik yalnızca resmi belgelerle işlenebilir.

Özel belgenin içeriği itibariyle gerçeği ifade etmesi halinde ise belki cezalandırılmayan sonraki bir hareket ya da muvazaa veya başka bir suçun konusu olabilmektedir fakat hiç bir zaman belgede sahtecilik suçu gerçekleşmez.

Gerçekten herhangi bir kişi tarafından işlenen resmi belgede fikri sahtecilik cezalandırılmadığı halde, kamu görevlisinin “yazılı yalanı” cezaı gerektirmektedir.

Daha açık bir ifadeyle, Resmi Belge de Sahtecilik suçu ‘Maddi Sahtecilik’ şeklinde işlenecekse hem kamu görevlileri hem de sivil kişiler tarafından işlenebilmektedir. Fakat fikri sahtecilik şeklinde işlenen res-

mi belgede sahtecilik suçu yalnızca kamu görevlileri tarafından işlendiği takdirde cezalandırılmaktadır. Bu nedenle sivil kişiler 'fikri' olarak işlenmiş resmi belgede sahtecilik suçunun faili olamazlar.

Bu durumun tek istisnası, 399 sayılı KHK'nın 11'inci maddesinin (b) bendinde yer alan KİT (Kamu İktisadi Teşebbüsü) personeli, işledikleri suçlar ve ifa ettikleri görevler bakımından kamu görevlisi sayılır hükmüdür. Gümrük müşavirlik firması yetkilileri veya bu firmalarda çalışan müşavirler, kamu görevlisi olmadığı gibi bir KİT personeli de değildir.

Gümrük Müşavirleri gene itibariyle anonim veya limited şirket yetkilileri olup esas itibariyle tacir sıfatını haizlerdir. Bu nedenle öncelikle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak, Ticaret Kanunumuz esas itibarıyla fatura, beyanname veya sair diğer belgelerin düzenlenip düzenlenmemesi konusunda hukukî veya cezaî bir müeyyide koymamıştır. Ticaret Kanunu ne faturanın düzenlenmemesini ne eksik düzenlenmesini ne de muhtevası itibarıyla sahte düzenlenmesini bir müeyyideye bağlamıştır.

Diğer taraftan resmi belge niteliğini haiz belgeler 5237 sayılı TCK'nın 210'ncü maddesinde açıkça sayılmaktadır. Bu kapsam da bir beyannamenin, faturanın veya bir suça konu edilen diğer bir belgenin tespitinin öncelikli olarak yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan Türk Ceza Kanunu açısından belgenin unsurları şu şekildedir;

- Yazılı olma,
- Hukuki değer taşıyan bir içeriğin bulunması,
- Düzenleyenin bilinmesi gereklidir.

Yargı kararlarında özel belge olarak kabul edilen belgeler arasında; bir borca ilişkin ibraname, faturalar, işe giriş bildirgeleri, ücret bordroları, kira sözleşmeleri vs. yer almaktadır.

Bir belge özel belge niteliğinde dahi olsa özel belge kapsamında değerlendirilen yazılı materyalin belge olarak kabul edilebilmesi için, kim tarafından düzenlendiğinin belli olması gerekir. Kimin düzenlediği

“

Sivil kişiler 'fikri' olarak işlenmiş resmi belgede sahtecilik suçunun faili olamazlar.

bilinmeyen yazıların belge niteliği bulunmamaktadır. Düzenleyenin bilinir kılınması ise ancak, imza, remz, paraf, işaret gibi diğer bir unsur sayesinde gerçekleştirilebilir.

Faturalar resmi belge olmamakla birlikte özel belge niteliğini haiz olsalar bile, bu belgeleri sahte olarak düzenleyenler suçun faili konumundadır.

IV. Zamanaşımı Açısından Değerlendirme

01/01/2013 tarihli ve 6322 sayılı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkındaki Kanununun Tahsil Zamanaşımı başlıklı 102'nci maddesinde;

“Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar. Para cezalarına ait hususi kanunlarındaki zamanaşımı hükümleri mahfuzdur” denilmektedir.

Örneğin son beyanname tarihini 2012 olarak ele alırsak, ilgili kanuna göre 5 yıllık zamanaşımı süresi dolduğundan söz konusu verginin tahsili İdarece mümkün olmayacaktır. Tahsili mümkün olmayan bir alacak için de vergi cezası kesilememektedir. Bununla birlikte, Gümrük Kanunu'nun, Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre daha özel hükümler içeriyor olması ve daha özel kanun statüsünde olması nedeniyle; özel kanun genel kanunu bertaraf eder kuralı gereğince zamanaşımı sürelerinin uygulama alanı bulması gerekmektedir.

Gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumluluğunun doğması için şu şartların varlığı gerekmektedir.

- Vergi kaybına sebebiyet veren bir işlemin yapılması,

- İthalat gerçekleşikten sonra eksikliğin gümrük idaresi tarafından tespit edilmesi,
- Tahakkuk zamanaşımı süresinde gümrük müşavirine tahakkukun tebliğ edilmesidir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu Madde 197'ye göre;

"1. Gümrük vergileri, tahakkukundan hemen sonra (...) (1) yükümlüye tebliğ edilir.

2. Yapılan denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen veya 1 inci fıkrada belirtilen şekilde tebliğ edilemeyen gümrük vergilerine ilişkin tebligat gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihten itibaren üç yıl içinde yapılır. Şu kadar ki, gümrük yükümlülüğünün doğduğu olayla ilgili olarak dava açılması zaman aşımını durdurur."

• Gümrük Vergi Alacaklarının Ceza Gerektiren Bir Fiile İlişkin Olması Durumunda

4458 Sayılı Gümrük Kanunu 4'ncü maddesinde;

"Gümrük vergileri alacakları, ceza uygulamasını gerektiren bir fiile ilişkin olması ve zaman aşımı daha uzun bulunan bu fiil nedeniyle ceza davası açılmış olmak kaydıyla, bu alacaklar Türk Ceza Kanunundaki dava ve ceza zamanaşımı süreleri içerisinde kovuşturulup tahsil edilir" denilmektedir.

Bu nedenle gümrük vergileri alacakları, ceza uygulamasını gerektiren bir fiile ilişkin olması ve zamanaşımı daha uzun bulunan bu fiil nedeniyle ceza davası açılmış olması kaydıyla TCK da ki dava ve ceza zamanaşımı süreleri uygulanılır, denilmektedir. Vergi kaldırıldığı iddiası ile açılacak olan ceza davasına ilişkin iddianamenin 3 yıllık süre içerisinde hazırlanmaması ve dava açılmaması nedeniyle, bu tip durumlarda dava zamanaşımı söz konusu olacaktır.

Gümrük Kanunu 297/4 ile aynı doğrultuda çıkarılmış olan 21.04.2014 tarihli Resmi Gazete de yayınlanmış olan 28889 sayılı 2 Seri Numaralı (Tahsilat işlemleri) Gümrük Genel Tebliği'nin 9'ncü maddesi 2'nci fıkrasında; "gümrük vergilerinin ceza gerektiren ve zamanaşımı daha uzun olan bir fiile ilişkin olması ve 5607 sayılı Kanun ve diğer ceza Kanunları uyarınca mahke-

meye intikal ettirilmiş ve bu fiil nedeniyle ceza davası açılmış olması kaydıyla, gelir eksikliği..... takip ve tahsil edilir" denilmek suretiyle 3 yıllık zamanaşımı süresi içerisinde ceza davasının açılmamış olması, dava zamanaşımına sebebiyet verecektir. Bu kapsam da soruşturma aşamasında bulunan suçlar ile ilgili kovuşturmayla yer olmadığı kararı Savcılık makamınca; yargılama sürecinde tespiti durumunda ise Mahkemece ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi gerekmektedir.

2009 yılında 5911 sayılı Kanunla değişik Gümrük Kanunu Madde 232;

"1. Bu Kısımın İkinci Bölüm hükümlerine göre gümrük vergileri ile birlikte alınması gereken para cezaları bu vergiler ile aynı zamanda karara bağlanarak tebliğ edilir ve aynı zamanda ödenir." şeklindedir.

Gümrük vergisine ilişkin tebligatın 3 yıl içerisinde yapılması gerekmektedir. Söz konusu yükümlülük idare tarafından yerine getirilmez ve bu süre içerisinde açılan herhangi bir ceza davası bulunmaz ise 'zamanaşımının durduğundan veya uzamış zamanaşımının' varlığından söz etmek artık mümkün olmayacaktır.

Bu kapsam da Anti-damping vergisinin ödenmesi, bu verginin ödenmemesi suretiyle talep olunan para cezası ile ceza uygulanmasını gerektiren bir fiil söz konusu ise Türk Ceza Kanunu veya Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında iddia olunan suçlar bakımından cezai yaptırım zamanaşımı sebebiyle zaten uygulanamayacaktır.

4458 sayılı G.K. 197'nci maddesi 4'ncü fıkrası gereği ceza uygulamasını gerektiren bir fiile ilişkin olması ve zaman aşımı daha uzun bulunan bu fiil nedeniyle ceza davası açılmış olmak kaydıyla, bu alacaklar Türk Ceza Kanunundaki dava ve ceza zamanaşımı süreleri içerisinde kovuşturulup tahsil edilmesinin ön şartı; "Gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihten itibaren 3 yıl içerisinde iddianame düzenlenerek dava açılmış olmasıdır".

Aksi durumda zamanaşımı hükümleri uygulanacağından dolayı mükellef veya müşavir aleyhine herhangi bir cezai takibata gidilmeyecektir.

Sonuç ve Kanaat

Kanunlar ve güncel yargı kararları ışığında değerlendirme yapıldığında; 2013 yılından önce tahsil edilme- yen anti-damping vergisine karşı, cezai bir yaptırım öngörülmemesi gerektiği açıktır. Bununla birlikte, Gümrük Kanunu 234'ncü maddesinde 6455 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde, değişiklik- ten önce gümrük vergisi olma özelliğini haiz olmayan "anti-damping" vergilerine cezai yaptırım öngörül- memiş olmasına karşın, değişiklikle birlikte "gümrük vergisi" ibaresi yerine "ithalat vergisi" ibaresine yer verildikten sonra, dampainge karşı vergiye 2013 yılından sonra cezai yaptırım uygulanmaya başlanılmıştır. Bunun neticesinde, soruşturma açılıp, konu savcılık nezdinde değerlendirmeye alınmış ve Türk Ceza Ka- nunu anlamında diğer çeşitli suçlara vücut verdiği de iddia olunmuştur.

Yukarıda detaylı şekilde izah edildiği üzere, sair ge- rekçelerle 2013 yılından sonra her ne kadar Gümrük Kanunu 234'ncü maddede değişiklik yapılmış dahi olsa, dampainge karşı verginin konuluş amacı ile bağ- daşmayan ve kanunun gerekçelerinde açık şekilde belirtilmeyen, fakat hali hazırda uygulanan cezai yap- tırım hukuki dayanaktan yoksun olduğu ve muaccel davalar neticesinde konunun açıklığı kavuşacak ni- telikte emsal kararlar oluşturacağı görüş ve kanaat- indeyim.

Kaynakça

- Prof. Dr. YÜCE, Mehmet; Prof. Dr. ÇELİKKAYA, Ali 'Örnek Uygulamalarla Gümrük Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları' -Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti. 2016, 1. Baskı,
- Avukat ERCAN, Tayfun ' Gümrük Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları' Adalet Yayınevi, Ankara-2012,
- T.C. Adalet Akademisi, Belgede Sahtecilik, Kubilay Taşdemir, Haziran 2016, 6.Dönem Av. Adli Yargı Hazırlık Ders Notu, Syf:21
- Prof. Dr. HAKERİ, Hakan, 'Ceza Hukuku Genel Hükümler' Seçkin Yayınları, Ankara 2009,
- Prof. Dr. H.c. ÜNVER, Yener 'Ceza Muhakemesi Hukuku' Adalet Yayınları 6. Baskı, Ankara 2012

Yargı Kararları

- Danıştay 7'nci Daire; 2015/5009 Esas ve 2016/3671 Kararı
- Danıştay 7'nci Daire; 2014/2030 Esas ve 2016/3386 Kararı
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu; 2012/6-1309 Esas ve 2013/258 Kararı
- Danıştay 7. Dairesi; 2003/393; Esas ve 2004/1434 Kararı
- Danıştay 7. Dairesi; 2003/1248 Esas ve 2004/1908 Kararı

Mevzuat

- T.C. Anayasası
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
- Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun

YAZAR HAKKINDA

Hasan Türkün ZOP

Türkiye Barolar Birliği Ankara Barosu
Avukat - Ankara Barosu Hukuk Ar-Ge Kurulu
Başkan Yardımcısı
hasanturkunzop@gmail.com
0532 063 21 94

1989 yılında Ankara'da doğmuştur. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmasına müteakip G.K.Z. Avukatlık/Danışmanlık ortaklığında kurucu ortak sıfatıyla mesleğini sürdürmektedir. 2016 yılında başladığı Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku ABD. Bilişim Hukuku programında Yüksek Lisans öğrenimine devam etmekle birlikte, Gümrük Müşavirlik şirketlerine hukuki danışmanlık hizmetini de icra etmektedir. Halen, Ankara Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneğinin vekilliği görevini sürdüren Avukat Hasan Türkün ZOP, Gümrük ile ilgili güncel mevzuat ve yargı kararlarına ilişkin yeterli tecrübe ve deneyime sahiptir. 2013 ve 2016 yıllarında hak kazanmış olduğu iki farklı "AB Proje Yazma ve Yürütme Eğitim Sertifikası" ile Avrupa Birliği tarafından hibe desteği sağlanan projelerde proje danışmanı ve proje yöneticisi sıfatlarıyla görev almakla birlikte, Türkiye Ulusal Ajansı, Merkezi Finans ve İhale Birimi, Kalkınma Ajansları ve Büyükelçilikler nezdinde yürütülen 10 dan fazla AB Projesinde hibe desteği almaya hak kazanmıştır.

SINIR GEÇİŞLERİNE İLİŞKİN BİR ÖNERİ:

ELEKTRONİK SINIR KUYRUĞU

Erkin APARI

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzman
Yardımcısı

İnsanoğlunun kullandığı en eski taşıma yöntemi olan karayolu taşımacılığı, ülkemizin ihracat ve ithalatında büyük öneme sahip olup, taşıma türleri arasında denizyolunun ardından ikinci sırada yer almaktadır. 2017 yılında gerçekleştirilen toplam 157.055 milyon dolarlık ihracatımızın 45.835 milyon doları ve toplam 233.792 milyon dolarlık ithalatımızın 37.801 milyon doları karayolu ile gerçekleşmiştir. Karayolu ile yapılan ihracat, ithalat ve transit taşımalarında sınır gümrük idarelerinin hızlı ve etkin çalışması, taşınan eşyanın zamanında tüketiciye ulaşması, dış ticaretinin gelişmesi ve 2023 hedeflerine ulaşılabilmesi açısından çok önemlidir.

Ülkemizde gümrük kapılarının modernizasyonu 2000'li yılların başında bir devlet politikası haline gelmiştir. Ülkemizin hâlihazırda 30 kara hudut kapısı bulunmakta ve bunlardan 18 tanesi aktif kara sınır kapısı olarak hizmet vermektedir. Bu hudut kapılarımızdan 12 tanesi Yap-İşlet-Devret modeliyle modernize edilmiştir. Modernizasyon kapsamında; idari ve ticari binalar, giriş-çıkış kontrol üniteleri, arama hangarları, kaçak eşya depoları, peronlar, kantarlar, sosyal tesisler ve TIR park alanları inşa edilmiştir. Bunların yanı sıra birçok işlem elektronik ortama aktarılmış olup, gümrük işlemlerin daha hızlı ve risk analizinin daha etkin yapılması sağlanmıştır. Yapılan modernizasyon sayesinde Türkiye'ye giriş-çıkış işlemlerinde de önemli iyileşmeler görülmüştür. Örneğin Kapıkule TIR Gümrük Müdürlüğü'nde, Türkiye'ye girişte ortalama bekleme süreleri 1 saat 37 dakikadan, 1 saat 3 dakikaya kadar düşürülerek 30 dakikanın üzerinde bir kazanç sağlanmış, çıkışta ise 3 saatin üzerinde gerçekleşen işlem süreleri 1 saat 10 dakika mertebesine kadar düşürülmüş ve 2 saatin üzerinde bir kazanç sağlanmıştır.

“

Kapıkule Kara Hudut Kapısı Ülkemizin önemli sınır geçiş noktalarının başında gelmektedir.

Kapıkule Kara Hudut Kapısından 2012 yılında 1.344.532 araç giriş-çıkış yapmıştır. Bu rakam 2017 yılında 1.739.380 araca yükselmiş ve ülkemize giriş-çıkış yapan araçların %25,5'inin işlemi anılan kara hudut kapısından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Kapıkule Kara Hudut Kapısından 2012 yılında 4.158.320 yolcu giriş-çıkış yapmış olup, bu rakam 2017 yılında 5.008.826 yolcuya yükselmiştir. Ülkemize kara hudut kapılarını kullanarak giriş-çıkış yapan yolcuların %20 ,2'si anılan hudut kapısını kullanmıştır. Yukarıdaki istatistiki bilgilerden de anlaşılacağı gibi Kapıkule Kara Hudut Kapısı ülkemizin önemli sınır geçiş noktalarının başında gelmektedir. Gümrük idarelerinde gerçekleştirilen iyileştirmeler sayesinde sınır geçişlerinde bekleme süresi azaltılmış olmasına rağmen “Sınır kapısında uzun TIR kuyruğu” manşetleri medyada zaman zaman yer almaktadır. Özellikle Kapıkule Kara Hudut Kapısı TIR kuyrukları haberlerin ve çeşitli kuruluşlar tarafından hazırlanan raporların konusu olmaktadır.

Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) tarafından hazırlatılan Kapıkule Sınır Kapısı Geçişlerinin İyileştirilmesi Sonuç Raporu'na göre; 2016 yılında, yılın 69 gününde ihracat yönünde 11 km'nin üzerinde kuyruk olmuştur. TIR parkının dışına taşan TIR kuyruğu ise 142 günde olmuştur. Yılın sadece 79 gününde TIR kuyruğu görülmemiştir. Yıl sonunda çıkış yönündeki ortalama TIR kuyruğu 5 km olmuştur. Sadece hafta sonuna bakıldığında ise çıkış yönündeki TIR kuyruğunun 7,5 km'ye yükselmekte olduğu ifade edilmiştir.

Kapıkule Kara Hudut Kapısındaki yoğunluğun nedenlerine kısaca bakacak olursak, ilk olarak karşımıza Bulgaristan'ın ülkemize açılan kapısı olan Kapitan Andreevo'da yaşanan teknik, altyapısal ve personele ilişkin diğer sorunlardan dolayı çalışmanın durması veya aksaması çıkmaktadır. Dönem dönem yaşanan

söz konusu sorunlar nedeniyle ülkemizden TIR çıkışı yapılamamakta ve bu durum sınırda yoğunluğa sebep olmaktadır. Kapıkule Kara Hudut Kapısından çıkış yapmak için gelen TIR araçlarının belirli günlere ağırlık vermesi ise ikinci büyük sorundur.

Kapıkule Kara Hudut Kapısının en yoğun günlerinin Cuma, Cumartesi ve Pazar olduğu, yıllar itibarıyla çıkış sayılarının incelenmesi suretiyle açıkça tespit edilebilmektedir. Bu durum, ticaret erbabının ihracat işlemlerini genellikle ve bir alışkanlık olarak haftanın son günleri gerçekleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Taşıyıcı firmalar tarafından haftanın belirli günlerine yoğunlaşmış olması sebebiyle hem Kapıkule TIR Gümrük Müdürlüğüne hem de Bulgar gümrük idaresince tam kapasite çalışılsa bile kuyruk oluşması kaçınılmaz olmaktadır. Kapıkule Sınır Kapısı Geçişlerinin İyileştirilmesi Sonuç Raporu'nda TIR kuyruğunun oluşmasına neden olan hususlara ayrıntılı yer verilmiştir. Raporda, bir TIR'ın kuyrukta ya da TIR parkında sıraya girmesinden Bulgaristan tarafına geçişine kadarki sürenin ortalama 13,7 saat olduğu, bu sürenin yalnızca 15 dakikasında resmi işlemlerin yapıldığı belirtilmektedir. Yaşanan yoğunluğun üçüncü nedeni olarak karşımıza kara hudut kapıları sahasında yer alan akaryakıt istasyonları çıkmaktadır. İhraç yüklü TIR'larla tenteli araçlarda 900 litre, frigorifik araçlarda ise 1.800 litreye kadar ÖTV'siz akaryakıt alımı gerçekleştirilmekte olup, araç tipine (frigorifik, tenteli) ve yakıt deposunun şekline (filtreli/filtresiz) göre akaryakıt alım süresi değişmektedir. Bu süre 20-35 dakika arasında değişmekle birlikte eski filtreli araç depolarında bu süre 1 saate çıkmaktadır. Ancak, aracın akaryakıt alabilmesi için de ayrı bir sıraya girmesi gerekmektedir. Yoğun günlerde akaryakıt işlemi için sahadaki bekleme süresinin 4-6 saati geçtiği bilinmektedir. Tüm gümrük işlemleri bitirilmiş olmasına rağmen akaryakıt almak için sahadaki bekleme süreleri gümrükte geçen süre olarak hesaba katılmaktadır. Ayrıca akaryakıt için bekleme süreleri diğer işlemleri de zaman zaman engelleyebilmektedir. Kapıkule TIR Gümrük Müdürlüğü 24 saat esasına göre çalışmakta olup, söz konusu raporda da belirtildiği üzere gümrük idaresince gerçekleştirilen resmi işlemlerin ortalama 15 dakika olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu raporda birçok çözüm önerisi simülasyonu da yapılmıştır.

“

Taşıyıcı firmalar tarafından haftanın belirli günlerine yoğunlaşmış olması sebebiyle hem Kapıkule TIR Gümrük Müdürlüğüne hem de Bulgar gümrük idaresince tam kapasite çalışılsa bile kuyruk oluşması kaçınılmaz olmaktadır.

miş olup, yoğunluğun azaltılmasında en büyük etkiyi Bulgar tarafının kapasitesini arttırmasının yaratacağı belirlenmiştir.

Ülkemizin artan ticaret hacmi ve 2023 hedefleri göz önüne alındığında TIR kuyruklarını önlemek için gümrük idarelerinin kapasitesinin arttırılması ve sahalarının genişletilmesi, memur sayısını arttırılması gibi çözümlerin sadece günü kurtaracağı aşikârdır. Daha öncesinde yapılan çalışmalar ve projeler zaman içe-

risinde artan ticaret hacimleri nedeniyle kalıcı olmamıştır. Bu nedenle gümrük idarelerinin teknoloji-den daha fazla yararlanması gerekmektedir. GoSwift firması tarafından geliştirilen, Estonya'nın Rusya ve Litvanya ile olan sınır kapılarında uygulanmakta olan sınır geçişlerinde önceden rezervasyon uygulaması TIR kuyruklarının çözümünün teknolojide yattığını kanıtlamıştır.

Estonya'dan Rusya'ya yıllık ortalama 600.000'nin üzerinde araç geçişi olmakta ve her yıl bu rakamın %10 arttığı ifade edilmektedir. Bu araç geçişleri esnasında araç kuyruklarının oluşması ve bu durumun çeşitli sorunlara yol açması nedeniyle kuyrukların önlenmesi için Elektronik Sınır Kuyruğu uygulaması geliştirilmiş, 2010 yılında ulusal mevzuatlarda değişiklik yapılmış ve 2011 yılının Ağustos ayında Estonya ve Rusya Sınırında Elektronik Sınır Kuyruğu uygulaması hayata geçirilmiştir. Uygulama sayesinde sınır geçiş süreleri daha takip edilebilir olmuş, sınır kapılarındaki kuyruklar asgariye indirilmiş, gümrük idarelerindeki hizmet kalitesi artmıştır. Ayrıca, sınırda oluşan kuyrukların neden olduğu güvenlik sorunları, çevre kirliliği ve zaman kaybının önüne geçilmiştir.

Otomobil, motosiklet, ticari küçük araç, otobüs, kamyon ve TIR araçları için sınır gümrük idaresine

“

Bu uygulamanın ülkemizdeki TIR parklarından en büyük farkı araç daha hareket etmeden internet üzerinden gümrük idaresinden sıra alınmasıdır.

hangi tarihte hangi saatte gelineceği önceden internet üzerinden bildirmektedir. Sistem gümrük idaresinin işlem kapasitesine göre tasarlanmış olup, mevcut kapasiteye göre başvurulara gümrük idaresinin yoğunluğunu göstermektedir. Kapasitenin dolu olması durumunda ise sistem rezervasyon yapılmasına müsaade etmemektedir.

Sisteme ayrıca şoför ve araç bilgileri girilmektedir. Rezervasyon ücreti olarak sadece 1,5 Avro alınmakta olup, sınır gümrük idaresi sahasının yakınına inşa edilen park alanında beklenen süreye göre ilave ücret tahsil edilmektedir. Her aracın park alanına girmesi zorunlu kılınmıştır. Park alanlarında beklenen süreye göre ücret ödeniyor olması da araçların rezervasyonlarını daha dakik yapmalarının önemini arttırmıştır. Araçlar her rezervasyon saatinden 3 saat önceye kadar en fazla üç defa değişiklik yapabilmektedir. Gereksiz yere yapılacak rezervasyonların önüne geçebilmek adına iptallere ilişkin alınan rezervasyon ücretinin iade edilmemesi, kısmen iade edilmesi gibi farklı usuller belirlenmiştir.

Park alanına giriş yapan araçlar, elektronik tabelalarda araç plakalarını takip ederek sınır kapısına gümrük işlemlerini yaptırmak üzere gitmektedir. Park alanında ise araç sürücülerinin yararlanabileceği sosyal tesisler kurulmuş olup, araç ve sürücülerin güvenli bir şekilde sıralarını beklemeleri sağlanmıştır. Bu uygulamanın ülkemizdeki TIR parklarından en büyük farkı araç daha hareket etmeden internet üzerinden gümrük idaresinden sıra alınmasıdır. Böylelikle, gerek ticari gerekse bireysel araçlar gümrük idaresindeki yoğunluğa göre yolculuklarını planlayabilmektedir.

“

GoSwift firması tarafından geliştirilen, Estonya'nın Rusya ve Litvanya ile olan sınır kapılarında uygulanmakta olan sınır geçişlerinde önceden rezervasyon uygulaması TIR kuyruklarının çözümünün teknolojiye yattığını kanıtlamıştır.

Sonuç

Estonya örneğine benzer bir uygulamanın ülkemizde hayata geçirilmesi durumunda, hareket gümrük idarelerinde işlemini tamamlayarak kara hudut kapılarımıza gidecek olan taşıtlar, kara hudut kapılarındaki yoğunluğa göre yola çıkabilecek, yolda geçireceği süreyi ona göre planlayabilecek, hatta çıkış işlemlerini gerçekleştireceği gümrük idaresini ona göre seçebilecektir. Böylelikle, araç kuyrukları asgari seviyeye indirilecek, beklemeler sırasında yaşanan hırsızlıklar, kaçak göçmen vakaları gibi istenmeyen olaylar azalacaktır. Uygulamanın taşıyıcılar açısından en önemli avantajı maliyetlerin azalacak olmasıdır.

Elektronik sıra uygulamasının taşıyıcılara sağlayacağı faydaların yanı sıra gümrük idarelerine de büyük yarar sağlaması beklenmektedir. Uygulama sayesinde yoğunluk oranlarına göre gümrük memurlarının görev yerleri, izin durumları ve çalışma saatlerinin düzenlenebilmesi mümkün olacaktır.

Birçok gümrük işlemi elektronikleştirilmiş, bilgiler bilgisayar ortamında diğer gümrük idareleri ile paylaşılmış ve saklanmış olsa da ülkemiz açısından çağa ayak uydurulması açısından yapılması gereken birçok iş vardır. Yeni İpek Yolu Projesinde önemli bir yer alabilmek, Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı hedeflerini gerçekleştirebilmek, LPI endeksinde ülkemizi üst sıralara çıkarabilmek için gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, kolaylaştırılması ve sürelerin kısaltılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Aparı, E. (2017). "Karayolu Taşımacılığı Açısından Gümrük İşlemlerinin Modernizasyonu ve Karayolu Taşımacılığının Geleceği", Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Nehir, A. (2015). "Sınır Geçiş Noktası Modernizasyonlarında Kamu Özel Sektör İşbirliği Başansı", Ankara.
- İnternet: "Taşıma Şekline Göre Dış Ticaret". Web: <http://risk.gtb.gov.tr/web/gumruk-istatistikleri/dis-ticaret-verileri> adresinden 15 Mart 2018'de alınmıştır.
- İnternet: "Kara Kapılarına Göre Giriş-Çıkış Yapan Araç Sayıları". Web: <http://risk.gtb.gov.tr/web/gumruk-istatistikleri/dis-ticaret-verileri> adresinden 14 Mart 2018'de alınmıştır.
- İnternet: "Goswift" Web <http://www.goswift.eu/services/borders/> adresinden 5 Temmuz 2017'de alınmıştır.
- Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) tarafından hazırlanan Kapıkule Sınır Kapısı Geçişlerinin İyileştirilmesi Sonuç Raporu, 2017.

YAZAR HAKKINDA

Erkin APARI

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
E. Aparı@gtb.gov.tr
0312 449 32 49

1989 yılında Manisa'da doğdu. 2013 yılında İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı olarak başladığı görevine halen Gümrükler Genel Müdürlüğü TIR Dairesinde devam etmektedir. İyi derecede İngilizce, temel düzeyde İspanyolca bilmektedir.

TÜRKİYE'DE AKARYAKIT ÜRÜNLERİNE UYGULANAN Özel Tüketim Vergisi ve Akaryakıt Fiyat Oluşumunda Vergi Etkisi

Özlem YILMAZ ARPAÇUKURU

Gümrükler Muhafaza Genel

Müdürlüğü

Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı

Giriş

01.12.1984 tarihinde yürürlüğe giren 3074 sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu hükümlerince istikrarlı olarak arttırılan vergi oranları, akaryakıt ürünlerinden elde edilen gelirin artışında önemli rol oynamıştır. Ancak 21.01.2000 tarihinde vergi oranı, benzinde %240, motorinde %170 düzeyine gelmiş; bu vergi hadleri, akaryakıt piyasa fiyatlarına yansımış ve fiyat enflasyonuna yol açmıştır.¹

¹ ARSLAN Cem Barlas, Türkiye'de Akaryakıt Üzerindeki Vergiler ve Analizi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2013, s.84.

“

**Türk Vergi Sisteminde
01.08.2002 tarihi itibarıyla
ÖTV adı altında yeni bir
vergi uygulaması başlamış;
öncesinde uygulanan
16 adet vergi, resim,
harç ve fon yürürlükten
kaldırılmıştır.**

2000'li yılların başlarında Türkiye'de mali ve siyasi bakımdan yaşanan olumsuz konjonktürde, akaryakıt piyasasındaki fiyat enflasyonunu kontrol altına almak ve vergi politikası noktasında AB ile uyum sürecine katkıda bulunmak adına birtakım yasal düzenlemelere gidilmiştir.²

Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında 16.04.2000 tarihi itibarıyla, akaryakıt ürünlerinden vergilerin nispi değil, maktu olarak alınması hükme bağlanmıştır. Ardından 1990'lı yılların başında üzerinde çalışılan ancak neticelendirilemeyen, ülkeye yüksek gelir sağlayacak nitelikte bulunan ve dolaylı vergilerde karmaşık uygulamaları sadeleştirecek olan özel tüketim vergisi uygulaması için girişimde bulunulmuştur. 17.05.2002 tarihinde TBMM'ye sunulan üçüncü ÖTV Kanunu tasarısı, 06.06.2002 tarihinde kabul edilmiş ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu 12.06.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece, Türk Vergi Sisteminde 01.08.2002 tarihi itibarıyla ÖTV adı altında yeni bir vergi uygulaması başlamış; öncesinde uygulanan 16 adet vergi, resim, harç ve fon yürürlükten kaldırılmıştır. İlk olarak 26 madde ve 6 geçici madde olarak düzenlenen 4760 sayılı ÖTV Kanunu, günümüze dek, sosyal ve ekonomik koşullar doğrultusunda, vergi oranları başta olmak üzere birçok kez değişikliğe uğramıştır.³

Çalışmada, 4760 sayılı ÖTV Kanunu (I) sayılı liste kapsamındaki akaryakıt ürünlerine ilişkin uygulamalara yer verilmekte, akaryakıt ürünlerinden elde edilen ÖTV gelirleri aktarılmakta ve akaryakıt fiyat oluşumundaki vergi etkisi incelenmektedir.

ÖTV'ye İlişkin Genel Bilgiler

Özel Tüketim Vergisi, belirli eşya ve eşya gruplarının tüketimi üzerinden bir defaya mahsus alınan, dolaylı bir vergidir. ÖTV, her ülkede farklı biçim ve oranlarda tahsil edilse de genel olarak alışkanlık verici maddeler, lüks maddeler ile tüketimi yaygın ve gelir potansiyeli yüksek eşyalar üzerinden ve imalat, ithalat ya da ilk iktisap aşamasında bir seferde alınmaktadır. Özel tüketim vergileri; kapsamı sınırlı ve eşya tanımı standart, mali ve sosyal politikaların uygulamasında etkin ve getirisi yüksek olan bir vergi türüdür.⁴

ÖTV uygulamasının öncelikli amacı mali olmakla birlikte, vergi yükünün adil dağılımını ve kamusal hizmetlerden eşit ölçüde faydalanılmasını sağlamak, olağan dışı dönemlerde kıt mallar üzerine konularak düzenleyici etki bırakmak ve sosyal faydaları düşük, zararlı olabilecek mallar üzerine konularak negatif dışsallıkları önlemek gibi sosyal hedefleri de mevcuttur. 4760 sayılı ÖTV Kanunu'nun 12'nci maddesi kapsamında verilen yetkiye istinaden, Bakanlar Kurulu, vergi oranlarını ya da tutarlarını değiştirerek, vergi kapsamına giren sektörle ilgili maliye politikaları uygulamaktadır.⁵

ÖTV Kanunu'nda (I) Sayılı Liste Kapsamındaki Uygulamalar

12.06.2002 tarihli ve 4760 sayılı ÖTV Kanunu çerçevesinde vergi konusu eşyalar, listeler halinde, dört farklı kategoride ve GTİP numaralarıyla birlikte sayılmıştır. Buna göre, I sayılı listede “Petrol ve Petrol Ürünleri”, II sayılı listede “Motorlu Taşıtlar”, III sayılı listede “Tütün Mamulleri ile Alkol ve Kolalı İçecekler”, IV sayılı listede ise “Lüks Mallar ve Elektronik Ürünler” bulunmakta olup hizmetler verginin konusuna dâhil edilmemiştir. ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı

² KILDİŞ Yusuf, “Akaryakıt Tüketim Vergisi Üzerine Bir Değerlendirme”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 166, Temmuz 2002, s. 139.

³ ARSLAN Cem Barlas, Türkiye'de Akaryakıt Üzerindeki Vergiler ve Analizi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2013, s.94.

⁴ ERKAN Mehmet, Yorum ve Açıklamalarla Özel Tüketim Vergisi Uygulaması, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 1. Baskı, 2009, İstanbul, s.23.

⁵ YILDIRIM Ayşe Elif, Avrupa Birliği ve Türk Vergi Sistemlerinde Özel Tüketim Vergisi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIX, Y. 2015, s. 250.

liste, A ve B cetvellerinden oluşmakta olup, petrol ve petrol ürünlerini içermektedir. A cetvelinde piyasada akaryakıt olarak kullanılan benzin, motorin, biodizel, fuel oil gibi ürünler ile doğalgaz ve LPG yer almakta; B cetvelinde ise günlük kullanımının yanı sıra ağırlıklı olarak üretimde kullanılan solvent, madeni yağ, baz yağ, yağlama müstahzarı gibi ürünler bulunmaktadır.

4760 sayılı ÖTV Kanunu'nun 1'inci maddesinde belirtildiği üzere; akaryakıt ürünleri açısından vergiyi doğuran olay;

- (I) sayılı listedeki malların ithalatçıları veya rafineriler dâhil imal edenler tarafından teslimi,
- (I), (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olmayanların özel tüketim vergisi uygulanmadan önce müzayede yoluyla satışı,

olmakta; bu hallerde bir kez ÖTV tahsili gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla petrol ve petrol ürünlerinin ithalatından ÖTV alınmamakta ve ÖTV Kanunu'nun 16'nıncı maddesi uyarınca, petrol ve petrol ürünlerinin yurtiçi satışları sırasında tahsil edilecek ÖTV tutarına karşılık olarak, mükelleften Maliye Bakanlığı'nın belirlediği esaslar çerçevesinde teminat istenmektedir. Diğer bir husus, petrol ve petrol ürünleri için vergilemede miktar esasının geçerli olmasıdır. ÖTV Kanunu'nun 11'inci maddesi uyarınca; maktu vergi tutarları kilogram, litre, metreküp, standart metreküp, kilokalori veya bunların alt ve üst birimleri ile gerektiğinde büyüklükleri de dikkate alınarak kap, ambalaj veya adet olarak uygulanabilmektedir. ÖTV Kanunu'nun 4'üncü maddesinde, (I) sayılı listedeki mallar için verginin mükellefi; imal veya ithal edenler ile bu

“

**Özel tüketim vergileri;
kapsamı sınırlı ve eşya tanımı
standart, mali ve sosyal
politikaların uygulamasında
etkin ve getirisi yüksek olan
bir vergi türüdür.**

malların müzayede yoluyla satışını gerçekleştirenler ve bu malları belgesiz olarak bulunduranlar olarak ifade edilmektedir.

ÖTV Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belirtildiği üzere ÖTV, mükelleflerin yazılı beyanları üzerine tarh olunmakta ve vergi, beyanname verme süresi içinde ödenmektedir. Vergilendirme dönemi; her ayın ilk 15 günlük birinci ve kalan günlerinden oluşan ikinci dönemdir. Beyanname, vergilendirme dönemini izleyen 10. günü akşamına kadar mükellefin KDV yönünden bağlı olduğu vergi dairesine verilmektedir. Bakanlar Kurulu'nun vergilendirme dönemini gün veya ay olarak belirlemeye, beyanname verme ve vergi ödeme süresini kısaltmaya, vergilendirmeyi ithal aşamasında gümrük idaresine yaptırmaya yetkisi bulunmaktadır.

ÖTV Kanunu'nun 8'inci maddesi uyarınca; I sayılı listenin (B) cetvelindeki malların; I sayılı listeye dâhil olmayan malların imalinde kullanılmak üzere mükellefler tarafından tesliminde tarh ve tahakkuk ettirilen ÖTV'nin Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek kısmı, teminat alınmak suretiyle tecil olunmaktadır. Söz

“

Akaryakıt ürünlerinin fiyat oluşumunda rol oynayan diğer etkenler ise; dağıtım, depolama, bayi maliyet ve kârları ile toplam vergi tutarlarıdır.

konusu malların tecil tarihini takip eden aybaşından itibaren 12 ay içinde I sayılı listeye dâhil olmayan malların imalinde kullanılması durumunda ise tecil olunan vergi terkin edilmektedir.

4760 sayılı ÖTV Kanunu'nda 5-8'inci maddeler arasında belirtildiği üzere; ihracatta, ihraç eşya taşıyan araçlara motorin tesliminde, petrol ve üretim faaliyetlerinde, olağanüstü hallerde tasfiyelik hale gelen eşyaların kurumlara bedelsiz teslimlerinde, güvenlik birimlerine yapılan teslimlerde, karşılıklılık esasına bağlı olarak diplomatlarda akaryakıt ürünlerine ilişkin ÖTV istisnası bulunmaktadır.

Akaryakıt Ürünlerinden Sağlanan ÖTV Gelirleri

ÖTV uygulaması, yürürlüğe girdiği 2002 yılından günümüze dek Türkiye'nin milli bütçesinde önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Tablo (1)'den görüleceği üzere, ÖTV gelirleri istikrarlı bir artış göstermiş ve bu gelirin yarısı (I) sayılı listede yer alan petrol ve petrol ürünlerinden sağlanmıştır.

Tablo 1: 2012-2017 Yılları Arasında Petrol ve Doğal Gaz Ürünlerinin Toplam ÖTV Gelirleri İçindeki Payı (%)⁶

Yıllar		2012	2013	2014	2015	2016
Petrol ve Doğal Gaz	Vergi Gelirleri (Bin TL)	35.934.622	45.158.151	45.628.139	50.829.553	56.296.381
	Pay (%)	50	53	47	48	47
Toplam ÖTV Gelirleri (Bin TL)		71.705.544	85.461.561	91.095.043	105.922.766	120.401.507

Tabloda yer alan vergi gelirleri, tahsil edilen vergi tutarını göstermekte olup, söz konusu yıllar itibarıyla tüm eşya kalemlerinde tahakkuk eden verginin ortalama yüzde doksani tahsil edilmiştir. Bu bağlamda her yıl artan vergi hasılatında, vergi tahsil etme oranındaki artıştan ziyade tüketimdeki ve tüketimi yaygın olan eşya türlerine ait ÖTV oranlarındaki artış etkili olmuştur. 2017 yılının Ekim ayı verilerine bakıldığında toplam

ÖTV gelirlerinin 111.424.493 bin TL; petrol ve doğal gaz ürünlerinden alınan vergi gelirlerinin ise 52.546.380 TL olduğu görülmektedir. 2017 yılının ilk on ayında toplam vergi hasılatının %47'sini oluşturan söz konusu ürün kalemlerinden bu denli yüksek oranda gelir sağlanmasında bu ürünlere uygulanan vergi tutarındaki artış etkili olmaktadır. Vergi uygulamaları, aynı zamanda bu ürünlerin piyasa fiyatı oluşumunda da önemli rol oynamaktadır.

Akaryakıt Fiyatının Oluşumunda Vergi Etkisi

Akaryakıt ürünlerinin fiyat oluşumunda 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 10'uncu maddesinin 1'inci fıkrası gereği, erişilebilir dünya serbest piyasa koşulları esas alınmış olup, yerli ham petrol için teslim yeri olan en yakın liman ya da rafineride teşekkül eden piyasa fiyatı 'fiyat' olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte söz konusu ürünlerin fiyatının belirlenmesinde; rafineri fiyatı, EPDK payı, nakliye bedeli, depo ve bayi karları ile vergiler (ÖTV ile KDV) etkili olmaktadır. Bu doğrultuda fiyat oluşumunu şu şekilde formüle etmek mümkündür:

⁶ Genel Bütçe İstatistikleri, <https://www.muhasabat.gov.tr/content/genel-yonetim-mali-istatistik-detayi?tabld=1&pageId=5>, 30.11.2017.

**Rafineri satış fiyatı =
Gümrüksüz rafineri fiyatı +
ÖTV + EPDK Payı**

**Pompa fiyatı = Rafineri satış
fiyatı + Depo ve Bayi kârları +
KDV**

Rafineri fiyat hareketlerinde etkili iki temel unsur, girdi maliyetleri ve piyasa yapısıdır. Rafinerilerde işlenen ham petrolün büyük bir kısmı ithalat yoluyla temin edildiğinden rafineri fiyatları, uluslararası ham petrol fiyatları ve döviz kuruyla doğrudan ilgilidir. Öte yandan 2005 yılı itibarıyla başlayan uygulamaya göre Platss (CIF-MED) fiyatları, akaryakıt ürünlerinin fiyat oluşumunda referans alınmaktadır. Bu bağlamda ürün fiyatı hesaplanırken; Platts European Market Scan da CIF MED (Genova/Lavera) başlığı altında K. Benzin 95 Oktan ve motorin için yayımlanan günlük fiyatların ortalaması, TCMB tarafından belirlenen gösterge niteliğindeki ABD doları döviz satış kuru ve ürünün yoğunluğu ile çarpılmaktadır.⁷

EPDK payı, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 27'nci maddesinde katılma payı adı altında belirtilmiş olup, enerji piyasasında düzenleme ve denetleme yetkisine sahip bu üst kurumun gelirleri arasında yer almıştır. Söz konusu pay, ulusal petrol stokunun tamamlayıcı kısmının tutulabilmesi için tüketici fiyatlarına ilave edilen rakamlardır. Katılma payı, lisans sahiplerince yıllık gelir tablolarında yer alan net satışlar tutarının binde biri oranını ve iki milyon ABD dola-

rını aşmayacak şekilde Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından belirlenmektedir. Yıl içinde uygulanacak katılma payı oranı bir önceki yılın Aralık ayı içinde açıklanmaktadır. 2016 yılında benzin türleri ve motorin türleri için 0,00268 TL/LT olarak belirlenmiştir.⁸

Akaryakıt ürünlerinin fiyat oluşumunda rol oynayan diğer etkenler ise; dağıtım, depolama, bayi maliyet ve kârları ile toplam vergi tutarlarıdır. Rafineri çıkış fiyatına, dağıtım şirketi marjı ve ürün servis ücreti eklenecek, dağıtım şirketinin tüm depolar için satış fiyatı belirlenmekte, sonraki aşamada ise bayi maliyetleri ve bölgenin nakliye ücretleri eklenmekte, bayi kârı ve vergilerle birlikte pompa fiyatı oluşmaktadır. Dağıtım (depo) fiyatlarını belirleyen temel unsurlar, rafineri çıkış fiyatları, küresel işlenmiş akaryakıt ürünü fiyatları ve piyasanın yapısıdır. Bayi fiyatları ise esas olarak dağıtıcı fiyatlarından etkilenmektedir.

Akaryakıt ürünlerinin nihai satış fiyatında önemli bir paya sahip olan ÖTV tutarlarına bakıldığında ise, 01.08.2017 tarihi itibarıyla ÖTV tutarları benzinde 2,37 TL, motorinde ise 1,79 TL olarak belirlenmiştir (KDV oranları %18'dir).⁹ Ancak vergi tutarında istikrarlı uygulanan artış, piyasa fiyatlarına yansımış, 2017 yılı Ekim ayı benzinin nihai fiyatı 5,29 TL ve motorin fiyatı 4,76 TL'ye ulaşmıştır.¹⁰

Tablo 2: 2017 Yılı Ekim Ayı Ortalama Motorin ve Benzin Fiyat Oluşumu¹¹

Ürün	Ürün Fiyatı	Toptancı Marjı	Gelir Payı	Dağıtıcı ve Bayi Marjı Toplamı	Toplam Vergi	Nihai Satış Fiyatı
K.Benzin 95 Oktan	1,57	0,05	0,00279	0,48	3,19	5,29
Motorin	1,67	0,03	0,00279	0,54	2,52	4,76

2017 yılı Ekim ayında 5,29 TL/LT düzeyindeki 95 oktan kurşunsuz benzinin nihai litre fiyatının %60'ı vergi, %30'u ürün maliyeti ve %10'u ise piyasada faaliyet gösteren şirketlerin brüt kar marjı ile gelir payından oluşmaktadır. 4,76 TL/LT düzeyindeki motorin fiyatının ise %53'ü vergi, %35'i ürün maliyeti, %12'si piyasada faaliyet gösteren şirketlerin brüt kar marjı ile gelir payından meydana gelmektedir.

Türkiye'de LPG ürün fiyatları bakımından ise Sonatrach piyasa fiyatları takip edilmekte olup, LPG fiyatları propan ve bütan olmak üzere ayda bir kere yayımlanmaktadır. Referans fiyat hesaplanırken söz konusu piyasada yayımlanan bütan fiyatının %70'i ve propan fiyatının %30'u esas alınmaktadır. LPG türleri için litre başına ÖTV tutarı, 1,78 TL, KDV oranı ise otagaz LPG için %18, konutlarda ve endüstride kullanılan standardize LPG için %10'dur. 2017 yılı Ekim ayı otagaz LPG nihai satış fiyatı litre başına 3,31 TL'ye ulaşmıştır.

⁷ 2016 Yılı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu, EPDK, Ankara, 2017.

⁸ 2016 Yılı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu, EPDK, Ankara, 2017.

⁹ (I) Sayılı Liste (A) Cetveli, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/otv_oranlari_tum/01082017.pdf, 25.09.2017.

¹⁰ Akaryakıt Fiyatları, <https://finans.haberler.com/akaryakit/>, 25.09.2017.

¹¹ 2017 Yılı Ekim Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu, EPDK, Ankara, 2017.

Tablo 3: 2017 Ekim Ayı Oto gaz LPG Fiyat Oluşumu (TL/LT)¹²

Ürün	Ürün Fiyatı	Toptancı Marjı	Gelir Payı	Dağıtıcı ve Bayi Marjı Toplamı	Toplam Vergi	Toplam Fiyat
LPG Oto gaz	1,07	0,05	0,0035	0,69	1,50	3,31

LPG (Otogaz) fiyatının %45'i vergilerden, %32'si ürün fiyatından ve %23'ü toptancı, dağıtıcı ve bayi marjı ile gelir payından oluşmaktadır.

Sonuç

Türkiye'de petrol ve petrol ürünlerine yönelik talebin gün geçtikçe artmasına karşın yurtiçi talebin yerli kaynaklarla karşılanamaması ve ithalatın zorunlu hale gelmesi, bu ürünleri mikro ve makro düzeyde, ekonomik ve mali açıdan değerli kılmaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'nin petrol tüketiminde önemli bir paya sahip olan; birçok sektörde, üretimden nihai tüketime kadar her aşamada yaygın bir şekilde kullanılan ve talep esnekliği düşük olan akaryakıt ürünleri ise Türkiye'de 1980'li yıllar itibarıyla farklı adlar altında vergilendirmeye tabi tutulmuştur. Nitekim akaryakıt ürünlerinden elde edilen vergi gelirleri, yıllar itibarıyla milli bütçe gelirlerinde ortalama %50 paya sahip olmuştur.

Akaryakıt ürünlerine uygulanan, gelir etkisi ve getirisi yüksek olan ÖTV, maliye politikaları kapsamında vergi tutarlarındaki artışa bağlı, yüksek akaryakıt piyasa fiyatı oluşumunda etkili olmuş ve rafineri fiyatı makul düzeylerde olan akaryakıtın nihai satış fiyatını %55'in üzerinde arttırmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de akaryakıt ve LPG piyasasında fiyat oluşumuna ilişkin verilerden hareketle, akaryakıt ürünleri üzerinde önemli bir vergi yükü olduğunu söylemek mümkündür. Ortaya çıkan vergi yükünün temel nedeni ise, maktu tutarlarda alınan ÖTV'nin yanı sıra %18 KDV ve matrah hesabı doğrultusunda ÖTV'nin de KDV'sinin alınmasıdır. Bu durum, Türkiye'de oluşan maliyet enflasyonuna bağlı mükellefin vergi kaçırma ya da vergiden kaçınma eğilimini arttırmaktadır. Ayrıca kayıt dışı ekonomi ve kaçakçılık unsurlarıyla birlikte piyasada ortaya çıkan haksız rekabet ortamı, üretici firmalara ve nihai tüketiciye olumsuz yansımaktadır.

¹² 2017 Yılı Ekim Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu, EPDK, Ankara, 2017.

YAZAR HAKKINDA

Özlem YILMAZ ARPAÇUKURU

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
o.yilmazarpacukuru@gtb.gov.tr
0312 449 36 04

01.11.1988 tarihinde Antalya'da doğdu. 2011 yılında Akdeniz Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Gümrük ve Ticaret Bakanlığında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünde başladığı görevini uzman yardımcısı olarak sürdürmektedir. Ayrıca Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

Türkiye'de petrol ve petrol ürünlerine yönelik talebin gün geçtikçe artmasına karşın yurtiçi talebin yerli kaynaklarla karşılanamaması ve ithalatın zorunlu hale gelmesi, bu ürünleri mikro ve makro düzeyde, ekonomik ve mali açıdan değerli kılmaktadır.

Kaynakça

- Akaryakıt Fiyatları, <https://finans.haberler.com/akaryakit/>, 25.09.2017.
- ARSLAN Cem Barlas, Türkiye'de Akaryakıt Üzerindeki Vergiler ve Analizi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2013, s.84.
- ERKAN Mehmet, Yorum ve Açıklamalarla Özel Tüketim Vergisi Uygulaması, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 1. Baskı, 2009, İstanbul, s.23.
- Genel Bütçe İstatistikleri, <https://www.muhasabat.gov.tr/content/genel-yonetim-mali-istatistik-detay?tabId=1&pageId=5>, 09.09.2017.
- KILDİŞ Yusuf, "Akaryakıt Tüketim Vergisi Üzerine Bir Değerlendirme", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 166, Temmuz 2002, s. 139.
- YILDIRIM Ayşe Elif, Avrupa Birliği ve Türk Vergi Sistemlerinde Özel Tüketim Vergisi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIX, Y. 2015, s. 250.
- 2016 Yılı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu, EPDK, Ankara, 2017.
- 2017 Yılı Ekim Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu, EPDK, Ankara, 2017.
- (I) Sayılı Liste (A) Cetveli, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/otv_oranlar_pdf/01082017.pdf, 25.09.2017.

Dış Ticaret İşlemlerinde RISK YÖNETİMİ

Hatice DİNDAR KOÇ

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı

1- Giriş

Dış ticaret; farklı ülkelerde yaşayan, farklı kültürlere ve farklı hukuk düzenlerine mensup, farklı para birimlerini kullanan, farklı dilleri konuşan ve birbirlerini çok iyi tanımayan taraflar arasında gerçekleştiğinden iç ticarete kıyasla birçok risk barındırmaktadır. Bu çalışmada, dış ticaret işlemlerinde karşılaşılan riskler incelenerek, bu risklerin taraflar arasında uyuşmazlığa dönüşmesinin engellenmesi veya risklerin azaltılmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

2- Dış Ticaret ve Risk Kavramları

Uluslararası ekonomik ilişkiler; ülkeler arasında para karşılığı gerçekleşen mal ve hizmet hareketleri ile birlikte emek, sermaye ve teknoloji alışverişi gibi faaliyetleri de içeren oldukça geniş bir kavramdır. Dış ticaret ise, bahsedilen uluslararası ekonomik ilişkilerin mal ve hizmet alışverişi kısmını oluşturmaktadır. Bu çerçevede dış ticaret bağımsız ülkeler arasında gerçekleşen mal ve hizmet değişimi olarak ifade edilebilir.¹

¹ Mehmet Tomanbay, Uluslararası Ticaret ve Finansmanı, Gazi Kitabevi, Ankara, Temmuz 2014, s.3

Dış ticarete karşılalılabilecek riskleri; ticari risk, politik risk, kur riski, taşıma riski, doğal(tabii) riskler, dokümantasyon riski, teslim şekillerinden kaynaklanan riskler ve ödeme şekillerinden kaynaklanan riskler olmak üzere sekiz ana başlık altında incelemek mümkündür.

Risk ise, zarar, kayıp, tehlike veya hasar olmasına yönelik belirsizlik içeren unsur, etken veya gidişat olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifade ile risk gelecekte beklenenden farklı bir durumun ortaya çıkması ihtimalini ifade etmektedir. Ortaya çıkan beklenenden farklı durum, işletmenin lehine olabileceği gibi aleyhine de olabilir. Ancak, risk kelimesi genellikle “zararlara ve kayıplara uğrama ihtimali” anlamında kullanılmaktadır.²

Küreselleşme ile birlikte finansal ve ticari işlemlerin hacimlerinde ve türlerinde hızlı bir artış olmuş ve bu artışa paralel olarak riskler de çeşitlenmiştir. Böyle yüksek ve çeşitli risk ortamında işletmelerin hayatta kalabilmesi için risk yönetimi yapmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Risk yönetimi, her türlü riskin tanımlanması, ölçülmesi ve giderilmesini kapsayan sistematik bir yönetim uygulamasıdır. İşletmelerin üretim, yatırım, finans gibi gerçekleştirdiği her bir işlemde bazı riskler mevcut olduğu gibi işletmelerin dış ticaret işlemlerinde de bazı riskler bulunmaktadır. Dış ticarete risk, dış ticaretin her aşamasında ortaya çıkabilecek ve dış ticaretle uğraşanları güç duruma düşürebilecek olaylardır. Dış ticarete karşılalılabilecek riskleri; ticari risk, politik risk, kur riski, taşıma riski, doğal(tabii) riskler, dokümantasyon riski, teslim şekillerinden kaynaklanan riskler ve ödeme şekillerin-

den kaynaklanan riskler olmak üzere sekiz ana başlık altında incelemek mümkündür.

2.1. Ticari Riskler

Ticari riskler genellikle alıcı ve satıcının herhangi bir kusurlu davranışından ileri gelen ve kontrol edilebilir mahiyette olan risklerdir. Örneğin, ithalatçının eşyayı satın almaktan vazgeçmesi durumu ihracatçı için ticari risk oluşturur. Dış ticaretin farklı ürün tercihleri olan farklı kültürler arasında gerçekleştiği düşünülürken, müşterinin tercihlerine özel üretilmiş ürünün satıcının kendi ülkesinde satılma olasılığı oldukça düşüktür. Öte yandan, satıcı eşyaya kendi ülkesinden veya yabancı ülkelerden farklı bir alıcı bulsa dahi ilk satış sözleşmesindeki kadar kazançlı bir işlem gerçekleştiremeyebilir. Özellikle niteliği gereği uzun süre bekletilemeyecek, kolay bozulacak, çürüyecek, küflenerek veya deforme olacak nitelikteki eşyaya yeni müşteri bulabilmek için satıcı, satış bedelini düşük tutmak zorunda kalabilir. Ayrıca, eşya ithalat ülkesine ulaştıktan sonra ithalatçı eşyayı satın almaktan vazgeçtiyse, ihracatçı eşyayı geri getirmek için nakliye masraflarına maruz kalacaktır. Bununla birlikte, ithalatçının iflas etmesi, ödeme güçlüğüne düşmesi veya eşyayı teslim almasına rağmen ödeme yapmaması veya geç ödeme yapması durumları da ihracatçı için ticari risk oluşturur.

İhracatçı tarafından ithalatçıya teslim edilen eşyanın sözleşmede belirlenen kalite ve miktarda olmaması veya eşyanın istenilen sürede teslim edilememesi de ithalatçıyı büyük zarara uğratabilecek ticari risklerdendir. Özellikle eşyanın mevsimlik bir mal olması ve ihracatçının yarattığı gecikmeden ötürü eşyanın iç pazarda satılabilecek mevsimin geçmesi veya eşyanın başka bir malın üretiminde kullanılacak hammadde veya yarı mamul madde olması durumunda, ithalatçının üretimini zamanında yetiştirememesi ithalatçıyı olumsuz etkiler.

2.2. Politik Risk

Politik riskler ihracatçı ya da ithalatçının istemi dışında gerçekleşen, ülkelerin içinde buldukları politik koşullardaki değişimlerden kaynaklanan ve dış

² Ali Polat, Uluslararası Ticarete Risk Yönetimi, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul 2008, s.68

ticaret işleminin tamamlanmasını engelleyen riskler olarak tanımlanabilir. İthalatçı ülkenin ihracatçı ülke veya diğer bir ülke ile savaşa girmesi, ithalatçı ülkede iç savaş, grev, isyan, ihtilal, ayaklanma çıkması gibi durumlarda ithalatçının eşyayı teslim alamaması veya teslim aldığı malın bedelini ödeyememesi, ithalatçı ülkede yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle döviz transferi yasaklamaları politik risklere örnek gösterilebilir. Diğer taraftan, ithalatçı ülkenin kısıtlaması ihracatçı ülkeye yönelik olmasının yanı sıra sözleşme konusu malın ithalinin yasaklanması veya ithalatçı firmanın ithal izninin resmi makamlarca iptal edilmesi yönünde de olabilmektedir.

Aynı şekilde, ihracatçı ülkede ortaya çıkabilecek benzer olaylar nedeniyle de, ihracatçı taahhüt ettiği mal teslimini zamanında veya hiç gerçekleştirilemeyebilir.

2.3. Kur Riski

Kur riski, bir firmanın döviz kurundaki beklenmeyen bir değişimden dolayı maddi zarara uğrama olasılığını ifade etmektedir. Küresel düzeyde mal ve sermaye akımları ile yabancı para bazında yapılan işlemlerin hızlı artışı döviz kurlarındaki dalgalanmalarla birlikte dikkate alındığında, uluslararası işlem yapan dış tica-

ret firmalarının ve diğer kuruluşların döviz kuru riski ile yoğun bir biçimde karşı karşıya kaldığı söylenebilir.³ Nitekim eşya fiyatının belirlendiği satım sözleşmesi tarihi ile eşya bedelinin ödeneceği veya eşyanın teslim edileceği tarih arasında gerçekleşecek kur değişimleri ithalatçıyı veya ihracatçıyı zor durumda bırakır. Örneğin vadeli ödemelerde fiyatın belirlendiği tarih ile ödemenin yapıldığı tarih arasında gerçekleşen kur artışları; peşin ödemelerde ise, ödeme zamanı ile eşyanın teslim zamanı arasında döviz kurunda düşüş olması ithalatçıyı zarara uğratar.

Aynı şekilde ihracatçı henüz eşyayı üretmeden sözleşme imzaladıysa, eşya fiyatının belirlendiği tarih ile üretimin yapılacağı tarih arasında döviz kurunda yükselme olması durumunda, üretimde kullanılan girdilerin fiyatları yükseleceğinden eşyanın maliyeti sözleşmede belirlenen satış bedelinden daha fazla olabilir. Tam tersi, ihracatçının fiyat artışı olur beklentisi ile mal stoku yapması durumunda döviz kuru düşüşleri de ihracatçıyı zarara uğratar.

2.4. Taşıma/Hasar Riski

Taşıma, dar anlamda bir nesnenin bir yerden başka bir yere nakli anlamına gelmektedir. Geniş anlamda

³ Fatih Çiftçi ve Rifat Yıldız, Dış Ticarete Kur Riski Yönetimi: Temsili Bir Türk Dış Ticaret Firması İçin Uygulama Örnekleri, Atatürk Üniversitesi 16. Finans Sempozyumu, Erzurum, 10-13 Ekim 2012, s.94

ise, müşteri ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla üretilen eşyanın ihtiyaç duyulan bölge ve merkezlere zamanında ulaştırılmasıdır.⁴ Taşıma sırasında eşyanın çalınması, nakliye aracının kaza yapması, taşıma sırasında gerekli önlemler alınmadığından veya dikkatsizlik sonucu eşyanın hasara uğraması vb. nedenler, taşıma riskini oluşturur. Bu nedenle, sözleşme konusu eşyalar zamanında hazırlanıp taşıyıcıya teslim edilse dahi eşyaların taşıma sırasında hasar görmesi, kaybolması, çalınması veya taşıma süresinin beklenilenden uzun olması gibi riskler satıcı ve alıcıya zarar verir.⁵ Taşıma riskinin hangi tarafa daha çok zarar vereceği dış ticaret işleminde tercih edilen teslim şekline bağlıdır.⁶

Tablo 1: Taşımacılık Sırasında En Çok Rastlanan Hasar Türleri

Mal Cinsi	Taşıma/Ambalaj	Hasar Nedeni
Çimento	Dökme, Torba, Bigbag	Suyla Temas, Eksiklik
Kömür	Dökme	Kızışma, Suyla Temas
Et	Soğutma Tesisatlı Araç	Soğutma Tesisat Arızası
Pirinç	Torba	Rutubet, Böcek, Su
Şeker	Dökme, Torba	Rutubet, Böcek, Su
Hububat	Dökme, Torba	Eksiklik, Böcek, Su
Yaş Meyve, Sebze	Soğutma Tesisatlı Araç	Soğutma Tesisat Arızası
Konserve Gıda	Koli	Patlama, Paslanma
Motorlu Araçlar	Ambalajsız	Çizilme, Çarpma, Hırsızlık
Petrol ve Türevleri	Dökme, Varil	Kirlenme, Eksiklik, Patlama

Kaynak: Burak Akter, Küresel Ticaret Temelleri-Riskleri-Finansmanı, Gita Yayınları, Haziran 2014, s.74

Taşıma riski beklenilmeyen gecikmeler, kaza, hırsızlık gibi olaylardan kaynaklanabileceği gibi eşyaya uygun olmayan taşıma türü veya ambalaj seçiminden de kaynaklanabilir. Tablodan da görüleceği üzere, çimento veya kömürün dökme olarak taşınmasında en çok karşılaşılan riskler eşyanın suya temas etmesi veya kömürün kızışmasıdır. Et ürünleri veya yaş sebze meyvenin soğutma tesisatlı araçlarda taşınması gerekirken soğutma tesisatı arızası durumlarda eşyanın bozulması riski mevcuttur. Pirinç şeker hububat gibi kuru gıdalarda ise rutubet böceklenme veya suyla temas etme riskleri sıklıkla yaşanmaktadır.

2.5. Doğal (Tabii) Riskler

Dış ticarete ihracatçı açısından tabii riskler, ülkelerin çevre kirliliğini önlemek adına koydukları engeller ve ihracat işlemini zorlaştıran tabii olaylar olarak iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir.⁷

“

Taşıma riskinin hangi tarafa daha çok zarar vereceği dış ticaret işleminde tercih edilen teslim şekline bağlıdır.

Birçok ülke, çevre sorunlarına karşı kendilerini korumak amacıyla ülkelerinde satılacak mal ve hizmetlere sınırlamalar getirebilmektedir. Bu durum ihracat yapan işletmelerin pazara giriş şartlarını da zorlaştırır. Sanayi kuruluşlarının faaliyetleri nedeniyle çevreye verdiği zararları en aza indirmek, hammadde ve enerji tüketimini azaltarak finansal açıdan firmalara yarar sağlamak adına ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standartları ortaya konmuştur. Çevre konuları nedeniyle ihracat işlemlerinin engellenmesini istemeyen işletmelerin üretim süreçlerinde bu standartları dikkate almaları gerekir.⁸

Diğer taraftan ticaret partnerinin bulunduğu ülkenin coğrafi konumundan ötürü deprem, sel, kuraklık vb. doğal afetlerin sıkça yaşandığı bir bölgede bulunması dış ticaret işlemlerini riskli hale getirebilecek faktörlerdendir. Örneğin, hava ve tabii şartların olumsuz olması, bazı mevsimlerde ortaya çıkan rüzgârlar, kışın zorlu geçmesi, aşırı sıcaklar ve yağışlar dış ticaret işlemlerini olumsuz olarak etkiler.

⁴ Ali Polat, Uluslararası Ticarete Risk Yönetimi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 2007, s.89

⁵ Erkut Onursal, Mevzuat ve Teknik Yönleri İle Dış Ticaret, Seçkin Yayıncılık, 2013 Ankara, s.100.

⁶ Oğuz Kaymakçı, Nuri Avcı ve Recep Şen, Uluslararası Ticarete Giriş Teori, Politika ve Uygulama, Nobel yayın Dağıtım, İstanbul, 2007, s.370

⁷ Mustafa Yıldırım ve Mustafa Tanyeri, Reel Sektör İşletmeleri İçin Döviz Kuru Risk Yönetimi, Turhan Kitapevi, Ankara, Mayıs 2006, s.24

⁸ ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı, <http://www.trb.com.tr/tr/iso-14001-cevre-yonetim-sistemi/>, 28.02.2017

2.6. Dokümantasyon Riski

Dokümantasyon riski, dış ticarete hazırlanması gereken belgelerin hatalı veya eksik olması durumunda ortaya çıkabilecek sorunlardan kaynaklanan risktir. Dış ticaret işlemlerinde belgelerin ticaret konusu eşyayı temsil ettiği kabul edilmektedir. Bu nedenle belgelerin düzenlenmesinde yapılacak hatalar, eşyanın ihraç gümrüğünden çıkarılmaması, ithal işlemlerinin yapılamaması, eşya bedelinin ihracatçıya ödenmemesi gibi önemli sorunlar yaratır. Aynı zamanda, ithalatçı ülkede tespit edilen belge hatalarında, ihracatçı tarafından hatalı belgelerin yeniden düzenlenip gönderilme süresinde eşya gümrükte bekleyeceği için, ithalatçı ardiye masraflarına ve zaman kaybına maruz kalacaktır. Özellikle dayanaksız tüketim eşyasının bu bekleme süresinde kullanılmayacak duruma gelmesi halinde dokümantasyon riskinin neden olduğu zarar karşılanamayacak boyutlara ulaşabilir.

2.7. Teslim Şekillerinden Kaynaklanan Riskler

Eşya ihracatçıdan ithalatçıya ulaşması kadar iç taşıma, yükleme, ihracat gümrüklemesi, uluslararası

taşıma, boşaltma, ithalat gümrüklemesi, ithalatçı ülkedeki iç taşıma gibi bazı süreçlerden geçer. Tüm bu süreçlerde belli bir maliyet doğduğu gibi, bazı riskler de ortaya çıkabilmektedir. Dış ticarete eşyanın teslim yeri risk paylaşım noktası da olarak görüldüğünden, tarafların eşyanın teslim yerini belirlemeleri gerekir. Dış ticaret işlemlerinde masraf ve risklerin hangi tarafa ait olacağını belirlemek adına Milletlerarası Ticaret Odası tarafından, kısa adı INCOTERMS olan (International Commercial Terms) Ticari Terimlerin Yorumlanması için Uluslararası Kurallar oluşturulmuştur. İlk kez 1936 yılında yayımlanan ve gelişen dünya ticaretinin yarattığı ihtiyaçlara bağlı olarak 1963, 1967, 1976, 1980, 1990 ve 2000 yıllarında çeşitli yıllarda revize edilen bu kurallar 2010 yılında son halini almıştır. INCOTERMS 2010 da 11 adet teslim şekli bulunmaktadır. MTO tarafından oluşturulan bu kuralların kullanılması zorunlu olmamakla birlikte, ithalatçının ve ihracatçının satım sözleşmesinde teslim şeklini belirlerken bu terimlerden birini tercih etmesi hukuki zemin açısından sağlıklı olmaktadır.⁹

Tablo 2: Teslim Şekillerinde Tarafların Sorumlulukları

		Paketleme	Yükleme Masrafları	İhracat Limanına Nakliye	İhracat Gümrükleme ve Vergiler	Çıkış Limanı Masrafları	Taşıyıcıya Yükleme Masrafları	Varış Limanına Nakliye	Sigorta	Varış Limanı Masrafları	Nihai Varış Noktasına Nakliye	İthalat Gümrükleme ve Vergiler
Ex-Works	EXW	Alıcı veya Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı		Alıcı	Alıcı	Alıcı
Free Carrier	FCA	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı		Alıcı	Alıcı	Alıcı
Free Alongside Ship	FAS	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı		Alıcı	Alıcı	Alıcı
Free On Board	FOB	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı		Alıcı	Alıcı	Alıcı
Cost & Freight	CFR	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı		Alıcı	Alıcı	Alıcı
Cost, Insurance & Freight	CF	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı
Carriage Paid To	CPT	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı		Satıcı	Alıcı	Alıcı
Carriage and Insurance Paid to	CIP	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı
Delivery at Terminal	DAT	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı		Satıcı	Alıcı	Alıcı
Delivery at Place	DAP	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı		Satıcı	Satıcı	Alıcı
Delivery Duty Paid	DOP	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı		Satıcı	Satıcı	Satıcı

Kaynak: INCOTERMS 2010 Sorumluluk Tablosu, <http://www.msalogistics.com/incoterms.htm> (08.03.2017)

⁹ Ferudun Kaya, Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi, Beta Yayım, İstanbul, Eylül 2015, s.93-94

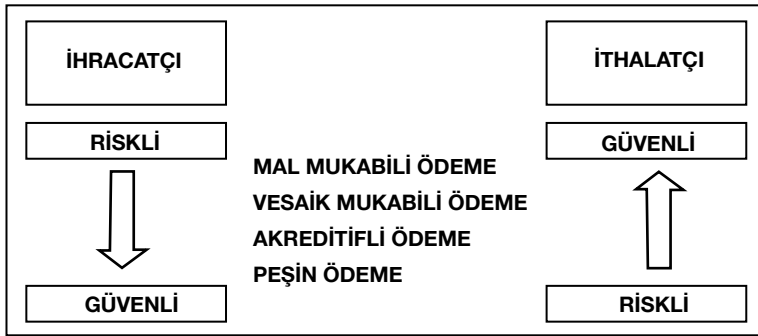
Tablodan da görüldüğü üzere, EXW teslim şeklinden DDP teslim şekline doğru gidildikçe ihracatçının üstlendiği sorumluluk ve risk düzeyi artarken, ithalatçının üstlendiği sorumluluk ve risk düzeyi azalmaktadır. Genellikle tarafların kendi ülkelerinde gerçekleştirdiği lojistik süreçlerde ve gümrük işlemlerinde çok büyük sorunlar yaşanmazken, karşı ülkenin gümrük mevzuatının ve özel düzenlemelerinin bilinmemesi, yine karşı ülkede yapılan iç taşımada iyi bir lojistik firması bulunamaması tüm bu süreçleri daha riskli hale getirebilir.

2.8. Ödeme Şekillerinden Kaynaklanan Riskler

Dış ticarete işlemler uzak mesafeler arasında yapıldığından, iç ticaretteki gibi bir taraf eşyayı teslim ederken diğer tarafın aynı anda ona ödemede bulunması söz konusu değildir. İthalatçı, kendisini güvenceye almak için, önce eşyayı teslim almayı, daha sonra ödemeyi yapmayı arzularken; ihracatçı açısından en güvenli yöntem ödemenin peşin yapılması, eşyanın sonra gönderilmesidir.

Düşük kıymetli ticari işlemlerde veya alıcı-satıcı arasında köklü ticari ilişkilerin varlığı halinde tercih edilen peşin ödeme sisteminde, satıcı eşyayı sevk etmeden önce alıcı eşya bedelini ödemektedir. İhracatçıya, eşya bedelini hemen tahsil etme avantajı sağlayan bu yöntem ithalatçı için risk teşkil etmektedir.¹⁰ Mal mukabili ödeme ise, ihracatçı tarafından satış sözleşmesine konu eşyanın ve ihracat belgelerinin ithalatçıya gönderilmesini müteakip ithalatçı tarafından bedelin belirlenen ileri bir tarihte ödenmesi işlemidir. Satıcının eşya bedelini eşyayı teslim ettiği tarihten daha sonra alıyor olması nedeniyle; mal mukabili ödeme, alıcıya tanınan bir kredili satış olarak da tanımlanabilir. Bu yüzden, ithalatçıya avantaj sağlarken; ihracatçı için ithalatçının eşya bedelini ödememe riski ortaya çıkmaktadır.

Şekil 1: Ödeme Yöntemleri Risk Sıralaması

Kaynak: SITPRO Guides Methods of Payment in International Trade, <http://www.iptu.co.uk/content/pdfs/paymentmethods.pdf> (09.03.2017), s.2.

¹⁰ Roberto Bergami, UCP 600 Rules-changing letter of credit business for international traders? Int. J. Economics and Business Research, Vol. 1, No. 2,2009,(UCP 600 Rules), s.192.

¹¹ Kaya, s.134.

¹² Hulusi Doğan, İhracat Pazarlaması ve İşlemleri, Detay yayıncılık, Ankara 2005, s.143

“

Dış ticaret işlemlerinde masraf ve risklerin hangi tarafa ait olacağını belirlemek adına Milletlerarası Ticaret Odası tarafından, kısa adı INCOTERMS olan (International Commercial Terms) Ticari Terimlerin Yorumlanması için Uluslararası Kurallar oluşturulmuştur.

Vesaik mukabili ödeme, ihracatçının eşyayı alıcıya teslim edilmek üzere nakliye aracına yüklettikten sonra eşyayı temsil eden belgeleri bankası vasıtasıyla ithalatçının bankasına gönderdiği ve ithalatçının bankasının ithalatçıdan eşya bedelini tahsil ettikten sonra belgeleri ithalatçıya teslim ettiği ödeme türüdür. İthalatçı ödeme yapmadan bu belgeleri teslim alamayacağı ve eşyayı gümrükten çekemeyeceği için, ihracatçı açısından mal mukabili ödeme yöntemine göre daha güvenli, akredite nazarın daha az güvenilir bir yöntemdir.¹¹

Akreditif; uluslararası ticarete, özellikle yüksek değerli ve yüksek risk içeren ticari işlemlerde kullanılan, ithalatçının bankasından ihracatçıya şartlı ödeme garantisi

taşıyan bir yöntemdir. Akreditifte banka, ihracatçının sözleşmedeki şartları yerine getirmesi ve buna dair belgeleri ibraz etmesi şartıyla belirli bir bedelin ithalatçı tarafından ödeneceğini ihracatçıya taahhüt eder.¹² Bu nedenle yalnızca ihracatçıyı ya da ithalatçıyı koruyan diğer ödeme yöntemlerinin aksine Akreditif, hem ihracatçıyı hem de ithalatçıyı koruyan bir işlemdir. Ancak, Akreditifli ödeme şekli diğer ödeme yöntemlerine kıyasla maliyetlidir. Bu yüzden düşük meblağlı ticari işlemlerde çok fazla tercih edilmemektedir. Böyle durumlarda, genellikle vesaiki mukabili ödeme şekli ya da ihracatçı ve ithalatçı arasında güvenilir bir ilişki olması durumunda mal mukabili ödeme şekli tercih edilebilmektedir.

3- Dış Ticarete Risk Yönetimi

Dış ticaret işlemlerinin sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için işletmelerin, dış ticaret sürecinde risklerin ortaya çıkmasını önlemeye veya ortaya çıkması durumunda etkisini en aza indirmeye yönelik bir takım tedbirler alması gerekmektedir. Dış ticaret işlemlerinde ekonomik ve politik risklerin oluşumu ithalatçı ve ihracatçı dışında meydana gelen olaylardan kaynaklansa dahi, özellikle ticari risklerden kaçınmak veya bu tür riskleri asgari düzeyde tutmak imkân dâhilindedir.

Öncelikle tacirlerin, satış sözleşmesi yapmadan önce karşı taraf hakkında bilgi toplamaları ve buna göre ticaret işlemlerine karar vermeleri gerekir. Ülkelerin yurtdışı ticari ya da ekonomi ataşelikleri, bankalar ve meslek kuruluşları bu konuda iyi birer kaynaktır. Ayrıca, politik risklerden korunmak adına ticaret yapılacak ülke hakkında yayınlanan ülke raporlarının yakından

takip edilmesi ve ülkemizin yurtdışı teşkilatında görev alan müşavirlikler aracılığı ile ayrıntılı bilgiler elde edilmesi önemlidir. Ticaret işleminin yapılacağı zamana karar vermeden önce ise, ticaret partneri ülkenin iklim ve çevresel özellikleri hakkında araştırma yapmak doğal risklerden korunmayı sağlar.

Elde edilen bilgiler ışığında ticaret yapmaya karar veren tarafların, ikinci aşama olarak; her hususun açıkça düzenlendiği, yazılı bir satış sözleşmesi hazırlamaları gerekir. Satış sözleşmesinde, taraflara ilişkin bilgiler ile açık kimlik adresleri belirtilmelidir. Herhangi bir sözleşmenin taraflar açısından bağlayıcı ve geçerli sayılabilmesi için, her şeyden önce tarafların sözleşme yapma ehliyetini haiz olmaları gerekmektedir. Bu nedenle uluslararası ticarete farklı ülke, hukuk ve kültürlerden gelen tarafların birbirlerinin sözleşme yapma ehliyetini haiz olup olmadığından emin olmaları ortaya çıkabilecek ihtilafı baştan önleyecektir. Diğer taraftan, sözleşmenin temsil ve ilzama yetkili kişi ve organlarca kurulmaması sözleşmenin geçerliliğini ortadan kaldıracığından, şirket adına sözleşmeyi imzalayan kişilerin şirketi temsile yetkili olduğundan emin olunması gerekmektedir. Ayrıca, sözleşmeye tarafların yasal unvanlarının tamamı ile açık tebliğat adreslerinin yazılması, gerektiğinde hak aramak için usulüne uygun tebliğat yapılabilmesi açısından önemlidir.

Farklı lisan ve hukuk kültürlerinden gelen taraflar arasında malın tanımlanmasında ve sözleşme maddelerinin anlaşılmasında yorum farklılıkları sorun oluşturacağından, ileride doğabilecek yanlış anlamaları ve ihtilafları bertaraf edebilmek için malın adı, cinsi, kalitesi, miktarı, fiyatı ve ambalajına ilişkin özelliklerin detaylı olarak

“

Dış ticaret işlemlerinde ithalatçıyı ve ihracatçıyı risklerden koruyan en etkili araçlardan biri de eşyaların sigortalatılmasıdır. Dış ticarete sigorta sistemi iki kısımdan oluşmaktadır: Bunlar nakliyat sigortaları ve ihracat kredi sigortalarıdır.

yazılması gerekmektedir. Satıcının sevk ettiği malların sözleşmede belirlenen özelliklere uygun olup olmadığı sorunu ise bağımsız bir gözetim şirketince hazırlanacak Gözetim/Uygunluk Belgesi ile çözümlenebilir. Sözleşme şartlarında Gözetim/Uygunluk Belgesinin hangi gözetim şirketi tarafından hazırlanacağı, denetim ve gözetimin hangi uluslararası gözetim standartlarında yapılacağı ve gözetim hizmeti ücretinin hangi tarafça karşılanacağı açıkça belirlenmelidir.

Sözleşmede ayrıca, malın teslim şekli, teslim yeri ve zamanı belirtilmelidir. Tarafların teslim şeklini belirlerken üstlenecekleri riskleri göz önünde bulundurmaları gerekirken, aynı zamanda hangi tarafın lojistik süreçleri daha iyi yönetebileceği ve daha az maliyetle gerçekleştirebileceği hususlarına da dikkat etmeleri gerekir. Diğer taraftan, ihracatçı veya ithalatçının karşı tarafın ülkesindeki gümrükleme ve iç taşıma sorumluluğunu alırken iyi düşünmeleri gerekir. Bu işlemler için iyi bir lojistik firmasından yardım almak daha güvenilir olacaktır. Teslim zamanı belirlenirken ise, ihracatçının taşıma sürecinde gecikmelere neden olabilecek aksilikleri dikkate alması ve eşyayı teslim edebileceği tarihi buna göre belirlemesi, ihracatçıyı geç teslim nedeniyle ihracat bedelini alamama veya tazminat ödeme gibi istenmeyen durumlardan koruyacaktır. Bununla birlikte tarafların kullanacakları ödeme yöntemini belirlemeleri, ödemenin yeri ve zamanına ilişkin bilgilere sözleşmelerinde yer vermeleri

gerekmektedir. İki taraf açısından en güvenilir ödeme yöntemi kullanılmalı, banka garantili ödeme yöntemleri tercih edilmelidir.

Dış ticaret işlemlerinde kullanılacak belgeler ile ithalatçının ülkesinde özel olarak düzenlenmesi istenen bir belge varsa bu belgeye ilişkin bilgiler de sözleşmede belirtilmelidir. Ayrıca belgeler, dış ticaret yapan firmalarda iyi yetiştirilmiş ve konusunda uzman elemanlarca hazırlanmalı ve kontrol listeleri çerçevesinde belgeler birden fazla kişi tarafından incelenmelidir.

Sözleşmelerin yapıldıkları tarihte mevcut olan şartlara göre tarafların edimleri arasında bir denge kurulmaktadır. Ancak, sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkan bazı haller sebebiyle sözleşmenin ifası ya imkânsızlaşır ya da edimler arasındaki ekonomik dengenin önemli ölçüde bozulması sebebiyle ifanın istenmesi iyi niyete ve hakkaniyete aykırı hale gelir. Savaşlar, iç karışıklıklar, isyan ve ayaklanmalar, grevler, sel felaketi ve yangınlar, depremler, ham madde fiyatlarında meydana gelen olağanüstü artışlar, aşırı enflasyon veya devalüasyonlar gibi olayların bir mücbir sebep veya beklenmeyen hal teşkil edip etmeyeceği ve bunların tarafların hak ve borçlarını ne ölçüde etkileyeceği hususları dış ticaret sözleşmelerinde “hardship klozu” olarak belirtilmelidir.¹³

Sözleşmede, ileride çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hukukun ve başvurulacak yargı merciinin belirlenmesi büyük önem taşır. Nitekim uluslararası nitelik taşıyan dış ticaret uyuşmazlıkları, tarafların veya en azından bir tarafın yabancı olduğu bir ülkede ve yargı mercileri önünde görülür. Davanın yabancı ülkede görülmesi; yabancı ülkeden avukat temini ve hukuki yardım alınması, yabancı hukukun temini ve tercümesi, yabancı ülkelerde bulunan delillerin toplanması ve mahkemeye sunulması sorunlarını gündeme getirecektir. İhtilafların görüleceği mahkemenin ve uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak hukukun sözleşme aşamasında belirlenmesi ise bu tür güçlükleri ve olumsuzlukları kısmen azaltabilmektedir.¹⁴

Dış ticaret işlemlerinde ithalatçıyı ve ihracatçıyı risklerden koruyan en etkili araçlardan biri de eşyaların sigortalatılmasıdır. Dış ticarete sigorta sistemi iki

¹³ Cemal Şanlı, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, Beta Yayıncılık, 4. Bası, İstanbul, 2011, s.36-37

¹⁴ Şanlı, s.57-69

kısımdan oluşmaktadır. Bunlar nakliyat sigortaları ve ihracat kredi sigortalarıdır. Nakliyat sigortalarında kullanılan sigorta türleri; emtia nakliyatı sigortaları, kıymet nakliyatı sigortaları, tekne ve navlun sigortaları ve sorumluluk sigortalarıdır. Herhangi bir taşıma aracı ile bir yerden bir yere nakledilen her türlü eşya, Emtia Nakliyatı Sigortasının kapsamındadır. Sigortayı, sevk edilen eşya üzerinde sigortalanabilir menfaati olanlar yaptırabilirler. İthalatçının veya ihracatçının eşyanın özelliklerine uygun poliçe seçmesi gerekmektedir. Her tür eşya için standart "All Risk" poliçesi yapmak bazen tehlikeli sonuçlara yol açabilir. Sigorta acentelerinin genellikle aşırı rekabet baskısıyla fiyat düşürmek için bazı riskleri poliçe kapsamı dışına çıkardığı görülmektedir. Örneğin kömür taşımacılığında en önemli risk olan kızışma riskinin istisna tutulduğu poliçe faydasız olacaktır.

İhracat kredi sigortası ise, ihracatçı firmaların ihraç ettiği eşya bedelinin, ticari ve politik risklere karşı belirli oranlarda teminat altına alınmasıdır. İhracat kredi sigortasının temel fonksiyonu üretim aşamasından başlayarak alacağın tahsiline kadar geçen sürede meydana gelebilecek risklerin belirli kurallar içerisinde karşılanmasına olanak sağlamaktır. İhracat Kredi Sigorta Kurumları dünyada ağırlıklı olarak kamu kuruluşu niteliğindedir. Her ülkenin kendi şartlarında sahip olduğu ve ihracatı her açıdan teşvik edecek Eximbankları bulunmaktadır. Ülkemizde de 1987 yılında ihracatı teşvik amacıyla Türk-Eximbank kurulmuştur.

4- Sonuç

Dış ticaret, işletmelere pazar payını artırma, daha fazla kazanç elde etme ve büyüme gibi avantajlar sağlarken aynı zamanda dış ticaret işlemleri iç ticaretten farklı olarak işletmeleri bir takım riskler ile karşı karşıya bırakmaktadır. Dış ticaret işlemlerinden kaynaklanan temel risk unsurlarının öngörülmesi ve önlenmesi sağlıklı bir dış ticaret süreci için önem arz etmektedir.

Sonuç olarak işletmelerin, dış ticaret işlemlerinde ortaya çıkan ve yukarıda ayrıntılarıyla incelenen risk faktörlerini profesyonel bir risk yönetim süreci ile tespit edip çözüme kavuşturmaları; böylece söz konusu risklerin büyük kayıplara neden olabilecek uluslararası ticari uyumsuzlıklara dönüşmesini engellemeleri, işletmelere dış ticarete kalıcı ve başarılı bir pozisyon kazandıracaktır.

Kaynakça

- AKTER, Burak. Küresel Ticaret Temelleri-Riskleri-Finansmanı, Gita Yayınları, Haziran 2014
- BERGAMİ, Roberto. UCP 600 Rules-Changing Letter of Credit Business for International Traders? Int. J. Economics and Business Research, Vol. 1, No.2, 2009
- ÇİFTÇİ, Fatih. Rıfat Yıldız. Dış Ticarete Kur Riski Yönetimi: Temsili Bir Türk Dış Ticaret Firması İçin Uygulama Örnekleri, Atatürk Üniversitesi 16. Finans Sempozyumu, Erzurum, 10-13 Ekim 2012
- DOĞAN, Hulusi. İhracat Pazarlaması ve İşlemleri, Detay yayıncılık, Ankara 2005, s.143
- ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı, <http://www.trb.com.tr/iso-14001-cevre-yonetim-sistemi/> (28.02.2017)
- SITPRO Guides Methods of Payment in International Trade, <http://www.iptu.co.uk/content/pdfs/paymentmethods.pdf> (09.03.2017)
- KAYA, Ferudun. Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi, Beta Yayın, İstanbul, Eylül 2015
- KAYMAKÇI, Oğuz. Nuri Avcı ve Recep Şen. Uluslararası Ticarete Giriş Teori, Politika ve Uygulama, Nobel yayın Dağıtım, İstanbul, 2007
- ONURSAL, Erkut. Mevzuat ve Teknik Yönleri İle Dış Ticaret, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013
- POLAT, Ali. Uluslararası Ticarete Risk Yönetimi, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul 2008
- POLAT, Ali. Uluslararası Ticarete Risk Yönetimi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 2007
- ŞANLI, Cemal. Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, Beta Yayıncılık, 4. Bası, İstanbul, 2011
- TOMANBAY, Mehmet. Uluslararası Ticaret ve Finansmanı, Gazi Kitabevi, Ankara, Temmuz 2014
- YILDIRAN, Mustafa. Mustafa Tanyeri. Reel Sektör İşletmeleri İçin Döviz Kuru Risk Yönetimi, Turhan Kitabevi, Ankara, Mayıs 2006

YAZAR HAKKINDA

Hatice DİNDAR KOÇ

Gümrükler Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
H.Dindarkoc@gtb.gov.tr
0312 449 32 59

1989 yılında İzmir'de doğdu. Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2012 yılında mezun oldu. Aynı Üniversitenin İşletme Anabilim Dalı Uluslararası İşletmecilik bölümünde tezli yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. 2014 yılının Ocak ayında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nda gümrük memuru olarak başladığı görevini, 2014 yılı Temmuz ayından itibaren Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı olarak halen sürdürmektedir.

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞINDA

Türk Gümrük İdaresi'ndeki Yönetişim Modeli

Çağtay HALAÇ

Ayvalık Gümrük Müdürlüğü
Gümrük Şefi

Özet

Bu makalede Gümrük İdaresi'ndeki Yönetimsel Dönüşümün yeni kavramı “yönetişim” modeli ele alınmıştır. Yönetişim ise Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ile hayatımıza girmiştir. Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı 1980’li yılların sonlarından itibaren Avrupa ve ABD den başlayarak dünyaya yayılan küresel bir yönetim modelidir. Bu modelde geleneksel anlayıştan farklı olarak bir takım ilkeler belirleyicidir. Bunlar verimlilik, açıklık (anlaşılabilirlik), şeffaflık (izlenebilirlik), hesap verebilirlik gibi kamunun uygulaması gereken yeni ilkelerdir. Makalede, yönetişimin bu ilkeleri ışığında hayata geçirilen yeni projeler ele alınmakta, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nda yeni yönetim modellerinin uygulanabilirliği teorik olarak sorgulanmaktadır.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışında Türk Gümrük İdaresi'ndeki Yönetişim Modeli

Türk Kamu Yönetimi 1980'li yılların sonundan itibaren küresel bir akım haline gelen Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ile birlikte yeni ilkeler ve yeni kavramlar ile tanışmaya başlamıştır. Bu değişim sürecinde özellikle son yıllarda kamu yönetimi alanında sıklıkla kullanılan kimi kavramların ise mevzuata girdiği görülmektedir. Bu kavramları; yönetim, hesap verebilirlik, saydamlık, açıklık, vatandaş odaklılık, sonuca odaklılık, sürekli gelişme, kalite, standart, misyon ve performans olarak sıralamak mümkündür. Ayrıca ilgili mevzuatlarda etik değerlere büyük önem verildiği görülmektedir (Arap ve Yılmaz, 2005: 252). Bunun devamında 2000'li yıllardan sonra yasama faaliyetlerinde görülen düzenlilik ve kararlılık kamu yönetimindeki değişimin ivme kazanmasını sağlamış, bu sayede gümrüklerdeki değişimin de çıktılarına ulaşılmaya başlanmıştır. Gümrük İdaresi'ndeki değişim süreci halen dinamik bir yapıda devam etmekte ve özellikle kamu-özel sektör/sivil toplum örgütü işbirliğini yansıtan yönetim modeli somut çıktıların ilk örneğini oluşturmaktadır.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ile kamu hizmetleri sunumunun geleneksel yöntemlerin aksine paylaşımcı bir anlayış ekseninde kamu-özel sektör işbirliğine dayalı formüllerin aktif olarak kullanılması amaçlanmıştır. Bu düşünce doğrultusunda gerek kamu hizmetlerinin üretilmesinde, gerekse kamu yararının korunmasında tek alternatifin devlet olmadığı, özel sektörün de sisteme dahil edilerek farklı çözümler üretilebileceği, hatta bu süreçte devletin tekeli vasfının kırılarak üretimden ziyade düzenleyici ve denetleyici bir rol üstlenmek suretiyle etkinliğinin ve verimliliğinin artırılacağı benimsenmiştir. Yönetişim (governance) olarak kavramsallaştırılan bu yapıda kamu yönetimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan kompleks bir sistem ve bunların kendi aralarındaki ilişkiler ağını oluşturan etkileşimler olarak tanımlanmaktadır. Yeni kamu yönetimi (new public management) anlayışının örgütsel yapıları ve ilkeleri 20. yüzyılın son çeyreğinde uluslararası örgütler aracılığı ile gelişmekte olan ülkelere ihraç edilirken modelin bazı yetersizliklerini telafi etmek amacıyla sis-

“

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ile kamu hizmetleri sunumunun geleneksel yöntemlerin aksine paylaşımcı bir anlayış ekseninde kamu-özel sektör işbirliğine dayalı formüllerin aktif olarak kullanılması amaçlanmıştır.

teme yeni ilkeler eklenerek söz konusu ülkelere göre yeniden düzenlenmiştir. Bu sayede kamu yönetiminin verimli işlemesi için gerekli altyapının olmadığı bu ülkelerde özellikle iyi işleyen bir piyasa ekonomisi ve demokratik idarenin yeni kamu yönetimi anlayışı için gerekli olduğu göz önüne alınarak yeni ilkelerle iyi yönetim (good governance) kavramı oluşturulmuştur (Eryılmaz, 2010: 27). Yakın geçmişte küresel olarak yaşanan bu süreçte Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Avrupa Birliği gibi oluşumlarla uzun yıllardır sıkı bir işbirliği içerisinde olduğu düşünüldüğünde Türk Kamu Yönetimi'nin iyi yönetim kavramı ile tanışmakta gecikmediği söylenebilir.

Ülkemizde 1980'li yıllarda özelleştirme programları ile özel sektör sisteme dahil edilmeye başlanmış, 1990'lı yıllarda ise özelleştirmelere kamuoyundan gelen tepkiler ve bunun sonucu İdari Hukuku'nun bundan etkilenerek aldığı kararlar ile süreç yavaşlamış alternatif formüller devreye sokulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda kamu-özel ortaklıkları olarak kavramsallaştırılan ve özel sektör ile kamunun entegrasyonunun yeni bir boyutunu oluşturan yeni organizasyonlar sayesinde özellikle büyük finansman gerektiren altyapı yatırımları gündeme gelmiştir. Kamu hizmeti olarak nitelendirilen ve devlet eliyle gerçekleştirilen hizmetlere özel sektör katılımının genel adı olan kamu-özel ortaklıkları ile kamu kesiminin finansman ihtiyacı temelinde finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi, kamu borçlarının azaltılması, sermaye harcamalarının

“

**Kamu yönetiminde
yönetişim stratejisi
çerçevesinde hayata
geçirilen en başarılı
çalışmalardan biri de
Gümrük Kapılarının
Modernizasyonu
Projesi'nde Gümrük ve
Ticaret Bakanlığı ile TOBB
(Türkiye Odalar ve Borsalar
Birliği) arasında yapılan
anlaşmaya bağlı olarak
birçok sınır kapısının
yenilenmesini gösterilebilir.**

arttırılması, işlem maliyetlerinin azaltılması, hizmet maliyetlerinin düşürülmesi, yatırım ve hizmetlerde tasarruf sağlanması, kamu ile özel kesim arasında dengeli bir risk dağılımının gerçekleştirilmesi, bütçe dengesinin sağlanması amaçlanmıştır (Güzelsarı, 2009: 43). Günümüzde bu şekilde alternatif yönetim stratejilerinin geliştirilmesi gerek hükümetler gerekse yerli ve yabancı uluslararası finans kuruluşları ile Avrupa Birliği tarafından da savunulmakta ve teşvik edilmektedir (Güzelsarı, 2009: 43). Türkiye'de de kamu hizmetlerinin önemli bir bölümü, uluslararası/üstü yapıların da desteğiyle yönetim uygulamalarını referans alan kamu-özel ortaklık modellerinden biri seçilerek sunulmaya başlanmıştır.

Kamu yönetimindeki yeni yaklaşımlar sonucu tanıştığımız bu sistemde, kamu ve özel sektörün oldukça karmaşık ve bol alternatifli bir yapıda ortaklıklarına rastlamak mümkündür. Yap-işlet-devret, yap-kirala, işletme hakkı devri, tasarla-yap-finanse et-işlet modeli, geliştir-işlet modeli gibi hizmetin niteliğine ve kamu ile özel sektörün beklentilerine bağlı olarak şekillenen onlarca ortaklık modeli arasından taraf-

larca konsensüs sağlanan en uygununun seçilmesiyle oluşturulan işbirliği, kısa sürede 1980'lerin katı özelleştirme politikalarının yerine ikame edilmiştir. Neo-liberal ideoloji ekseninde şekillenen bu sisteme, kamu işçilerine yönelik işten çıkarmalar, taşeronlaştırma-sendikasılaştırma, kamu hizmetlerinin ücretlendirilmesi, işsizlik ve yoksulluğun artması gibi eleştiriler yöneltile de diğer taraftan kamu kaynaklarının kullanılmasında sağlanan verimlilik, kamu hizmet sunumu için alternatif finans kaynaklarının devreye sokulması, kaliteli hizmet sunumu, açıklık ve şeffaflık, sorunların çözümüne yönelik halkın beklentilerine uygun dinamik bir yönetim gibi yeni kamu yönetimi anlayışının getirdiği artı değerleri göz ardı etmemek gereklidir.

Kamu hizmetlerinin sunumunda özellikle de altyapı yatırımlarında yönetime dayalı projelerden sıkça faydalanılmaktadır. Kamu yönetiminde yönetim stratejisi çerçevesinde hayata geçirilen en başarılı çalışmalardan biri de Gümrük Kapılarının Modernizasyonu Projesi'nde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) arasında yapılan anlaşmaya bağlı olarak birçok sınır kapısının yenilenmesini gösterilebilir. Yap-işlet-devret modelinin seçildiği bu ortaklıkla, bugüne kadar Amerika Birleşik Devletleri ile Meksika arasındaki sınır kapısından sonra yolcu-araç ve insan sirkülasyonu açısından dünyanın en büyük ikinci kara sınır kapısı olma özelliği bulunan Kapıkule Gümrük Kapısı (Bulgaristan) da dahil olmak üzere İpsala (Yunanistan), Gürbulak (İran), Cilvegözü (Suriye), Habur (Irak), Sarp (Gürcistan) ve Hamzabeyli (Bulgaristan) kara sınır kapıları tüm altyapı hizmetleri ile birlikte sıfırdan inşa edilerek hizmete sokulmuştur. Projenin diğer bir özelliği ise yenileme çalışmaları yapılırken hizmet sunumuna ara verilmemiş olması ve tüm teknolojik imkanlar kullanılarak mümkün olabilecek en kısa sürede gümrük kapılarının modernize edilerek Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na teslim edilmiş olmasıdır.

Türkiye Gümrük Kapılarının Modernizasyonu Projesi ile Ortadoğu ve Asya'dan Avrupa'ya uzanan uluslararası trafiğin yoğun olduğu kritik bir güzergahta, dünyanın en modern dizayn edilmiş kara sınır kapılarına sahip olmuş-

“

Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Avrupa Birliği gibi oluşumlarla uzun yıllardır sıkı bir işbirliği içerisinde olduğu düşünüldüğünde Türk Kamu Yönetimi'nin iyi yönetim kavramı ile tanışmakta gecikmediği söylenebilir.

tur (Halaç, 2012: 38). Söz konusu sınır kapılarında hizmet sunumundan faydalananların büyük çoğunluğunun yabancılar olduğunu düşündüğümüzde, ülkenin imajı açısından projenin önemi bir kat daha artmaktadır. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla birlikte ön plana çıkan yönetim modelinin somut çıktılarına kolayca ulaşılabilen bu uygulamada kurumun diğer bir kazanımı ise gümrük kapılarında asli gümrük işlemleri dışında kalan ve daha önce kurum personeline gerçekleştirilen temizlik, kantar, yemek hizmetleri gibi tali hizmetlerin özel sektör tarafından serbest piyasa koşullarında ve daha kaliteli olarak sunulması ile personel ve işletme giderlerinde sağlanan tasarruf olmuştur. Projeyi mercek altına aldığımızda söz konusu ortaklığa ait altyapı-işletme yatırımının hizmet sunumuna kalite ve verimlilik olarak yansıdığı, bu durumun yeni kamu yönetimi anlayışını tarif eden kavramlar ile örtüştüğü görülmektedir.

Diğer taraftan tüm bu faaliyetlerin geleneksel yöntemlerle, gerek finans olarak kurumun bütçeden alacağı pay ile gerekse yönetim olarak yoğun bir bürokrasi sarmalında dikey bir hiyerarşik yapılanmada emir komuta zinciri içerisinde gerçekleşemeyeceği muhakkaktır. Bu açıdan örneklendirdiğimiz uygulama, geleneksel kamu yönetimi anlayışı ile yeni kamu yönetimi anlayışı arasındaki farkı teşhir eden elle tutulur somut bir örnek olmasından dolayı önem taşımaktadır.

Kaynakça

- ARAP, İbrahim ve YILMAZ Levent (2005), Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının “Yeni” Kurumu: Kamu Görevlileri Etik Kurulu, s.2.
- ERYILMAZ, Bilal (2010), Kamu Yönetimi, Okutman Yayıncılık, 3. Baskı, s.27, Ankara.
- GÜZELSARI, Selime (2009), Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve
- Uygulama Merkezi, Yayın No.5, s.43, Ankara.
- HALAÇ, Çağtay (2012), Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Gümrük İdaresi'ne Yansımaları, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Projesi, s.38.

YAZAR HAKKINDA

Çağtay HALAÇ

Ayvalık Gümrük Müdürlüğü
Gümrük Şefi
c.halac@gtb.gov.tr
0 266 312 11 98

1966 yılında Almanya'da doğdu. Trakya Üniversitesi Gümrük İşletme Bölümü devamında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Yüksek Lisansını 2013 yılında tamamladı. 1986 yılında Gümrükler Genel Müdürlüğü'nde başladığı meslek hayatı boyunca 15 ten fazla Gümrük İdaresinde görev yaptı. Hakemli dergiler dahil olmak üzere birçok mesleki dergide makalesi yayınlanmış olup halen Red Klaus isimli mevzuat sitesinin koordinatörlüğünü yapmaktadır.

UYUŞTURUCU MADDE VE ALKOL

Bağımlılığında Ailenin Rolü

Ercan MUTLU

Ankara Numune Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Amatör Kliniği Sosyal
Hizmet Uzmanı

Giriş

Uyuşturucu madde ve alkol kullanımı ile bağımlılığı, bireyin kimyasallarla (bir kısmı tıp için bir kısmı da tıp dışında kullanılan maddeler) kurduğu ilişkide özdenetim ve özerkliğini kaybetmesi, özgür olamama ve özgüllüğün ortadan kalkmasıyla gelişen çok boyutlu ve çok yönlü sorunsaldır. Bu kimyasalların ortak yönü beyin ve bağlantılı sistemleri etkilemesi, yaşam için gerekli olmaması ve sahte bir iyi oluş hali yaratmasıdır (Doğan, 2000, s. 139). Günümüzün önemli sorunlarından biri olan alkol ve alkol dışı madde bağımlılığı sorunu yalnız bireyi değil, bireyin içinde bulunduğu aileyi de etkilemektedir.

Bağımlılık tedavisinde kısa bir süre öncesine kadar bağımlı birey odak alınmaktaydı ve bağımlı bireylerin yakınları önemsenmemekteydi. Alkol bağımlısı birey, özellikle de erkek olan bağımlı birey yıllar boyunca araştırmaların ve tedavilerin neredeyse tümünde en büyük dikkati üzerinde toplamıştı. Alkol bağımlısı birey üzerinde olan bu odaklanma 1950'li ve 1960'lı yıllarda Joan Jackson'un çalışmalarıyla değişikliğe uğramıştır. Jackson'un çalışmaları ile alkol bağımlılarının eşleri ve akrabaları için kurulan adsız alkoliklerin (AA) özerk kolu olan Al-Anon'un doğması ve büyümesi bir paralellik göstermekteydi. Jackson'un çalışmaları temel odaklanmayı bütün aile üyelerini ve ilişkisel bir bakış açısını da içerecek şekilde genişleterek bağımlılığı ele alışı çarpıcı bir biçimde değiştirmiştir (Brown ve Lewis, 2008, s.279-280).

Jackson'un çalışmalarından sonraki araştırmalar, sadece alkol bağımlısı birey üzerinde odaklanmaktan çıkarak, alkol bağımlısı bir üyesi olan ailelerdeki etkileşimler ve gelişmelere dikkat çekmeye başlamıştır. O zamana kadar sadece alkol bağımlısı birey için kabul gören hastalık kavramı, ailedeki her bireyin bağımlılıktan etkileneceğinin anlaşıldığı noktada "aile hastalığı" kavramına çevrilmiştir. Daha sonra eş bağımlılık (codependence) olarak genişletilen bu terim, alkol bağımlısı bireye yönelen uyumsuz ve sağlıklı tepkileri tarif etmek üzere türetilmiştir. Buradaki vurgu yine ilişkiseldir. En geniş anlamıyla karşılıklı bağımlılık ifadesi başka birinin hakimiyetine tepkisel, itaatkar biçimde karşılık vermeyi tanımlamaktadır (Brown ve Lewis, 2008, s.279-280).

Bağımlı aile, aile üyelerinden birinin bağımlılık sorunu yaşadığı veya bu durumu telafi etmeye çalışan ailedir. Aile üyeleri bağımlı bireyin kontrol kaybına rağmen aileyi ayakta tutmak için mücadele ederler ve bu bir arada tutmayı bağımlı bireyin kontrol kaybı olduğu inkarına katılarak yaparlar. Bu başlı başına bir görevdir. Aile, farkındalıkla ilgili belli algıları sistematik olarak konu dışı bırakarak, algılanan duruma alternatif açıklamalar türeterek sebep ve sonuç ilişkisini tersine çevirerek veya karıştırarak bunun üstesinden gelmeye çalışır. Bu tabloda aile üyelerinin ihtiyaçları, istekleri ve hissettikleri bağımlı bireylerinkine göre ikinci plandadır. Bu durum ailelerin kimliğine ve gün-

“

Kimlik bocalamasından çıkamayan ve olumsuz bir kimlik geliştiren ergen, madde kullanımı gibi önemli sorunlarla karşı karşıya kalabilir.

lük davranışlarına iyice entegre olur ve aile sisteminin parçası olur. Bu aile sisteminin bütün aile üyeleri için bir bedeli vardır. Aile içinde fiziksel ve duygusal belirtiler ortaya çıkar ve bireysel gelişim sıklıkla ailenin sürdürülmesi için feda edilir. Bu bağlamda profesyonellerin müdahalesi ortaya çıkan bu belirtilerin hafifletilmesi ve bireysel gelişimin yeniden canlandırılmasıdır. Bunu sağlamanın yolu aile üyelerini aile sisteminden uzaklaşmalarını sağlamak veya sistem içindeki yerlerini değiştirmeye yardımcı olmaktır (Schmid, 2008, s. 353).

1. Bağımlılığın Aile İşlevlerine ve İlişkilerine Etkisi

Yapılan çalışmalar incelendiğinde aile işlevlerinin çeşitli araştırmacılar tarafından ele alındığını göstermektedir. Ognburn, ailenin ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, din eğitimi vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak gibi yedi işlevi üzerinde durmuştur (Ogburn, 1963, s.467; aktaran, Bulut, 1993, s.3). Ronnau ve Poertner aile işlevlerini paradan sağlığa, duygulardan kendini ifade etmeye gibi çok geniş biçimde ele almıştır (Ronnau ve Poertner, 1993; aktaran, Nazlı, 2003, s.38). Berger ve Berger ise aile işlevlerinden cinsellik, doğurganlık ve birincil toplumsallaşma üzerinde daha yaygın bir anlaşmanın olduğunu ifade etmişlerdir (Berger ve Berger, 1979, s.94; aktaran, Karataş, 2001, s.91).

Madde bağımlılığını aile işlevlerine ve ilişkilerine etkisi bağımlı bireyin hem eş ile ilişkileri hem de çocuğu ile ilişkiler açısından ele alınabilir. Eş ile ilişkiler yönünden ele alındığında bağımlılığın evliliği birçok yönden etkilediği görülmektedir. Bağımlı bir aile üyesinin

varlığı evlilikten beklenen rollerde değişiklikler ortaya çıkarmakta ve evlilikte yeniden yapılanma meydana getirmektedir. Bağımlılık süreci ile birlikte eşler arasında denetim mekanizması devreye girmekte ve bu durum çok özellikli bir ilişkiye neden olmaktadır. Ailenin korunmasından çocuklara ilişkin sorumluluk ve ödevlere kadar aile sisteminin devamını sağlamaya yönelik birçok görev eşe bırakılmaktadır. Böylelikle, aile sisteminin devamında eş belirleyici bir rol oynamaktadır. Çocuk ile ilişkiler açısından ele alındığında ise ebeveynlerde madde kullanımı ile çocuklarda görülen sorunlu davranışlar arasında nedensel bir ilişki görülebilir. Aile içi ilişkinin niteliği ve biçimi bu sorunlu davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ebeveynlerde madde kullanımı, çocukların gelecekte benzer bir sorunu yaşamasına neden olabilir. Bağımlı ebeveyne sahip çocuklarda depresyon, anksiyete, düşük benlik saygısı, bilişsel işlevlerde düşüklük görülmektedir. Bu çocuklarda aynı zamanda evden kaçma, yalan söyleme, kavga etme, hırsızlık yapma gibi ciddi davranışsal sorular görülebilmekte ve bu nedenle çocuklara sıklıkla davranım bozukluğu tanısı konulabilmektedir (Eke, 2007, s.270).

Ailede, alkol kötüye kullanımı çocuk ihmali ve istismarları vakalarında en yaygın faktörlerden biridir ve çocuklara çok ciddi zarar verir. Ailelerinde alkol problemi varsa çocukların sosyal yaşamı ciddi ölçüde sınırlanır. Kötü bir manzarayla karşılaşmaları korkusuyla arkadaşlarını evlerine getirmede kendilerini mahcup hissederler. Eğer ihmal ediliyorsa arkadaşlarının evlerinin bu durumunu görmelerini istemezler (Fanti, 1990, s.132-133).

2. Bağımlı Ailesinde Roller ve Kurallar

Bağımlı ailesinde roller Wegscheider (1981) tarafından aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Baş Yapıcı: Bu aile üyesi, problemleri içiciye duygusal yönden en yakın aile üyesidir. Problemleri içiciyi tehdit edebilen krizleri erteler. Baş yapıcı düzenli olarak içicinin davranışlarını gizler ve ailenin devamı için sorumluluğu üstlenir. Problemleri içici, eşlerden biri olduğunda baş yapıcı genellikle diğer eştir. Problemleri içici anne ya da babadan biri ise baş yapıcı genellikle en büyük çocuktur. Eğer, alkol kötüye kullanımı olan en

büyük çocuksa baş yapıcı bir veya daha fazla ebeveyn baş yapıcı rolünü yerine getirmeye eğilimlidir.

Kahraman: Bu rol ailenin en büyük çocuğu tarafından üstlenilir. Düşük benlik saygısı, yetersizlik ve suçluluk duyguları içindedir. Kaotik aile yaşamı geçişini başka yöne çeker. Başarı yönünden ailenin göstermelik rolündedir.

Şamar Oğlanı: Ailenin yüz karası rolündedir ve ailenin tüm sıkıntılarında suçlanmaya açıktır. Sadece sıkıntılı davranışları ile dikkat çekebilir. Her zaman meydan okuyan ve savunmacıdır. Yaklaşan aile krizi zamanlarında, şamar oğlanı ailenin dikkatini muhtemel problemden uzaklaştırmak için aileyi kurtarmak adına kendi davranışı üzerine çeker.

Yitirilmiş Çocuk: Şamar oğlanı gibi düzenli aile dikkatini sağlamada başarısızdır. Şamar oğlanının aksine iddiasız davranışları nedeniyle hiçbir güçlüğe neden olmaz. Neredeyse aile üyelerine görünmez, izoledir ve kendilik değeri düşüktür.

Maskot: Maskot, şamar oğlanı ve yitirilmiş çocukla çoğu ortaklığa sahiptir. Maskot ailenin jokeridir stres dolu çevrede rahatlama ışığı sağlar. Sıklıkla uygun bir eylemle mizah aracılığıyla dikkat çekmeye zorlayıcı biçimde çabalar. Mizahı kullanma onun gerçek korku hissini kılık değiştirmesidir (Wegscheider 1981, Aktaran; Fanti, 1990, s 128-129).

Ailede ebeveynlerden birinin madde kullanımı kadar çocuklardan birinde de madde bağımlılığı görülebilir. Özellikle ergenlik dönemi madde kullanımı açısından son derece riskli bir dönemdir.

3. Ergenlerde Madde Kullanımı ve Aile

Fiziksel ve ruhsal alanda önemli değişikliklerin yaşandığı, hızlı büyüme ve olgunlaşma çağı olarak nitelenen ergenlik döneminin en önemli psikososyal özelliği kimliğin kazanılmasıdır. Ailesinden bağımsızlaşmaya başlayan ergen için bu dönemde arkadaşlık ilişkileri çok fazla önem kazanır. Genç, arkadaş gruplarına dahil olabilmek için kendini onların etkisine bırakır. Anne ve babanın yerini özdeşim kurdukları kişiler alır ve ergen bu kişilere benzemek ister. Bu dönemde kimlik karmaşası tüm gençlerin yaşadığı

doğal bir süreç olarak belirlemektedir. Kimlik bocalamasından çıkamayan ve olumsuz bir kimlik geliştiren ergen, madde kullanımı gibi önemli bir sorunlarla karşı karşıya kalabilir (Kalyoncu, 2009, s. 209-210).

3.1. Ergenlerde Madde Kullanımına Neden Olan Aile Faktörleri

Ergenlerde madde kullanımına neden olan tek bir risk etkeninden ziyade arkadaş grubuna bağlı, ebeveyne bağlı, kişiye bağlı, toplumsal, kültürel ve biyolojik risk etkenleri gibi birkaç risk etkeninin bir araya gelmesinden bahsedilebilir. Ancak çalışmanın konusu açısından bu gözden geçirmede aile/ebeveyne bağlı risk faktörleri ele alınacaktır.

Aşağıda ergenlerde madde kullanımı öncesinde ailesel risk faktörlerinin listesi yer almaktadır. Bu risk faktörleri madde kullanan ergenlerde, madde kullanmayan ergenlerin aksine önemlidir. Bu faktörler şöyle sıralanabilir:

- Tartışma, kavga, çatışma, çalma, aile krizi ya da yüksek stres içeren davranışlar gibi ailede önemli negatif davranışların varlığı,
- Otoritenin daha az paylaşılması, kötü iletişim ve problem çözümünün ortaklaşa yapılmaması gibi kendine özgü ailesel ortamlar,
- Ebeveynle ilgili örnekler ve etkiler:
- Ebeveynde madde kullanımı, madde kullanmayan ancak aşırı talepkar ya da aşırı koruyucu ebeveyn

“

Olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi, anne-babanın çocuklarının hayatları ile ilgili olmaları, aile içinde tutarlı kurallar ve sınırlar, ebeveyn çocuk arasında bağ olması ergenlerde madde kullanımını önleyici etkenler olarak sıralanabilir.

(Çocuğunun madde kullanımına son vermek için ona gözdağı verip onu tehdit eden ebeveynler bu şekilde çocuğu madde kullanan arkadaşlarına daha fazla iter ve kendilerinden uzaklaştırır),

- Ebeveyn yokluğu,
- Aşırı pasif anneler,
- Ergenlerin, ebeveynlerinin madde kullanımını onayladıklarını algılaması,
- Klasik olmayan ebeveynler (üvey ebeveyn, ebeveynin ve partnerlerin evlenmeden birlikte yaşaması, çoklu partnerler),
- Ebeveynin çocuğuna yakınlık eksikliği,
- Ergenin, ebeveynlere hissettiği yakınlık eksikliği,

- Ergenlerin, ebeveynlerinden özellikle de babalarından sevgi ve destek konusunda yetersizlik hissetmesi,
- Ebeveynler tarafından dayatılan katı kontroller ya da disiplin konusunda ebeveynler arasında anlaşmazlık,
- Yasal problemi ya da antisosyal davranışları olan ebeveynler,
- Ebeveynlerin ideal olarak olmasını istedikleri çocuk ile gerçekte nasıl olduğu konusundaki algılamaları arasındaki uyumsuzluk,
- Etkisiz baş etme mekanizmalarının kullanımı,
- Alkol ve maddenin bir aile baş etme mekanizması olarak kullanılması (Powers ve Matano, 2008, s. 85-86).

Bununla birlikte, olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi, anne-babanın çocuklarının hayatları ile ilgili olmaları, aile içinde tutarlı kurallar ve sınırlar, ebeveyn çocuk arasında bağ olması ergenlerde madde kullanımını önleyici etkenler olarak sıralanabilir (Ögel ve diğ­erleri, 2003, s.15). Ayrıca ailesel etkileşimlerle ilgili pozitif bağlanma, duygusal destek ve ciddi eleştirme­nin bulunmaması, temel güven duygusu, ebeveynin çocuğu izlemesi, açık kurallar ve beklentilerin olması ergenler için koruyucu faktörler olarak ele alınmıştır (Kafetzopoulos, 2006, s.63).

4. Çocuk ve Ergenlerde Madde Kullanımının Önlenmesinde Ebeveynlerin Yapması Gerekenler

Çocuk ve ergenlerde madde kullanımının önlenmesinde ebeveynlerin yapması gerekenler şu şekilde sıralanabilir (Ögel ve Erol, 2005, s.46-80):

1. Ebeveynler, sigara, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddeler hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
2. Ebeveynler, çocuklarıyla sigara, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddeler hakkında konuşmalıdırlar. Bununla birlikte ebeveynlerin maddeler hakkında çocuklarına verdikleri bilgiler, çocukların yaşlarına uygun bilgiler olmalıdır. Okul öncesi dönemde olan bir çocuğa evde bulunan zehirli ve zararlı maddeler (çamaşır suyu, boya vb) gösterilebilir ve bu maddelerin kutularında yazanlar çocuğa okunmalıdır. Daha sonra bunlar açıkta bırakılmamalıdır. Çocuklara, ilaçların gereksiz yere kullanıldıkları zaman vereceği zararlardan söz edilmelidir. İzin verilmedikçe ilaçların şişesini eline dahi almaması gerektiği anlatılmalı ve ilaç şişeleri gizli yerlerde tutulmalıdır. Yine bu dönemde her sabah ne giyeceğine karar vermesi örneğinde olduğu gibi çocuklara karar verme alışkanlığı kazandırılmalı, hangi yiyeceklerin yararlı hangilerinin zararlı olduğu anlatılmalıdır.6-9 yaş arası dönemde aile kurallarını öğrenmeleri için çocuklara ailenin değerleri ve kuralları anlatılmalıdır. Sağlıklı olmanın öne-

mi gündeme getirilmelidir. Çocuklara, çocuklar için alkol ve sigarının yasak olduğu öğretilmelidir. İçinde ne olduğunu bilmediği maddeleri denememeleri gerektiği anlatılmalıdır.10-12 yaş arası çocuklara, sigara kullanma riski bu dönemde başladığı için sigara, alkol ve uçucu maddelere ilişkin bilgiler verilmeli, çocuklar spor gibi yeni arkadaşlıklar edinecekleri ve eğlenecekleri etkinliklere yönlendirilmelidir. Çocuklara hayır deme becerisi kazandırılmalı; ayrıca günlük gazetelerde yer alan madde bağımlılığının olumsuz sonuçlarıyla ilgili konular çocukla birlikte tartışılmalıdır. Ergenliğin başlangıcında ebeveynler çocuklarının arkadaşlarını ve onların ebeveynlerini tanımalıdır. Çocuklarının gittikleri yerleri bilmeli ve yaptıklarından haberdar olmalıdırlar. Maddeler ve etkileri hakkında çocuklarıyla konuşmalıdırlar.

3. Ebeveynler aile değerlerini çocuklarına öğretmelidir.
4. Ebeveynler, çocuklarıyla iyi bir iletişim kurmayı öğrenmelidir.
5. Ebeveynler, çocuklarına sorun çözme becerisi kazandırmalıdır.
6. Ebeveynler, çocuklarına seçim yapabilmeyi ve sorumluluk kazandırmayı öğretmelidir.
7. Ebeveynler, çocukları için sınırları iyi çizmeli (açık ve anlaşılır) ve kurallar koymalıdır.
8. Ebeveynler, çocuklarının yalnızca yanıtları üzerinde odaklanmamalı iyi yaptığı şeyleri de fark edip onları ödüllendirmelidir.

Kaynakça

- Brown, S., Levis, V. (2008). Alkolik aile gelişimsel bir iyileşme modeli. I. Yalom, (Ed), Alkolizm Terapisi içinde (279-318). İstanbul: Prestij Yayınları.
- Doğan, Y.B. (2000). Madde kullanımı ve bağımlılığı. I. Sayıl, (Ed), Ruh Sağlığı ve Hastalıkları içinde (139-148). Ankara: Antip A.Ş.
- Eke, C. (2007). Bağımlı ebeveynlerin çocukları. Ö. Kültegin, (Ed), Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler içinde (267-276).
- Fanti, G. (1990). Helping the Family. S. Collins, (Ed), Alcohol Social Work and Helping içinde (125-150). New York.

- Kalyoncu, A. (2009). Plastik Düşler. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri AŞ.
- Karataş, K. (2001). " Toplumsal değişme ve aile." Toplum ve Sosyal Hizmet. 12 (2): 87-96.
- Kafetzopoulos, E. (2006). Risk and Protective Factors in Adolescent and Youth Drug Use. Poland: Council of Europe.
- Ögel K., Taner, S., Yılmazçetin, C. (2003). Ergenlerde Madde Kullanım Bozukluklarına Yaklaşım Klavuzu. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel K., Erol, B. (2005). Çocuklarda, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Powers, R.A., Matano, R. (2008). Madde kullanımı ve suistimalli. I. Yalom, (Ed), Ergen Terapisi içinde (85-152). İstanbul: Prestij Yayınları.
- Schmid, J. (2008). Alkolizm ve aile. I. Yalom, (Ed), Alkolizm Terapisi içinde (353-394). İstanbul: Prestij Yayınları.

YAZAR HAKKINDA

Ercan MUTLU

Sosyal Hizmet Uzmanı

1977 yılında Eskişehir’de doğdu; lisans ve yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında doktora eğitimine devam etmektedir. Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Amatem Kliniği’nde sosyal hizmet uzmanı ve Kto Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde yan zamanlı öğretim görevlisidir.

Yeşim YAZICI

ELECTROLUX Anonim Şirketi
Demand Planning And Customs
Compliance Specialist
(Talep planlama ve Gümrük
Uyum Uzmanı)

Sorunsuz İhracat ve MARKALAŞMA

Ürünlerimizin ihracat yaptığımız ülkede sorunsuz dolaşabilmesi için o ülkedeki bürokrasiyi, pazarın durumunu iyi analiz etmeli, maliyetleri çalışmalıyız.

Bürokratik açıdan ülkeden ülkeye değişen kriterlere bakarsak bir ülkenin gümrük girişinde testten geçen bir ürün, diğer ülkede yetersiz kabul edilebilir. Örneğin ürünün ithalatçı ülkenin ilgili bitki sağlık kurallarına da uygun olacağı hususu onaylatılmalıdır. Yaş meyve ve sebze, bakliyat, bitkisel yağlar, kuru ve kurutulmuş meyvelerden oluşan tarımsal ürünler, ihracatta zorunlu standart denetimine tabidir. Bu maddelerin ihracatında ilgili Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenleri Grup Başkanlığına müracaat edilir. Yapılan kontroller sonucunda ürün ihracata uygunsuzsa ihracatçıya “Kontrol Belgesi” verilir.

Yaş meyve ve sebzedem vurmüşken 2012 yılında Rusya ile yaşanan yaş meyve sebze ihracatı krizini unutamıyorum; ilaçların etiketlerine uymayı yüksek dozda tarım ilaçları kullanan üretici, meyve ve sebze de pestisit (iyi anlamda kalıntı, işin aslı böcek zehiri) bırakılmasına sebep olmuştu. Burada etiketi okumayan üreticiye mi, ürünü satan satıcıya mı, gıda denetimi yapmayan otoriteye mi veyansın etmeli? Sonunda önlemler arttı, ne çok bürokrasi var diye kızdığımız otorite yani Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı her parti ürünü analiz etmeye başladı, bunun yarattığı zaman kaybı ise satıcıları Ürdün, Fas ve Mısır' a yönlendirdi. Diğer taraftan sebze- meyve ihracatçımız yatırımlarını yurtdışına kaydirdi. Ekonomi projeksiyonu nasıl da değişiyor, bu durum bana

“

Yaş meyve ve sebze, bakliyat, bitkisel yağlar, kuru ve kurutulmuş meyvelerden oluşan tarımsal ürünler, ihracatta zorunlu standart denetimine tabidir.

önlemlerin ne kadar gerekli olduğunu hatırlatıyor. ISO standartlarının temelini oluşturan klasik puko döngüsü vardır: planla, uygula, kontrol et, önlem al; sistematik ol, stratejik liderlik, iş adımları arası /görevli kişi/ departmanlar/ kurumlar arası sınırları kaldır vs. Compliance dediğimiz uyma/itaat kavramı Amerikan şirketlerinde o kadar güzel kurum politikası olmuş ki yukarıdan aşağıya herkes uyuyor ve uyguluyor, bu topluma da yansımış, dünya haritasında birçok ülkenin yerini bilmeyen Amerikan vatandaşı bu bilimsellikten, kuralcı yapıdan güç alıyor.

Bürokratik sorunlarla karşılaşmamak, en önemlisi uluslararası arenada kredibilitemizi düşürmemek için daha sistematik olmalıyız. Peki değil miyiz? Hızlı değişen, çalışkan, akılcı metodolojileri kullanan bir toplum olmaya başlamış olmamız beni çok mutlu ediyor; çok şey değişiyor, en azından şimdilik çok fazla inovasyon yapamasak da imovasyon yapabiliyoruz (imovasyon: bir nevi imitasyon Çin modeli diyorlar ama anlamı basite indirgenmemeli, şans verilmeli; başkalarının başarılarından ya da geçmiş başarılarından ders alma, onları taklit etme denebilir).

İhracat yaptığımız ülke ve ilgili bölgedeki politikayı takip etmeliyiz. Nitekim geçmişte yaşanan Ukrayna krizi nedeni ile Rusya batılı ülkelerden 1 yıl süre ile gıda alımını durdurmuştu, böyle durumlarda bu açığı Türkiye pazarı kapamalıdır. Rusya'da gerçekleştirilen geçen yılki World Food Moscow Fuarı'na bu sene Türkiye' den katılım bir önceki yılın 1/3' ünden fazla

“

İhracatçı yurtdışındaki ithalatçıya teklif göndermeden ürünün mevzuat açısından özelliklerini de iyi bilmeli.

artmış. Rusya, Sovyetler Birliğinden bu yana izin vermediği süt, süt ürünleri alımına da yeşil ışık yakıyor, kapılarını yeniden Türkiye'ye açtı!

İhraç edilen ürün, satış sonrası hizmet de gerektirebilir, satış sonrası hizmet gerektiğinde o ülkede servis açmalı ve o hizmeti verecek dağıtımçı/acentacı kurmalıdır. Yıllar önce Garanti Belgesi müracaatında izlenecek işlemleri not etmişim defterime, satış sonrası hizmetlere gelene kadar neler var sırada; Marka Tescil Belgesi ile yoksa marka tescil müracaatının yapıldığına dair yazı ile başlıyor, akabinde TSE' den uygunluk ya da Bakanlık'tan alınacak uygunluk belgesi, Bakanlıktan alınacak Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik belgesi şeklinde bir akışı içinde işlemler devam ediyor. İhracatçı bu hizmetleri sağlamak için gerekli mali ve teknik alt yapıya sahip değilse orada durması gerekir, durup düşünsün.

İhracatta maliyet arttırıcı faktörler arasında; satış komisyonları, banka komisyonları, akreditif masrafları, ambalajlama, etiketleme, gümrük, ülke içi taşıma, sigorta, ürüne ait belgeler ve bunların çeviri masrafları, depolama gibi olanca masraf fiyat belirlerken göz önünde bulundurulmalıdır. Pazarlama, reklam maliyetleri ise diğer önemli kalemlerdir. Maliyetler deyince aklıma ünlü Japon otomotiv devi Türkiye üreticisinde çalışan bir arkadaşımın anlattığı anı geliyor; firma bir tedarikçisine işçilik ücreti faturası kesiyor; tedarikçinin gönderdiği yedek parça üzerindeki etiket düşmüş ve yedek parçanın ne olduğunu tespit etmek için çalışanın harcadığı zaman maliyetini firma, tedarikçisine fatura ediyor, ne kadar mükemmel değil mi?

Gelelim pazarın durumuna; firma analizleri, aynı ürünleri ihraç eden firmaların fiyatları, rakiplerin hangi pazarlama teknikleri kullandıklarının irdelenmesinin yanı sıra insanlar ve kültürü incelemek (en sevdiğim kısım). Fransızlar, İngilizlerden 4 kat fazla yoğurt yerler, İngilizler İtalyanlardan 8 kat fazla çikolata tüketirler. Amerikalılar diğer ülkelerdeki tüketicilerden 11 kat fazla alkolsüz içecek tüketirler. Japonlar reklama karşı pozitifler onlara yumuşak soyut reklam vereceksin, Amerikalılar reklama karşı negatiftir onlara açıklayıcı bilgilendirici reklam vereceksin. Burada The Culture Code kitabını şiddetle tavsiye ediyorum, yazarı Clotaire Rapaille, keyifli bir kitap; kültürlerin DNA' ları nasıl farklı, şirketler buna uygun nasıl politika geliştirebilir gibi konulardan bahsediyor.

Pazarlama gurusu Jack Trout' un çok yerinde tespitiyle yazımı tamamlamak istiyorum. Yurtdışı pazarlama planında ilk birkaç yıl zarar bütçeleyen Türk firması az diyor. Çünkü bizim firmalarımız 50 ülkeye ihracat yapıp gönderilen her konteynerden kar etmeyi hedeflerler, o yüzden markalaşamazlar. Yeni ülkede yerleşmenin, kendini tanıtmanın sabit maliyetleri vardır. Türkiye'de yıllardır yerleşik çok uluslu firmalara bakın, yeni marka lansmanlarında birkaç yıl zarar bütçelerler ve maliyetleri arasında yeni ürün listeleme maliyeti vardır. Peki, uluslararası marka devleri bu zararı nasıl göze alıyor, neye göre bütçeliyorlar? Tabii ki 3-5 sene sonraki durumu tahmin ederek; bunun için analiz, araştırma, fizibilite yapıyorlar.

Sonuç

50 ülkeye ihracat yap, oralarda bayiler aracılar bulmaya çalış, mal bedelinin çok azını pazarlamaya ayır, birkaç broşür bas gönder. Markalaşma, süreç yönetimi, stratejik planlama adına ne yaptın? Bu anlayışla nitelikli fasonculuktan öteye gidilemez. Tekrar görmek üzere sevgiler...

Örneğin Amerikan kültürüne göre para başarının barometresi, biri sizinle aynı işi yapıyor ve fazla kazanıyorsa bu onun başarısının göstergesidir, para kazanmıyorsanız günde 10 saat de çalışsanız kendinizi işsiz hissedebilirsiniz. Takdir edilen bu para çok çalışmayla kazanılmalı tabii, örneğin Amerikan halkı için Paris Hilton bir başarı imgesi değil, çünkü onun malvarlığı miras kalan servetinden geliyor.

Konuyu toplarsak ihracatçı yurtdışındaki ithalatçıya teklif göndermeden ürünün mevzuat açısından özelliklerini de iyi bilmeli.

1. İhracı yasak ve ön izne bağlı mallar listesine,
2. Standardı ihracatta zorunlu uygulamada bulunan ürünler listesine,
3. İhracatı kayda bağlı mallar listesine bakmalıdır.

YAZAR HAKKINDA

Yeşim YAZICI

ELECTROLUX Anonim Şirketi
Demand Planning And Customs Compliance Specialist
Talep planlama ve Gümrük Uyum Uzmanı
yesimyaz@gmail.com

2002 yılında Uludağ Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu. 2012 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde İşletme alanında yüksek lisansı yaptı. Farklı şirketlerde yürüttüğü çalışma kariyerine Elektrolux AŞ'de devam etmektedir. İthalat ve ihracat işlemleri, depolama, lojistik, tarife, uluslararası ticaret, risk yönetimi, eğitimlik gibi alanlarda bilgi ve tecrübe sahibidir.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikasının GETİREMEDİKLERİ

Sadi VATAN

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri
Savan Danışmanlık

Türkiye'nin dış ticaret hacmi her geçen gün artıyor. Bu durumda gümrüklerde ciddi bir iş yükü oluşturuyor. Bu iş yükünü hafifletmek için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı mavi hattın çok daha ötesine geçecek bir kolaylığı mükelleflerine kullanırmayı amaçladı. Ve tüm gelişmiş ülkelerde kullanılan AEO (YYS) sertifikasını ülkemizin dış ticaretine yön veren firmalarının kullanımına sundular.

Onaylanmış Kişi Statüsüne İlişkin Gümrük Genel Tebliği (Sıra No: 1)'de yapılan son değişikliklerle ithalatta mavi hat uygulaması 15.09.2017 tarihine kadar uzatılmıştı. Bu tarihten sonra sadece YYS sahibi firmalar ithalatta yeşil hat uygulamasına tabi olmaya başladılar. Bugün itibarıyla yaklaşık 170 ithalatçı firma ile 8 lojistik firması YYS sertifikası almayı başardı. Başardı diyorum; çünkü bu belgeyi hak etmek kolay olmadı. Aylar süren uğraşlar verildi ve alt yapı yatırımları için çok ciddi harcamalar yapıldı. Bu konuda emek harcayan pek çok kişi, YYS belgesini sadece mavi hatla elde ettikleri; işlemlerin kısa sürede bitmesi kolaylığını kaybetmemek adına bu belgenin alınması gerekliliğini üst yönetimlerine anlatabildiler ve şu an o kolaylıktan yararlanıyorlar.

Peki bu kolaylık yeterli mi?

Artan dış ticaret hacmimizi ve ülkemizin Avrupa ve Asya arasında bir köprü vazifesi gördüğünü de göz önünde bulundurursak maalesef yeterli değil. Özel-

likle de ihracatımızın çok büyük bir kısmının ithal edilen malların işlenmesiyle olduğunu düşünürsek, YYS Sertifikasını ithalatta; sadece yeşil hattın sağladığı kolaylıkların ötesinde kullanabilmelerini sağlanması gerekir.

Peki bu ne anlama geliyor?

Dış ticaretle uğraşan herkesin bildiği üzere; her yıl 31 Aralık tarihinde yayımlanan ithalat tebliğleri ile ithal edilecek ürünlerin tabi olacağı standartlar ve sahip olması gereken nitelikler belirlenmekte ve uygunluk belgelerinin alınması ile ancak ithalat işlemlerine başlanabilmektedir. Ve asıl ithalatta ki süre kaybı bu aşamada yaşanmaktadır. Şu an hali hazırda TSE ve CE işlemlerinin sonuçlanması haftalar sürebilmekte ve bu durum; gelişen ekonomimizin ivmesini azaltarak ilerlemesine neden olmaktadır.

Şu an ki haliyle YYS sertifikası sadece gümrük işlemlerine başladıktan sonra bir anlam ifade ediyor. Gerçekten dış ticarete yön veren firmaların işlemlerini kolaylaştırmak istiyorsak bu ithalat tebliğlerinde de YYS sahibi firmalara birtakım ayrıcalıklar getirmemiz ve bu belgelerin alım sürelerini ciddi manada kısaltmamız gerekmektedir. Veya daha başka bir yöntem olarak YYS sahibi firmalarımız için piyasa denetimine direkt olarak tabi tutulmaları ile bu olumsuzlukların giderilebileceği kanaatindeyim.

Hep birlikte gelişen Türkiye için el ele...

T.C.
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Tarladan Sofraya Ticarette Güven.

www.hal.gov.tr

GELECEĞİN YÖNETİCİLERİ YETİŞİYOR

Derneğimiz ile faaliyetlerini Boğaziçi Üniversitesi Vakfı çatısı altında yürüten “Argüden Yönetişim Akademisi” arasında yapılan işbirliği çerçevesinde, Gümrük ve Ticaret Uzman ve Uzman Yardımcılarının “Kamuda İyi Yönetişim Sertifika Programı”na katılmaları sağlanmıştır.

Kamu sektörüne yönelik olarak tasarlanan bu program, kamu sektöründe görev alan veya alacak yöneticilerin/yönetici adaylarının “yönetişim ve sürdürülebilirlik” konularında bilinç ve bilgi düzeylerini artırmayı hedeflemektedir. Eğitim programı, katılımcıların bilimsel yöntemler kullanarak topluma katkı sağlayacak kamu politikaları üretme ve uygulamalarına katkıda bulunmayı, kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında katılımcı demokrasiyi artırmayı ve yenilikçi yöntemler ile kamu işletmelerinde hizmet kalitesini artırmayı amaçlamaktadır.

Toplamda 4 modülden oluşan eğitim kapsamında akademisyen ve sektör deneyimi bulunan eğiticiler tarafından 96 saatlik eğitimde güncel örnekler ve uygulamalar hakkında bilgi verilmekte, teorik bilgiler deneyimlerle birleştirilerek anlatılmaktadır.

Eğitim programı aynı zamanda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı işbirliğinde, kamuda görev yapan uzmanların kurdukları toplam 6 farklı STK'nın katkılarıyla (Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği, AB Uzmanları Derneği, Maliye Uzmanları Derneği, KİDDER, Başbakanlık Uzmanları Derneği, Hazine Uzmanları Derneği) yürütüldüğünden, uzmanlar arası diyalogun da güçlenmesine katkıda bulunması bakımından önem taşımaktadır.

Habersiz Olursanız, Haber Siz Olursunuz

www.gumruktv.com.tr

VIS & PRIMAS
— KURUMSAL DANIŞMANLIK & DENETİM A.Ş. —

GÜMRÜKTE İŞİNİZİ ŞANSA BIRAKMAYIN!

YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ STATÜSÜ İLE

GÜMRÜK İŞLEMLERİNİZİ KOLAYLAŞTIRMAK, MALİYETİNİZİ DÜŞÜRMEK VE CEZAI İŞLEMLERE TAKILMANIZI ÖNLEMENİN İÇİN:

VIS & PRIMAS
— KURUMSAL DANIŞMANLIK & DENETİM A.Ş. —

"VIS&PRIMAS" DENEYİMLİ KADROSU İLE YANINIZDA

ADRES: İleri Sok. 16/1 Çankaya Ankara E-POSTA: info@vis-primas.com Tel: 0 312 232 02 99

www.visprimas.com

Gümrük Müşavir Yardımcıları ve Stajyerleri Derneği

Şirinevler Mahallesi İncesu Sokak No:6

Bahçelievler / İSTANBUL

Tel: 0212 696 12 00 (Pbx)

Fax: 0212 697 21 60 / 697 21 70

info@gmyd.org

www.gmyd.org

GÜMRÜK VE TİCARET
“UZMAN GÖRÜŞ”

MAKALE ÇAĞRISI

İHTİSAS GÜMRÜKLERİ

VERGİLER

TİCARİ İŞLETMELER

GÜMRÜK REJİMLERİ

TÜKETİCİ HAKLARI

BİLGE SİSTEMİ

KAÇAKÇILIK İLE MÜCADELE

TİCARİ EŞYA KAÇAKÇILIĞI

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği'nin dergisi
GÜMRÜK VE TİCARET “Uzman Görüş”ün 49. Sayısı
(Nisan-Mayıs-Haziran) için makalelerinizi bekliyoruz.

SON BAŞVURU TARİHİ: 15 HAZİRAN 2018

AYRINTILI BİLGİ İÇİN www.gtud.org

SDL

YETKİLENDİRİLMİŞ
GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ A.Ş.

+90 (216) 577 73 25

www.sdlygm.com.tr

info@sdlygm.com.tr

Burhaniye Mah. Vasıfbey Sk.
No:2 Üsküdar/İstanbul

Ortak
değerlerimiz
söz
konusu...

444 8 488
hititgumruk.com

info@hititgumruk.com

İSTANBUL ANKARA İZMİR MERSİN

2015
Yılı
Kurumsal
Yönetim
Notu

7,30
Priv.

8,56
Priv.

2016
Yılı
Kurumsal
Yönetim
Notu

2015 BAŞARIMIZ

2015'teki ilk başarı adımımızda en büyük destekçilerimiz birbirimiz olurken bu yolda hep birlikte ilerlemeye devam edeceğiz.

2016 BAŞARIMIZ

İkinci adımı, birinci adımdan daha büyük atarak 2016'da çalışmalarımızın sonucunda başarılı bir yıl hepimiz için bir ödüdür.

2017 İÇİN BİZ

Yarın bugünden daha güzel olacak.

**WORLD
CORPORATE
GOVERNANCE
INDEX**

**Group
1**

ÜNSPED
GÜMRÜK
MÜSAVİRLİĞİ

www.ugm.com.tr